

Jɔjɔ Kéel Matiyô nyə á cilə yí Isâ í dúgyá nə Jɔjɔ Kéel Matiyô nyə á cilə yí

Nə Matiyô, nə Márkus, nə Lúkas zə bəd Yuánes wə bwə á cilə Jɔjɔ Kéel mə Yésus-Krîst. Matiyô nyɛ nyə á tééd fwo bul bwiing mətéédúlé mə cug mə Yésus, nə ntáán nyé, nə byélé dé, nə ikágə byé. Nyə á bul cilə shú nə Oyúden bwə mpúg nə Yésus wə jí Cí Zembî nyə á kaag yé. Matiyô mə cwééd ciyá «Faan» cɔ ija məwúm mətón.

Jɔjɔ Kéel mə Matiyô jí nə jé ñkúmba sâ nə nyə á sɛɛng fwámé məma kəw lú minjígúlá mí Yésus tɛɛn icé í kaand itón:

- (1) Kaand nyə á lás mbán dí gwów yí ngə lwágulə nda búúd bwə jéllá nə bwánd Faan mə Zembî né (lúu 5 kə kumə 7).
- (2) Minjígúlá myâ váál bwə jéllá nə jaaw búúd Faan mə Zembî dɔɔng yí (lúu 10).
- (3) Mikanda zanbá mí ngə lwágulə ndimba sâ á Faan mə Zembî yí (lúu 13).
- (4) Cug á omínyɔɛhú í jéllá nə bə Faan mə Zembî dɔɔng dí yí (lúu 18).
- (5) Nə váál múúd mə jéllá nə jí mpwándád nə Faan mə Zembî í bá ntɔ yí (lúu 24 kə kumə 25).

Matiyô ngə lwágulə nyádí Jɔjɔ Kéel dí nə Yésus jí Cí í á zə cwîy Faan ágúgwáan yí, nyə á zə sá nə buud bwə nyíg Faan dɔɔng dí, bwə bég nə icug í ngə kala minjígúlá.

Impáámbá í Yésus
(Luk 3.23-38)

¹ Sə mə zə t̪ɔlə impáámbá í Yésus-Krîst, mbyêl mə *Dávid, mbyêl mə *Aburaham.

² Aburaham nyə a byâ *Izaag. Izaag mú byâ *Yákwab. Yákwab mú byâ Yúda bən̄n̄ŋ omínyŋŋú bé.

³ Yúda mú byâ Fares bá Zára, nyɔŋgú wán̄ wə Tamar. Fares mú byâ Esrom. Esrom byâ Aram.

⁴ Aram byâ Aminadab. Aminadab byâ Naáson. Naáson byâ Salamon.

⁵ Salamon bá Ráhab bwə mú byâ Bowaz. Bowaz bá Rut bwə mú byâ Obəd. Obəd mú byâ Yése,

⁶ Yése ka byâ Dávid.

Njwú-buud Dávid bá kúsə mə Uri bwə mú byâ Səlamun.

⁷ Səlamun mú byâ Robwam. Robwam byâ Abiya. Abiya byâ Azaf.

⁸ Azaf byâ Zhwozafat. Zhwozafat byâ Zhworam. Zhworam byâ Oziyas.

⁹ Oziyas byâ Yótam. Yótam byâ Akwaz. Akwaz byâ Ezekyas.

¹⁰ Ezekyas byâ Manase. Manase byâ Amon. Amon byâ Zhwoziyas.

¹¹ Zhwoziyas músə byâ Zhekoniyas bən̄n̄ŋ omínyŋŋú bé. Ja jɔŋgú wə buud ó *Izarəyêl bwə á kə míkwám mí dósomb dí *Babilon yí.

¹² Nūŋ Babilon, Zhekoniyas músə byâ Salátiyel. Salátiyel mú byâ Zorobábel.

1:1 Rom 1.3-4; 2Tm 2.8; Mat 20.30-31   **1:2** Mət 21.2-3; 25.26; 29.32-30.24   **1:3** Mət 38.29-30; Rut 4.18-22   **1:5** Ráhab: Zho 2.1-24   **Rut bá Bowaz:** Rut 1-4   **1:6** 2Sa 11-12   **1:7** 2Ib 11.1-13.22   **1:8** 2Ib 13.23-21.20; 26.1   **1:9** 1Ib 26.1-28.27   **1:10** 2Ib 29.1-33.25   **1:11** 2Ib 34.1-36.21

¹³ Zorobábel byâ Abyûd. Abyûd byâ Eliyakim. Eliyakim byâ Azor.

¹⁴ Azor byâ Sadog. Sadog byâ Ashim. Ashim byâ Eliyud.

¹⁵ Eliyud byâ Elyazar. Elyazar byâ Mátan. Mátan byâ Yákwab.

¹⁶ Yákwab byâ Yóseb, ηgwúm má Mariya. Mariya wɔɔηgâ wá nyə a byâ Yésus, bwé ða jôw ná Krîst, Cugye buud Zembî nyə á bwey kaag yé.

¹⁷ Ntɔ́ ikala í búúd í á byêl wûm nə inɔ́, téédúlə wá Abərahám kə jé wá Dávid. Í á bə wûm nə inɔ́ wúlə wá Dávid kə jé ja buud ó Izurəyêl bwá á kə míkwám mí dósmb dí Babilɔn yí. Bíl wûm nə inɔ́ í á nyiηgə byêl tééd ja bwá á kə míkwám dí yí kə jé wá Krîst.

Byélé má Yésus-Krîst

¹⁸ Byélé má Yésus-Krîst í á bə ntága: Nyɔɔηgá yé Mariya bá Yóseb bwá á bə nə cɛɛlá bâ. Nji bwá kú fwo mpúya, Mariya mú ηwa bum nə ηkul má Nkɛ̀ηkɛ̀ Shíshim.

¹⁹ Yóseb nyɛ mú téduga ná a wɛny cɛɛlá bâ wɔɔηgâ. Nji nda nyə á bə tútəlɪ muud ná nyə á cɛɛl béégya nə Mariya shwoó, kú wá nyə shwôn.

²⁰ A ηgá téduga ntɔ́, *éηgales má Yawé mú zə lésha nə nyə ntámád ná: «Yé Yóseb Mwân má *Dávid, wo kú fúndə bálə Mariya, nəcé mwán jí nyə mwɔ́ dí éne ηgə zhu wá Nkɛ̀ηkɛ̀ Shíshim.

²¹ A bá byâ mwámudûm, wo bá gwiid nyə ná Yésus, nəcé nyə wá má bá cug kúl búúd jé nə *misám.»*

1:16 Luk 1.27   **1:18** Luk 1.35   **1:21** Sôm 130.7; Mat 1.25; Luk 1.31; Mis 4.12   * **1:21** Kál lú Oyúden dí, jínó lú Yésus í kə ná Cugye buud.

22 Sóólúgú ni wêsh í á bwəma nə ciyá Zembî nyə á bwey ci mpu má *múúd micúndá yé dí yí, ná:

23 Sás lú mudá njúl ná ncwíyê í bá ñwa bum, í mú byâ mwámudûm.

Bwə bá ðu jêw nyə ná Imanuwêl.

Jíná ðəŋg í kə ná Zembî jisə sádí.

24 Ja Yóseb má juum yí, a mú sá nda éngəles má Yawé nyə ámə ci nə nyə ná. Nyə á shwal bá Maríya,

25 ñji bá bwə kú seŋgya, kə jé ja Maríya má byâ mwámudûm yí. Yóseb mú námá gwiid Mwân wəŋg ná Yésus.

2

Ompuye ó ísâ bwə ká gúmál Yésus

1 Yésus nyə a byêl ñgwála á Betulehem, shí á Yudéa, Herod ñgá jwú nə ləom. Ja Yésus má shîn byêl yí, b́ól búúd bwə á zhu ñgeε ḱómb jwôw í ðu cúwo yí, zə jé Yurúsəlem. Buud bəŋgá bwə á bə məma ómpuye ó ísâ, bwə á ðu bigas wəacén-cénî.

2 Bwə á ka ñgə jî ná: «Njwû *Oyúden ñgá kúnəw byêl yé, jí ñgow? Sə á dúg acén-cení yé ḱómb jwôw í ðu cúwo yí. Sə má ká zə yə nyə gúmá.»

3 Lâŋ ni í á ka zə tî Njwú-buud Herod məkuú shí, b́nđŋ buud wâ Yurúsəlem bêsh.

4 Ntó a mú jêw mílúluú myâ ofada nə *Oyíguli ó mácεε wâ kúl búúd *Izəryêl. A mú jî bwo ná bwə jááwug nyə kúl í á bə ná *Křst mə bá byêl yí.

5 Bwə nə né ná: «Betulehem, ñgwála á Yudéa.» Sâ jəŋgú wə *múúd micúndá nyə á cilə yí, ná:

6 Yé Betulehem, ñgwála á Yudéa,

Wo kú dág ná wo wé má búl cwaáagwwo míngwóla
 myâ Yudeá myêsh dí,
 nəcə wúl mbyágá wô í bá bə cí ánánî.
 Nyə wé má bá wíł kúl búúd jâm Izurəyêl.

⁷ Ntó Herod mú jôw ómpuye ó ísâ óni shwoó, ná
 bwé mpúg jaaw nyə baan ácén-cení wəəngâ nyə á
 tééd nyínúlə jon dí yí.

⁸ Ná ndéé nyə mú kənd bwo Betulehem. Nyə ná:
 «Kagâ. Bi kég mpu wámbulə kúl Mwân wəəng jísá
 yí. Bí má ká kwey nyə, bi músə zə jaaw mə, mə bəg
 námə kə yə nyə gúmá.»

⁹ Ja bwé má shîn gwágułə njwú-buud yí, bwé mú
 kyey. Bwé mú kwo dág ácén-cení bwé á fwo dág
 kóómbjwôw í də cúwo yé, a ɲgá kə bwo shwóg. A mú
 kə ná ndéé, kə jé kúl mwân nyə á bə yí, a mú shigula
 cínəng gwôw.

¹⁰ Ja bwé má dág ntó yí, bwé mú bul shwas.

¹¹ Bwé mú nyíi njów, dág mwân bá nyəəngá yé
 Maríya. Bwé mú kúd mámpwoombá shí, yə mwân
 gúmá. Ná ndéé bwé mú juw íwóle byáɲ, ɲwa ísâ í
 gúmá bwé á zə nə ndî yí, cwámbulə nyə. Ísâ byəəng í
 á bə, nə or, nə *cáá nə *mîr.

¹² Ná ndéé, Zembî mú kéwuli bwo ntámád ná bwé
 kú ná kwo kə wé Herod. Ntó bwé mú kyey zhíí
 shúsúd, nyíngálə kə bwé dí.

Bwé ká shwaaw nə mwân Igípten

¹³ Ja ómpuye ó ísâ bwé má shîn kyey yí, *éɲgales
 mə Yawé mú zə lésha nə Yóseb ntámád. Nyə ná:
 «Wəólúg, wo ɲwág Mwân bá nyəəngá, wo wúg nə
 bwo wa, bi kyéyug, kə shwaaw shí á Igípten, nəcə
 Herod nyə e sọ ná a gwú mwân. Bí é kə ji nûɲ, kə
 wóós ja má bá cí ná bi nyíngəg zə yí.»

14 Yóseb mú wəəl, ηwa Mwân bá nyəəŋgá ná má búlú nííd, bwé mú kyey kə shwaaw shí á Igípten.

15 Bwé á ji wu, kə jé ja Herod nyə á yə yí. Sóólúgú ní wêsh í á bwəma nda Yawé nyə á bwey lás wé *muud micúndá yé ná, ná: «Mə a jôw Mwân wáam, ná a wúg shí á Igípten.»

16 Ja Herod má dúg ná ompuye ó ísâ bwé má shiig nyə yí, a mú jág gwág bôw. A mú kənd buud bé Betulehem nə mánd má kúná-kúnə, ná bwé kág gwú bwábudûm bēsh, tééd ikény kə jé bəəŋg wâ mimbû mímbá. Nyə a féésh ntó bəǵlə baan ómpuye ó ísâ bwé á jaaw nyə yí.

17 Ntó sâ múúd micúndá Zheremî nyə á bwey ci yí í mú zə bwəma. Nyə á ci nə:

18 Buud bwé á gwág oŋkwiimbyê ηgwála á Rama nə məyê nə mimbúgú mí áyíyáág. Rashel nyə á ηgə jii bwân bé, a ηgə ban ná muud kú cweel nyə mpimbə, nəcé bwân bwé cúgé ná.

19 Mpusə shwiy má Herod, Yóseb njúl ná shí á Igípten, éngəles mə Yawé mú lésha nə nyə ntámád.

20 Nyə nə né ná: «Tówúg! Nwanŋ Mwân bá nyəəŋgá, wo nyíngəg nə bwo, kə shí á *Izəryél, nəcé buud bwé á ηgə cəel gwú Mwân wá, bwé má shîn yə.»

21 Yóseb mú tôw, ηwa Mwân bá nyəəŋgá, a mú nyíngə nə bwo, kə shí á Izəryél.

22 Nji a mú gwág ná Mwân má Herod bwé á də jôw nə Arkeláwos yé wé má shúgala nə icî yâ Yudéa. A mú fúndə kələ wu. Zembî nyə á zə kéwəli nyə ntámád, a mú kə shí á Galilé,

²³ kə ji ηgwála á Nazarêt. Í á s̄y ntó shú ná bwá b̄ag d̄u j̄ôw nyə ná: «Muud á Nazarêt». Ntó, s̄a búúd ó micúndá bwá á bwey ci yí, í músə bwəma.

3

Iséy í Yuánes Nduu-buud

(Mak 1.1-8; Luk 3.1-18; Yuá 1.19-28)

¹ Na dúl fwála dí, Yuánes Nduu-buud nyə á wóós shí a shwéeshá á Yudéa. A mú ηgə cúndə ná:

² «Céndúgá mitédúgá nəcé Faan á gwów mú kúnó-kúnə.»

³ Muud micúndá Izayí nyə á shí bwey jaaw lân̄j m̄ó Yuánes ni ná:

Muud ηgə cúndə shí a shwéeshád,
a ηgə ci ná: «Kwambuləgá zhíí m̄ó Cwám̄ba,
bí sá íkw̄ŋ byé ná səndôŋ.»

⁴ Káándá Yuánes nyə á d̄u bwáád yí, í á bə síyá nə mimyɔ́ mí *shamô, kandá yé á kug nə kúúdí cúde. Nyə á d̄u də ikájalá nə kwaan.

⁵ Ntó buud ó Yurúsələm nə bəŋg w̄a shí á Yudéa tə bəŋg w̄a fuundú ηgwɔ́ Zhurdê bēsh bwá á d̄u kə nyádi,

⁶ ká d̄u magulə *mísəm tām buud, Yuánes músə ka d̄u duu bwo ηgwɔ́ Zhurdê.

⁷ Ná ndeé, nə *Ofarizyêŋ nə *Osadwisyêŋ bwá á d̄u zə ŋkí bulya ná Yuánes dúúg bwo. Nda nyə á d̄ug ntó ná, nyə á ka ŋkáánd nə bwo ná: «Yé iyələkag ígal! Bì m̄ó b̄éle fúndə mpimbə Zembî m̄ó bá lwóya yí? Zó ámə kéw̄li bí éne?

2:23 Luk 1.26; 2.39, 51; Yuá 1.46   **3:2** 4.17; Luk 3.3   **3:3** Iza 40.3   **3:4** 20j 1.8   **3:7** iyələkag: 12.34; 23.33 *mpimbə Zembî m̄ó bá lwóya yí*: 24.15-25, 37-39

⁸ Wúmégá fwámé mpúmá*, í lwágúlá ná bi má cénd mítédúgá yí.

⁹ Kúgá bɛ nji dúlɛ téduga ná: “Só bân sá bí mpwon buud má *Aburaham” nɛcé mɛ mpú jaaw bí ná Zembî ji nɛ nkul shwɔɔla mákwóógú mága, sá mwo bwân ó Aburaham.

¹⁰ Mpugá ná zân í wál zɛ sámɓ míkɔɔlɛ mí ílí máshugud. Bwá é cal lí jêsh í ádé wúmɛ fwámé mpúmá yí, bwá kɛl gwo kudad.

¹¹ Mɛɛ mɛ ngɛ duu bí nɛ mɔjúwó shú lwólɛ ná bí má cénd mítédúgá. Nji ngwól múúd ngɛ zɛ mɛ mpúsɛ. A ji nɛ mpífɛ cɔ mɛ. Mɛ ampíyáyé ná mɛ yílúg nyɛ mɛngwub mákuúd. Nywáá má bá duu bí nɛ Nkɛɛkɛ Shishim nɛ kuda.

¹² A mbid fyafuga mbwád. A bá zɛ béég búúd nda bwá dɛ fyaf nkwaándɛ ná. A nwa fwámé mpúmá nyé wá nkundád; a yíl ílwáásɛ, shwu kuda ji kú bwele jímɛ yííd.»

Nduwán má Yésus
(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Ntɔ Yésus nyɛ a wú shí á Galilê, kɛ ngwɔɔ Zhurdê wá Yuánes shú ná Yuánes dúúg nyɛ.

¹⁴ Nji Yuánes kú magulɛ. Nyɛ nɛ Yésus ná: «Í yida jɛla ná wo wá dúúg mɛ, kú bɛ ná mɛ wá dúúg wo.»

¹⁵ Yésus mú bɛsa ná: «Magulɛg ná í yídag bɛ nda má ngá ci ná, nɛcé í jɛla ná sâ jêsh í síyúg nda Zembî má céel ná.» Yuánes músɛ magulɛ.

---

* **3:8** Mpumá nyɛng wá misóólúgá. **3:9** Luk 1.54-55; Yuá 8.39; Rom 2.28-29; 4.12 **3:10** 7.19 **3:11** Luk 3.16 **3:12** Zhe 13.24; Mat 13.30 **3:15** 5.17; 28.19

¹⁶ Nji Yuánēs nyə á shîn duu Yésus yí, Yésus ηgə ná wú májúwó di, jon í mú bân. A mú dúg Shíshim má Zembî í ηgə shulə nda faf, zə ji nyə nyúúlúd. ¹⁷ Nómá wəla dɔɔηgá, kál í mú cúwo jonηd, í ηgə ci ná: «Mwân waamê alâm wə éga. Nyádí wə lâm wâm wêsh wúsə yé.»

4

Sátan mə bwówúlá Yésus (Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹ Shíshim mú kə nə Yésus shí a shwéeshád ná Njwû məjamb kág bwówulə nyə.

² Yésus mú ci idâw wu tâη mwôw məwûm mánê, nə mwásə nə bulû. A mú ka gwág zha.

³ Mása məbwəbúlán mú zə wósə nyádí. Nyə nə né ná: «ŋkí wo ji *Mwân má Zembî, cíg nə məkwóógú mága nə má nyéég idâw.»

⁴ Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: Muud cugé nə ηkul cugə nji nə idâw. Nji muud má cugə nə ciyá jêsh í wú mpu má Zembî dí yí.»

⁵ Njwû məjamb mú kə nə nyə ηgwála má Zembî. A mú kə tâl nyə zhwááηgê *Mpáánzá Zembî dí gwôw.

⁶ Nyə nə né ná: «ŋkí wo ji Mwân má Zembî, bídúg nyúul, kə kud shí. Nəcé jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: Zembî mə bá lésa nə *wəéηgəles bé shú dwô. Bwə é ηkêny wo mábwád shú ná kuú wô í nda bwîim bəɔgá.»

3:16 Iza 63.19; Eze 1.1-3; Yuá 1.51; Mis 7.56; Mbú 4.1; 19.11 **3:17**
Iza 42.1; Sôm 2.7; Mat 12.18; 17.5 **4:1** Heb 2.18; 4.15 **4:2** MmN
34.28; Mat 6.16-17 **4:4** Mbá 8.3 **4:6** Sôm 91.11-12

⁷ Yésus mú bęsa nə né ná: «Jí námá cilyá ná: “Wo ajáláyé nə bwówulə Zembî woó Yawé.”»

⁸ Njwû məjamb mú nyingə ɲwa nyə, kə nə nyə wúl məma mbúɲ dí gwôw. A mú lwágulə nyə məfaan mēsh mâ shí nə gúmá jáɲ.

⁹ Nyə nə né ná: «ɲkí wo kúd mpwoombú shí wa mádí míshúd, yə mə gúmá, mə yə wo isâ íni byêsh.»

¹⁰ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «*Sátan, wúg mə míshúd! Jí námá cilyá ná:

Dugú kúd mpwoombú shí nji wə Zembî woó Yawé. Nji nyə wə wó dúg yə gúmá yé.»

¹¹ Ja Njwû məjamb má gwág ntáni yí, a mú bíd Yésus. Wəɲgəles bwə mú wós, bwə mú ka zə sɛy nə Yésus.

Mətédúlé má ísɛy má Yésus

(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Ja Yésus nyə a gwág ná bwə má wá Yuánes mímbwug dí yí, nyə á kə shí á Galilê.

¹³ Nji nyə a shígé ná kwo kə ɲgwála á Nazarêt. Nyə á yida kə ji ɲgwála á Kapernawúm wúsə mɛɲ dí koogú, mpwəmə məshí mâ Zabulon nə Nɛftali yí.

¹⁴ Yésus nyə á kə ji nûɲ shú ná iciyá í Izayí *muud micúndé í bwəmag. Izayí nyə á ci ná:

¹⁵ Məshí mâ Zabulon nə Nɛftali,
məɲɲg mí ɲgeé mɛɲ dí má,
másé námá fuundú ɲgwəɔ Zhurdɛ má,
kósmb Galilê íkúl ishús í njúl yí.

¹⁶ Buud ó məshí məɲɲgú, bwə á du ji yídúgúd.

Bwə má dúg mɛɲkenya!

Bwə á du cugə shwagə shwɪy dí.

Məŋkenya má má kwan bwo.

¹⁷ Ja Yésus nyə á shîn jé Galilê yí, nyə a tééd ngálə cúndə ná: «Céndúgá mitédúgá nəcé Faan á gwów í mú kúnə-kúnə.»

Yésus má jôw oshweye ó oshû ónê
(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Dúl jwôw, Yésus ngə kyey ncindye măn mâ Galilê, nyə a dúg omínyonê óbá, Shímun, bwə də jôw ná Pyêr yé, bá mínyonê yé André bwə ngə wusə wód májúwód. Bwə á də julə oshû nə məwód.

¹⁹ A mú ci nə bwo ná: «Bəgá mə, mə é sá ná bí dúg julə búud.»

²⁰ Námá cé nə cé, bwə mú lúgə máwód, bə nyə.

²¹ Bwə mú cə kə shwóg. Yésus mú nyinğə dúg bóól omínyonê óbá, Yuánes bá Zhâk, bwân ó Zhébedé. Bánêh sósngú wán bwə á bə byóólúd, bwə ngə kwambulə məwód mán. Yésus mú jôw bwo.

²² Cé nə cé, bwə mú lúgə byóól dán, nə sósngú wán, bə nyə.

Yésus má lwag ncúlyá buud
(Luk 6.17-19)

²³ Ná ndeé Yésus nyə á ngə kyey shí á Galilê nyêsh, a ngə jíguli buud *mámpáánzə má mínjígulá má *Oyúden dí, a ngə cúndə Jəjə Kéél á Faan má Zembî, a ngə námá lwag buud məbwas mímbíí myêsh, tə ijâm.

²⁴ Lân yé í á jwə shí á Sirî nyêsh. Buud bwə mú zə nyə nə mímbâl myêsh, buud bwə á bə nə məváál má mábwas mêsh nə məváál má ófimâl mêsh, tə

mimbúmbwúgá, tɔ wəáfudə ibwúg, tɔ bɔɔŋg bwá á ŋgə lwáf nə məjamb wá. A mú lwag bwo.

²⁵ Buud bwá mú ka zə bɛ Yésus áncuncuma, bóól bwá ŋgə wú shí á Galilê, bóólúgá shí á Dekapwól. Bóólúgá bwá mú wú Yurúsəlem nə shí á Yudéa, nə nyɔɔŋg shí nyísə ŋgwɔɔ Zhurdê fanwíny yí.

5

Fwámé mpwogé (Luk 6.20-23)

¹ Ja Yésus má dúg áncuncuma buud éne yí, a mú bád mbúmbúŋúd, kə jí shí. *Ompwíin bé bwá mú shísh nyádí.

² A mú tééd jíígúílə ntúga:

³ Buud bwá ŋgə mpu ná

*mishíshim myánj mísə nə məbúwa wə Zembî wá,
bwá má jəla,

nəcə bwá wə búsə búúd wə Faan á gwôw.

⁴ Buud bí nə məcey mílámúd wá, bwá má jəla,
nəcə Zembî mə bá cweel bwo milâm.

⁵ Buud bwá ádé *búgəla məŋkul máŋ wá, bwá má
jəla,

nəcə bwá bá lúg nə shí ga.

⁶ Buud bwá ŋgə gwág cug á tətəlí zha nə yêsh wá,
bwá má jəla,

nəcə bwá bá jílə.

⁷ Buud bwá ŋgə gwág búúd ŋkúnkwónjələ wá, bwá
má jəla,

nəcə Zembî mə bá námə gwág bwo ŋkúnkwónjələ.

⁸ Buud bí nə mílâm fúbán wá, bwá má jəla,

5:1 Luk 6.20-49   **5:1** 4.8; 14.23; 15.29; 17.1; 28.16   **5:3** Iza 57.15;
61.1   **5:4** Sôm 126.5   **5:5** Sôm 37.11   **5:7** 18.33; Zhk 2.13   **5:8**
Sôm 24.3-5

nəcə bwé wé bwé bá dúg Zembî.

⁹ Buud bwé ða sá ná buud bwé cágəg ná shεε wá,
bwé mə jəla,

nəcə bwé bá jəw bwo ná «Bwân ó Zembî».

¹⁰ Buud bwé ηgə bwəma nə cúwáí nəcə otátəlí ó
Zembî wá, bwé mə jəla,

nəcə bwé wé búsa búúd wá Faan á gwəw.

¹¹ «Ja buud bwé lwîy bì, bwé lwágulə bì cúwáí, bwé
lás nə bí ilís-lís nəcə mə yí, bì mə jəla.

¹² Gwágúgá məshusəg, bí kəəs, ná bí mə bá kə bə nə
məma myəna gwəw.

Nəcə ntáni nəmá wé bwé á sá nə *buud ɔ mícúndá
bwé á téd zə nə bí wá; bwé á lwágulə bwo
cúwáí.»

Kaaná ca

(Mak 9.49-50; Luk 14.34-35)

¹³ «Bì bí nə buud nəmá nda ca dúsa nə idəw ná.
Ŋkí ca í cwál, ye bì bí nə ŋkul kwo sá nə í gwámúg?
Mbô, í cúgə nə ŋkul nyingə sêy. Bwé yida shwu dwo
shí, buud jee nyaal.»

Kaaná mənkenya

(Mak 4.21-22; Luk 8.16; 11.33)

¹⁴ «Bì bí mənkenya shú búúd ó shí ga. Ŋgwəla
wúsə mbáməbən dí gwəw yí, í cúgə nə ŋkul bə kú
nyîn.

¹⁵ Mbií ηgwúd nə láməba, ja bwé ða jida dwo yí,
bwé ádé kúd dwo mpííd. Bwé yida ða təl dwo cé
láməba dí, í ηgə faan, buud ɔ njəw bəsh bwé dúg
mənkenya.

5:9 Heb 12.14   **5:10** 1Pr 3.14   **5:11** 10.22; Luk 6.22   **5:12** 2Ib
36.16; Mat 23.30; Luk 6.23; Mis 7.52; Heb 11.32-38; Zhk 5.10   **5:13**
Mak 9.50   **5:15** Mak 4.21; Luk 8.16

16 Ntó, mənkenya mún mə jəlá nə nyîn búúd dî. Bwə dúgúg jɔjɔ mísólúgú mín, bwə mú ságusə Sósɔngú wún jí gwów yé.

Məcəξ mə Zembî

17 «Bî kú ηgə téduga nə mə mə zə nyaal Məcəξ mə Moyîz nə minjígúlá mí *búúd ɔ mícúndá. Mə azáyé nyaal myo, mə á yida zə sá nə mí bwəmag.

18 Búbələ mə jaaw bí ná, té wêsh gwôw nə shí í ηgə ná bə yí, tɔɔ kanjá ηgwúd á *mbwoomb məcəξ ηkí cúcwán í ábúle bwelə wû, kə jé jwów byêsh í bá fwo bwəma yí.

19 Ntó wə jí ná, múúd mə ká mpyêny cúcéξ ηgwúd, ηkí nə á julə búúd nə bwə sáág ntó, muud wəɔηgú mə bá bul bə bíbíyá Faan á gwówúd. Nji muud mə bá bɛ məcəξ, a julə búúd nə bwə sáág ntó yé, a bá bə fwámé múúd Faan á gwówúd.

20 Mə mpú jaaw bí ná Zembî ji nə ηkul magulə múúd Faan déd nji muud tátəlí yé mə cɔ nyəɔηg á *Ofarizyêη nə *Oyíguli ó məcəξ yé.»

Sâ í dúgyá nə milámusa yí (Mak 11.25; Luk 12.57-59)

21 «Bî a shí gwág nə bwə á ci nə odá ná: “Muud kú gwú múúd. Muud mə ká gwú múúd, bwə təl nyə kəɔdud.”

22 Nji mεε mə ci nə bí ná múúd mə ká gwág mpimbə nə mínyəηú yé, a tów námə kəɔdud. Múúd mə ká lwîy mínyəηú yé, bwə kə nə né *Mpáánzə milésá á Zembî. Múúd mə ká jôw mínyəηú yé nə mpúfú, á jəlá nə kə *Gehên kuda á kandugəd.

5:16 Ifz 5.8; Flp 2.15; 1Pr 2.12   5:17 3.15; 7.12; 22.40; Rom 3.31

5:18 Zhk 2.10   5:21 MmN 20.13; Ləv 24.17   5:22 1Yn 3.15

23 Í ká wóós ná wo ηγῆ kə *alatâr dí ná wo ké yá Zembî gúl sâ, wo ka téduga ná ηgwól mínyəηê woó ηgə gwág wo mpimbə,

24 lúgóg sâ jəəηgú na kúná-kúnə nə alatâr, wo tééd fwo kə kwambələ nə mínyəηê woó. Cínəηgú, wo mú ka tεem zə yá Zembî sá wó yá nyə yí.

25 «ηkí wo má byaagələ nə ηgwól múúd ná ndeé á ceel kə nə wo mpáanzé milású, leelug kwambələ nə né té bí bí ná zhíd ηgələ kə yí. Nəcə nyə a bá kənd wo wá sémbye milású, sémbye milású mú kənd wo wá fulish, fulish kə wá wo mímbwugəd.

26 Búbáleé má jaaw wo ná, wo cugé nə ηkul wú mímbwug myəəηgúd, té wəsh wo afwóyé shín jəna tâη nyésh, fáda ηgwúd kú lúg yí.»

Nyá minəəmb

(Mat 18.8-9; Mak 9.43, 47-48)

27 «Bí a shí gwág ná bwé á ci ná: “Muud kú sá minəəmb.”

28 Nji má jaaw bí ná múdúm má ká dóg múdá ηkán mədúgya má wímبالə nyə, a má bwey sá minəəmb nə mudá wəəηg nyádí lámúd.

29 Ná ndeé, í ká bə ná jús dwô á məncwûm í də sá ná wo sáág *sám, tíg dwo, wo wusə dwo shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla ná wo jímbálúg gúl kúl nyúul gwô, ntə ná bwé wúsəg nyúul nywô ncindí kuda á kandugəd.

30 Ntə ηkí mbwê wô á məncwûm í də sá ná wo sáág sám, sámbúg wə, wo wusə wə shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla ná wo jímbálúg gúl kúl nyúul gwô, ntə ná nyúul nywô ncindí í kág kuda á kandugəd.»

5:24 6.14-15 5:25 Luk 12.58-59 5:26 18.34 5:27 MmN 20.14

5:28 Zhb 31.1; 2Pr 2.14 5:29 18.8-9; Mak 9.43-47

*Məgwú mə bâ**(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)*

³¹ «Gúl ciyá jí námé ná: “Nkí mudûm mə cœel yîl mudá yé bâ, á jəlá nə yə mudá wəɔŋgû fəb lú məgwú mə bâ.”

³² Nji məε mə jaaw bí ná, muud yêsh mə yîl múdá yé báád, mudá kú fwo sá mínəmb yé, mudá wəɔŋg mə ká kə dúl báád íí, ŋgwúm yé wə mə cínal nyə né a sáág minəmb. Múúd mə ká bá múdá bwé ámə yîl bâ yé, muud wəɔŋg mə sá námé mínəmb.»

Nyá məŋkaaná

³³ «Bi a shí námé gwág nə bwé á ci nə odá ná: “Wó ká keen Zembî gúl sâ dí, ság sâ jəɔŋgû kú bíd.”

³⁴ Nji məε mə jaaw bí ná bi kú ná də keen təɔ sâ. Bi kú keen jon lə gwôw nəcé dúsə *caŋgə mə Zembî.

³⁵ Bi kú keen shí nəcé cínəŋg wə á də təl məkuú yé. Bi kú keen Yurúsəlem nəcé jisə dánd mə Zembî, Njwú-buud ánínî.

³⁶ Wó kú keen lúú wô, nəcé wo cúgé nə ŋkul shwɔɔla təɔ ntand shilú ŋgwúd nə í fúmæg ŋkí nə í yíndág.

³⁷ Ntó jí nə wó ká ci nə wo sá gúl sâ, cíg nji ná: “Haaw, mə é sá”. Wó ká ci nə wo asáyé gúl sâ, cíg nji ná: “Mbê, mə asáyé”. Ciyá jêsh wó kwádulə na gwów yí, í zhu wə Mbəwəlú múúd.»

Muud nda də bweel

³⁸ «Bi a shí gwág nə bwé á ci ná: “Jús í cé jús, jə í cé jə”.

5:31 Mbá 24.1; Mat 19.7; Mak 10.3-4   **5:32** 19.9; Mak 10.11-12;
 1Kr 7.10-11   **5:33** 23.16-22; Zhk 5.12   **5:33** Ləv 19.12; Ilŋ 30.3
5:34 Iza 66.1; Mis 7.49   **5:35** Sôm 48.3   **5:37** 2Kr 1.17-19   **5:38**
 MmN 21.24

39 Nji mεε má ci ná, muud kú kə nə lal lúu wá sóól məbôw. Nkí muud mə nyífé wo bóónz mbáj á mənɔwúmád, yág námé nyə wúl mbáj.

40 Nkí muud mə kə nə wo njów mílészú ná a mánda wo nə wáma gwô á cwû, bídúg a kág námé nə kúúd.

41 Múúd mə ká zə nə mpêl zə yímbəli wo ná wo ηkényúg nyə mbag, cé kílomáda ηgwúd, wεε kaág nə nyə okílomáda óbá.

42 Múúd mə ká gwáámb wo sâ, yág nyə; nyəɔηg mə zə kwalád wódí yé, wo kú ban.»

Dúlə cεel mízihízhíj

(Luk 6.27-28; 32-36)

43 «Bí a shí gwág ná bwé á ci ná: “Wó jəlá nə cεel múúd yēsh jísé wo kúnə-kúnə yé, wo mpii zhízhíj wô”.

44 Nji mεε má ci nə bí ná cεelugá mizhízhíj mín, bí jəgula nə Zembî shú bəɔηg bwé ηgá lwágulə bí cúwáí wá.

45 Ntó í é mpûy ná bi búsə bwân ó Sóóηgú wún jí gwów yé. Nəcə Zembî mə dɛ sá ná yásó í fáánug shú buud bēsh, tɔɔ bəɔηg ó ányunywaâ tɔɔ bəɔηg ó abúbôw. A dɛ námé sá ná mpú nywózg shú búúd bēsh, tɔɔ bəɔηg ó átátəlí tɔɔ bəɔηg bwé cúgé tátəlí wá.

46 Nkí bí mə cεel nji buud bwé céél námé bí wá, bí mə mpíyá nə máyé myəna? Nγαá buud bwé dɛ ηwa otóya wá bwé dɛ námé sá ntó?

47 Nkí bi mə dɛ báda nji omínyɔηhə bún, ye gúl sâ ágúgwáan wé cí? Nγαá íkúl ishús í dɛ námé sá ntó?

5:39 Rom 12.17   5:40 1Kr 6.7; Heb 10.34   5:43 Ləv 19.18; Mat 22.39; Mak 12.31; Luk 10.27   5:44 MmN 23.4-5; Rom 12.20; 1Pr 2.20-23 *cεelugá mizhízhíj mín*: Luk 6.28; 23.34; Mís 7.60; Rom 12.14; 1Kr 4.12; 1Pr 3.9   5:45 Ifz 5.1

48 Bágá mbii í jéla yí, námá nda Sósóngú wán jí gwów yé, a jí mbii í jéla yí.»

6

Yála Zembî gúma

¹ «Ja bí má dɛ sá misóólúgú myâ Zembî yí, sógá ná í kú dɛ bæ lwóyá. Bí má ká dɛ lwóya búúd dí, Sósóngú wán jí gwów yé, kú ná kwo yə bí myéna.

² «Í ká bæ ná wo yə mbúmbúwá *mwaanê, wo kú bánɣula nə sâ jəŋgú nda búúd ó mákəŋ bwé dɛ sá *mámpáánzé má mínjígúlá, nə mázhí məzhí ná. Bwé dɛ sá ntó ná buud bwé yág bwo gúma. Búbále má jaaw bí ná, myán myéna myêsh wé míni.

³ Nji wɛɛ, ja wó yá mbúmbúwá mwaanê yí, ság ná mbwə məkóól wô í bég kú mpu sá mbwə məncwúm í ŋgə sá yí,

⁴ nəcé yána dwô í jəlá nə sɛy shwoód. Sósóngú woó má dɛ dúg sâ jêsh jí shwoód yé, má bá fáágulə wo.»

Sála májəgula (Luk 11.2-4)

⁵ «Ja bí má sá májəgula yí, kúgá sá nda buud ó mákəŋ. Bwé bul cɛɛl dɛ sá májəgula, bwé tál ótútəlí *mámpáánzé má mínjígúlá nə mázhí məzhí shú ná buud bwé dúg dúg bwo. Búbále má jaaw bí ná, myán myéna myêsh wé míni.

⁶ Nji wɛɛ, wó ká cɛɛl jəgula nə Zembî, kag nyíi wódí kúl fúm. Wó fad mbê, wo mú ka jəgula nə Sósóngú woó nəcé a jí na kúl búúd bwé cúgé yí. Ntó Sósóngú woó má dɛ dúg ísâ í shwoó byêsh yé, a bá fáágulə wo.

⁷ «Ja bí mé sá mǎjǎgula yí, kúgá bul íciyá bí kú nǎ wúmbúlé yí. Ikûl ishús wá í dǎ sá ntǔ. Bwé dǎ téduga ná Zembí mé dǎ gwágulǎ bwo nǎcé zhwog iciyá.

⁸ Bi kú sá nda bwo, nǎcé Sǒǒngú wún mé dǎ bwey mpu sǎ bí ngǎ jǐ yí, bi njúl kú fwo gwáámǎ nyǎ gwo.

⁹ Bí ó bǎn dǎgá jǎgula ntúga:

“Yé Sǒǒngú wúsú jí gwów yé,
jíná dwǒ í bǎg nǎ gúmá ntǔ sǎ jêsh.

¹⁰ Ijwûga byô í zǎg,

buud bwé bég micǎǎlá myô shí gaád, nǎmá nda í dǎ sǎy gwów ná.

¹¹ Yǎg sá idǎw í jǎlá nǎ sá múús yí.

¹² Juug sá nǎ mǎbyaagulǎ mǎsú

nǎmá nda sá ngǎ juu buud bwé ngǎ byaagulǎ nǎ sá ná.

¹³ Wo kú bíd ná mǎbwábúlán mé ntǔg sá ñkul.

Sáág ná sá fáámug mǎbwê mé Mbúwálú múúd dǐ.

*[Nǎcé ijwûga nǎ ñkul nǎ gúmá bísǎ isǎ byô, kanduga á kanduga. Amɛn.”]

¹⁴ «Mpugá ná bí mé ká dǎ juu búúd nǎ iwushí byán, Sǒǒngú wún jí gwów yé nyǎ bá nǎmá dǎ juu bǐ nǎ iwushí bín.

¹⁵ Njǐ bí mé ká bǎ kú juu búúd nǎ iwushí, Sǒǒngú wún nyǎ abúle nǎmá juu bǐ nǎ iwushí bín.»

Ici í idǎw

¹⁶ «ñkí bi mé ci idǎw ná bi mǎ yé Zembí gúmá,

6:8 6.32; Luk 12.30   **6:9** Eze 36.23   **6:10** 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31; 26.39-42; Mak 3.35; 14.36; Luk 22.42; Yuá 4.34; 6.38-40; Mis 21.14   **6:11** 6.24-34   **6:12** 6.15   **6:13** 10.16-25; 24.3-28; Zhk 1.12-15; Yuá 17.15; 2Te 3.3; 2Tm 4.18   * **6:13** Míl micilyá mí ayág mí cugé nǎ iciyá íga.   **6:14** 5.24; Luk 6.37; Ifz 4.32   **6:15** 18.35   **6:16** Iza 58.5; Mat 4.2; 9.14-15; 17.21; Mak 2.18; 9.29; Luk 2.37; 4.2; 5.33; 18.12; Mis 13.2-3; 14.23; 2Kr 6.5; 11.27

bí ajaláyé nə ɲə ʝi nə shúsúlú-shúsúlú nda buud ó mákəŋ. Buud bəɲɲú bwé də nywadulə máŋkágé ná bwé lwóya nə bwé ɲə ci idâw. Bábálé má jaaw bí ná, myán ɲyóna myêsh wə míni.

¹⁷ Nji wɛɛ, wó ká ci idâw nə wo yá Zembî gúmá, gusag mísh, wo kwambulə nyúul.

¹⁸ Wó ʝələ nə sá nə buud bwé kú mpu nə wo ɲə ci idâw. Ntó Sónɲú woó má də dág ísâ í shwoó byêsh yé, mú bá fáágulə wo.»

Fwámé byəɲg
(Luk 12.33-34)

¹⁹ «Kúgá ɲkúnd byəɲg shí gaád, kúl óshê nə myánɲulé í də də ísâ yí, ijúwâl də búgə mímpumbé də ʝúwo yí.

²⁰ Yidagá ɲkúnd byəɲg gwów, kúl óshê nə myánɲulé í ádé də ísâ yí, ijúwâl kú də búgə mímpumbé də ʝúwo yí,

²¹ nəcé kúl byəɲg dwô mbwúg yí, cínəŋg wə lâm wô í é bə námé yé.

²² «Jús dúsə lámba á nyúul. Jús í ká bə kú nə bwás íí, nyúul nyêsh bə máŋkenyad.

²³ Nji, mísh mwô mə ká bə ɲkí bôw, nyúul nywô bə yídúgúd. Ntó, ɲkí mísh mwô má adúgé tɛɛm bə sâ, á wagəwólə ʝəŋ yídúgú!»

Búgúlálə Zembî
(Luk 12.22-31; 16.13)

²⁴ «Muud cúgé nə ɲkul sêy nə omása óbá ja ɲgwúd, nəcé nyə é mpii ɲgwól, a cɛɛl ɲgwól; gúl ja nyə e gwág nə ɲgwól, a mpyény ɲgwól. Bí cúgé nə ɲkul sêy nə Zembî bí ɲgá sêy nə *mwaanê ja ɲgwúd.»

25 «Má ka ci nə bi ná, bi kú də yágəwo cug jín ná bí é də jí†. Bi kú yágəwo mányúúl mán ná bí é bwáád jí. Ngaá ná cug í ntə ídâw, nyúul ntə míkáándá.

26 Mpugá dúg ínunú. Í ádé bɛ mǎmpɛg, kú mwáágulə mpúmá, kú nə sâ bwé wá ówaag ɔ ídâwud. Nji Sónḡá wán jí gwów yé ḡə wíl byo. Ngaá, bi bí nə mfíí cə ínunú byəḡḡ?

27 Zé á na bídí jí nə ḡkul bə ná, nəcé a ḡgələ yágáwó, a kwádulə jwəw ḡgwúd nyádi cug dí yé?

28 «Nəcé jí bí má də sá yágəwo mímbwéédí yí? Mpugá dúg nda ofuláwa bwé də wɛy mǎncugú ná. Bwé ádé yíḡga nə iséy, kú tin míkáándá.

29 Nji mə mpú jaaw bí ná cí Sálumun nyə á tɛem jág bul bə nə gúmá, nyə a shíḡé bwele bwáád nda ofuláwa.

30 ḡkámúsá Zembî mə fwó bwééd zhizhe sâ nda akánda á jugú jí ná bwé é wusə kuda dí mán yé, ḡkəmsə nə bî. Ye bi wá nyə é bə kú bul mpu bwééd wá? Yé búúd wá tag búḡá óga!

31 Kúgá də yágəwo ná: “Sá é də jí, sá é ḡgul jí, sá é bwáád jí?”

32 Ikúl ishús wá í dú ḡə wáduga sɔ isâ íni byêsh. Bi báá kúgá də sɔ byo, nəcé Sónḡá wán jí gwów yé mə mpú ná í jii bí isâ byəḡḡ.

33 Yidagá də fwo tâl isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí shwóg, bí cugə tətəlí mísh méd, Zembî ka də kwádulə bí isâ íni byêsh.

34 Ntó bí kú yágəwo sâ í bá sɛy mán yí, nəcé isâ yá mán í é bá námé mpúy mán. Micúḡ myá ḡkúmba

6:25 Flp 4.6; 1Pr 5.7 † 6:25 Míl mícilyá mí ayág mí á kwádulə na ná «bí ḡgul jí?» 6:26 10.29-31; Luk 12.6-7 6:29 10j 10 6:30 14.31 6:32 6.8 6:33 10j 3.11-14; Sôm 37.4-5 6:34 MmN 16.4, 19-20

jwôw mí kwaga nə dâη jwôw.»

7

Ságá buud m̄anywa

(Luk 6.37-38, 41-42; 11.9-13; 13.25-27)

¹ «Kúgá d̄u jéég búúd minjagá, bwá b̄ag námá d̄u b̄ə kú jéég bí minjagá.

² Bwá bá d̄u jéég bí minjagá mbií ηgwúd bí é d̄u jéég b̄óól búúd minjagá yí. Nəcə yuug bí é d̄u yigula b̄óól búúd nə ndí yí, gwá námá wá bwá bá d̄u yigula bí nə ndí yí.

³ Nəcə jí wó ηgá mpu d̄ug ntand shwú jí mínyɔηâ woó jús dí yí, n̄ji wo kú d̄ug mbwûη wí dwó jús dí yí?

⁴ Nt̄ad̄elê wó jí nə ηkul ci ná wo yíl mínyɔηâ wóó ntand shwú júsúd yé, w̄εε n̄júl nə mbwûη dwó júsúd?

⁵ Yé múúd m̄ək̄əη, fwog yíl mbwûη wódí júsúd; ja j̄ɔηḡá wá wó é ka d̄ug nda wó jí nə ηkul yíl mínyɔηâ woó ntand shwú júsúd ná.

⁶ «Kúgá yə ompyâ isâ í Zembî, nəcé bwá á bá yid zə kwagulə bî. Bi kú kul óηkuú ijimá í m̄ákwóógú m̄á álal-kus bwá d̄u j̄ôw ná p̄êrlə yí, bwá á bá nyaal byo.

⁷ «Gwáámbúgá Zembî, nyə é yə bî; s̄ógá, nyə e lwó bî; kudəgá mbê, nyə é juw.

⁸ Nəcə muud m̄ə gwáámb yé, nyə é bii. Muud m̄ə s̄ó yé, nyə é kwey. Múúd m̄ə ká kudə mpumbé, bwá juw nyə wə.

7:1 Zhk 4.11-12; 1Kr 4.5   7:2 Mak 4.24; Rom 2.1; 14.10-12   7:7
Zhe 29.12-14; Mat 18.19; 21.22; Mak 11.24; Yuá 14.13-14; 15.7; 16.24;
Zhk 1.5; 1Yn 5.14-15

9 Nda bí, mwân mé ká gwáámb sósóŋgú buléd, ye sósóŋgú nyə é yə nyə kwóóŋgú?

10 Nkí ná a gwáámb shû, ye sósóŋgú nyə é yə nyə kuwó nywâ?

11 Nkámúsá bî, tɛɛm bæ nda bí búsə nə mbíya mílâm ni, bi mé dɛ yə bwân bún isâ í ányunywaâ. Nkámusa nə Sósóŋgú wún a gwóŋw, bí mé ká gwáámb nyə sâ ányunywaâ, a yə bî.

12 «Ságá buud sâ jêsh bí mé céél ná bwé sáág bí yí. Ntó wé *mbwoomb mácɛɛ nə micilyá mí *buúd ó mícúndá mí ŋə ci yé.»

Məzhí məsə məbá

13 «Nyígá mpumbé ámámánda dî, nəcé mpumbé í ká mícúŋ myâ kandugə dí yí wúsə ŋkí bwaag; zhíí á wu ŋkí laasəwo. Bulyálə búúd bwé ŋgə kə wu wá.

14 Nji mpumbé ámámánda nə zhíí ákukwowulá, í kənd búúd cug á kandugə dî. Buud bwé kə wu wá, bwé ábúlyáyé.»

Bwé dɛ mpu líí nə mpumá nyé

15 «Bi ɔ káálúgə nə *buud ɔ mícúndá wá məshígá. Bwé dɛ zə nyíi gwoonŋ jínád, bwé njúl nə shɛɛ nda incwəmbɛ, í njúl nə búsə ŋkí wagəwo nda onkweny.

16 Bi mə bá dɛ mpu bwo nə kuú njəənd wáj. Ye bwé dɛ mwáág məbudə ŋgwúdááanzə dî, ŋkí ná ifumbí byaag dî?

17 Mpugá nə fwámé líí í dɛ wúmə fwámé íbumó, líí ábúbôw í wúmə nji ibumó í abúbôw.

7:11 Zhk 1.17 7:12 5.17; Rom 13.8-10; Gal 5.14 7:14 Mis 14.22

7:15 Mbá 13.2-4; Mat 24.11, 24; Mis 20.29; 2Kr 11.13-15; 2Pr 2.1; 1Yn 4.1 7:16 12.33 7:16 Zhk 3.12 7:17 Gal 5.19-23

18 Fwámé líí í cúgé nà ñkul wúmà íbumé í abúbôw; líí abúbôw kú námé wúmà fwámé íbumá.

19 Muud fambé mé ðu cal líí jêsh í ádé wúmà fwámé mpúmá yí, a wusə gwo kudad.

20 Bì mə bá ka ðu mpu bwo nà kuú ñjənd wáŋ.

21 «Buud bwé ñgé ci nà mə ná: “Yé Cwám̄ba! Yé Cwám̄ba!” óni, bêsh dí Zembî mə bá magulə nyódí Faan dí wá. Nji bəŋŋ bwé ñgé cugə nda Sóŋŋú wám jí gwów yé mé céel ná, bwé wə á bá magulə wá.

22 Nacé jwôw Zembî mé bá sám̄b búúd milású yí, zhwog buud bwé bá ci nà mə ná: “Yé Cwám̄ba! Yé Cwám̄ba! Dugí, sá á shí cúndə mícúndé mí Zembî nà ñkul nywô. Sá yíl mājamb nà ñkul nywô, sá sá námé zhwog *məshimbá.”

23 Nji mə bá bəsa nà bwo ná ñgəŋ ná: “Mə a shígé bwele mpu bí buud wá kú bísh mácəx óga, wúgá mə na.”»

Yuug kəŋ bá lad

(Luk 6.46-49)

24 «Múúd mə ká gwág lésú mé mé lás ni, a sá nda mé ñgé ci ná, a ji nda kəŋ nyə á shumə ñjów kwóógúd gwów yé.

25 Ompú bwé á nywô, mpuŋ wós mán̄cúwód, oŋkwô bwé á kuŋg, isâ íni byêsh ðu nyífa ñjów wəŋŋúd, nji ñjów kú búg, nacé nyə á shumə wə málal dí, kwóógúd gwôw.

26 Njí, múúd mə ká gwág lésú mé mé lás ni, a kú sá nda mé ñgé ci ná, a ji nda lad nyə á shumə ñjów shə dí yé.

27 Ompú bwé á nywô, mpwɛ wós mán cúwód, onkwô bwé kuɛg. Isâ íni byêsh da nyífa njów wəɔŋgád, njów í mú búg, shugɛla shí ná mpuu.»

Yésus mə lwóyá ŋkúl ijwúga

28 Ja Yésus mə shîn lás yí, ncúlyá buud bwé á bə cínəŋg wá bwé mú bul káam mbií nyə á ŋgə jíguli yí,

29 nəcé nyə á ŋgə jíguli nə kéénd, kú bə nda *Oyíguli ó mácɛɛ bán.

8

Yésus mə lwag zɛzaamə

(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

1 Yésus mú shulə, wú mbámbáŋgád, buud bwé mú bɛ nyə áncuncuma.

2 Bwé ŋgə shulə, wúl zɛzaamə mú cúwo, shísh wé Yésus, zə kúdəw shí, yə nyə gúmá. A mú ci nə Yésus ná: «Cwámɛba, ŋkí wó magɛlə wo je lwag mə, nyúúl bə mə ná səndôŋ.»

3 Yésus mú séémɛ mbwə, kúnɔya nə nyə, ci nə nyə ná: «Mə magɛlə. Nyúúl í bəg wo ná səndôŋ!» Cé nə cé, zaamə í mú shîn wú muud éne nyúúlád. Nyúúl í mú bə nyə ná səndôŋ.

4 Yésus mú ci nə né ná: «Ci wo kú jaaw múúd sá í mə sɛy yí. Yidagú kə lwágɛlə fada nda wó músé ná, wo ka wá *mátúnɛga Moyîz nyə á cilə má. Bwé mpúg ná wo mú mpwogé.»

Búgə mə lúluú ózimbɛ təd

(Luk 7.1-10; Yuá 4.46-54)

⁵ Yésus nyə á ka kə wósos Kapernawûm. A ká námá wósos ntúni, wúl lúlúú á izimbi təd í mú zə téég nyə məbwê,

⁶ ná: «Yé Cwámba, sól mäsáal waamá mbwug kóga njów; a músə mbúmbwúgá, a ngə bul jug.»

⁷ Yésus músə ci nə né ná: «Mə é kə lwag nyə.»

⁸ Nji lúlúú á izimbi mú bəsa ná: «Cwámba, mə ampíyáyé ná wo nyíg mádí njów. Jeg lás lásúg, sól mäsáal waamá yálúg.

⁹ Nəcə mə ji nə omása bwé ngə jwú nə mə wá. Mə ji námá nə ozimbi má ngə jwú nə ndí wá. Nyɔɔng yêsh má é ci ná a kyéyug yé, a kə; nyɔɔng má é ci ná a zág yé, a zə. Má ká ci nə lwaá dām ná í sáág gúl sâ, í sá gwo.»

¹⁰ Ja Yésus má gwág ntúni yí, a mú bul bî. Nyə nə buud bwé á ngə bə nyə wá ná: «Búbálé má jaaw bí ná, mə afwóyé bwéle dúg múúd nə fwámé búgá nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəryél dî.

¹¹ Mə mpú jaaw bí ná zhwog ikûl í búúd í bá zhu kóomb jwôw í də cúwo yí, zhu kóomb í də jímə yí, bwé zə sɛɛngya nə impáámbá bísú *Abərahám nə *Izaag, nə *Yákwab Faan á gwówád, bónónə bwé mú də dína.

¹² Nji buud bwé á jəla nə bə nə nkəw Faan a gwów dí wá, bwé bá wusəw yídúgúd tóón. Bwé bá bə cínəng, nji bwé ngə bwam nə məyê.»

¹³ Yésus músə ci nə lúlúú á izimbi éne ná: «Wɛɛ kag njów. Í bəg nda wó ngə *búgula ná.» Námá baan dɔɔngú, sól mäsáal mú yâl.

*Yésus má lwag mimbâl Pyêr dí njów
(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)*

¹⁴ Yésus mú ka zə kə Pyêr dí njów. A mú kə kwey ná Pyêr cii yé á mudá mbwug shí, ayôh nə yôh má bií nyə.

¹⁵ Yésus mú kúnya nə nyə mbwəd. Ayôh nə yôh mú shîn nyə. A mú wəəl, a tééd ntâg séyúlə nə Yésus.

¹⁶ Mpwó-kugú shí, buud bwé mú zə nə zhwog mimbâl mí májamb. Yésus mú ngə yîl bwo bów-bów míshíshim myəəngú nji nə iciyá yâ mpu, a shîn námə lwag míl mímbâl myêsh.

¹⁷ Nyə á ngə cug buud ntó shú ná cúndə má Zembî Izayí nyə á cúndə yí, í bwəmag. Izayí nyə á ci ná: «Nyə á cug buud ó íjâm, a yîl só ofimâl ó mábwás.»

*Bəğlə Yésus
(Luk 9.57-62)*

¹⁸ Dúgúlə Yésus nyə á dúg buud bwé á lyɛ nyə ná kesh yí, a mú ci nə *ompwíin bé ná bənoh bwé línnág m̄əh ké fanwíny.

¹⁹ Ngwól Yígúli məççɛ mú ntâg shísh zə ci nə né ná: «Yé Yígúli, mə zə bá də bɛ wo kúl jêsh wó bá də kə yí.»

²⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ontɔ bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwân mə Múúd cugé nə ñkúmba kúl á dúg já yí.»

²¹ Ngwól *mpwíin mə Yésus mú ci nə né ná: «Cwám̄ba, fwog bíd mə, mə kág dul sósɔngú waam̄ə.»

²² Yésus mú yidá bɛsa nə nyə ná: «Wɛɛ bɛg mə. Bídúg mímbimbə mí dúlɔg mimbimbə myáɲ.»

Yésus má ηkáánd nə ηkwô
(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yésus mú kə kəwa byóólúd, ompwíín bé bwé mú bɛ nyə.

²⁴ Ná ndeé ηkwô mú zə kung mâη nə ηkulû, ikwô dɛ bád kə gwôw, dɛ shwɪy byóólúd, nji Yésus njúl gwád.

²⁵ Ntó, ompwíín bwé mú kə juumashi nyə, bwé nə né ná: «Cugug sâ, yé Cwám̄ba! Sə wál zə yə.»

²⁶ Yésus nə bwo ná: «Wáyé mbií ífwaas ni? Búgá jín í bul ná tag é!» A músə tôw, ηkáánd nə ηkwô nə mâη, byêsh í mú salawo ná shεε.

²⁷ Buud bɔɔηgú bwé mú bul bî. Bwé ná: «Wáyé mbií muud ga! Tɔɔ ηkwô tɔɔ mâη í bálé sá nyə mægwág í?»

Yésus má yîl májamb
(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Ja Yésus má shîn lína mâη, jé shí á Gadarên yí, buud obá bwé mú cúwo ban máshwon, məjamb má ηgá lwáfulə bwo, bwé mú zə bwəma nə nyə. Buud bɔɔηgú bwé á dɛ bul wagəwo. Kú ná nə muud nyə a jísəw ná a cɔ́ kúl bwé á dɛ bə yí.

²⁹ Bwé mú zə nə oηkwiimbyê wə Yésus, bwé ηgá ci ná: «Shé bāη nə inéy, yé *Mwān má Zembî? Wo wál lεεl zə tâl sə cwúnd dí fwála dɔɔηgú kú fwo wóós í?»

³⁰ Na, məma sɔɔnz óηkuú í á bə fwámé cícé nə bwo, í ηgá də.

³¹ Məjamb má mú ka téég Yésus məbwê ná: «Ŋkí wo yîl sê wa búúd óga dí, kəndúg sə nûη óηkuúd.»

³² Yésus músə ci nə mwo ná: «Kəgâ!» Məjamb má mú wú búúd óni mányúúlúd, kə nyíi óηkuúd. Sɔɔnz

oŋkuú ni jêsh mú bumb nə mikálá, wú kál í á bə mbúmbúŋ dí yí, kə juwa mâŋ, bêsh bwé mú ŋgul məjúwó, fudə.

³³ Nə ndéé, buud bwé á ŋgə baagulə oŋkuú wá, bwé mú wɛɛnzh kə kwáádá, kə bwiiŋg búúd sá í ámə s̄y nə oŋkuú yí. Bwé bwiiŋg námə lâŋ búúd bwé á bə nə məjamb wá.

³⁴ Buud ɔ ŋgwála bêsh bwé mú t̄i, kə bwəma nə Yésus. Ja bwé mə dúg nyə yí, bwé mú téég nyə məbwə nə a wúg bwádí ləomud.

9

*Yésus mə lwag mbúmbwúgú
(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)*

¹ Ntó Yésus mú kə kəwa byóólúd, nyiŋgə lína mâŋ, kə nyádí ŋgwála.

² A ŋgə námə jé, buud bwé mú zə nyádí, bwé ŋgə ŋkəny mbúmbwúgú táádád. Yésus mú dúg nə buud bəoŋgú básə nə fwámé búgá, a mú ci nə mbúmbwúgú ná: «Mwân waam! Səlug lâm shí! Mə mə juu wo nə *misəm myô.»

³ Bóól *Oyíguli ó mácçç bwé mú ŋgə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «Muud éga ŋgə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu.»

⁴ Yésus músə mpu sâ bwé á ŋgə táduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Nəcə jí bí mə bôw mitédúgá ntáni yí?

⁵ Jí í búl bə kúná-kúnə? Ye c̄lə nə muud ná: “Mə mə juu wo nə misəm myô”, ye ná: “Wəólág, wo kyéyug?”

⁶ Mə ka c̄el nə bi mpúg nə *Mwân mə Múúd ji nə ŋkul ijwúga nə a juu búúd nə misəm myáŋ.» Ntó,

a mú yid wá mbúmbwúgá. Nyə ná: «Wəəlág, wo ηkényúg táádé gwô, wo nyíngəg kə njów.»

⁷ Muud wəəngə mú wəəl, kyey kə njów.

⁸ Ja áncuncuma buud mé dúg sóólúgá ni yí, bwé mú gwág íkukwendε, bwé mú ságusə Zembî, nəcé a yələ búúd mbií ηkûl ijwûga nyəəng.

(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Yésus mú wú na, kyey. A ηgə cɔ kál búúd bwé də jəna tóya yí, a mú dúg ηgwál múúd njúl cínəng shí. Muud wəəngə nyə á bə nə jínə ná Matiyô. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bεg mə.» A mú tŵ, bε nyə.

¹⁰ Í á ka zə bə ná, Yésus njúl njów a ηgə də, zhwog oηwenye ɔ tóya nə bóól ósół ó məbôw bwé mú námə zə, bənəη nyə nə *ompwíín bε zə də.

¹¹ Ja *Ofarizyēη bwé á ka dúg ntáni yí, bwé á ci nə ompwíín ó Yésus ná: «Nəcé jí Yíguli wán ηgə báε də nə oηwenye ɔ tóya nə bóól ósół ó məbôw yí?»

¹² Yésus mú gwág sâ bwé á ηgə ci yí, nyə nə bwo ná: «Mikanz dí mí də jii jwówəda, í də bə mímbâl.

¹³ Mpugá téduga sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Mə bul jii ná buud bwé gwágúg buud cey lámúd, ntɔ ná bwé dúg sâ mə *mətúnuga.” Ntó jí ná mə a shígé zə jŵw ótútəlí ɔ búúd. Mə á yida zə jŵw osół ɔ məbôw.»

Nyá ici í ídâw

(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ *Ompwíín ó Yuánes Nduu-buud bwé á ka zə wé Yésus zə jí nyə ná: «Sónəη *Ofarizyēη sé mə də ci

---

9:9 8.21-22   **9:10** 11.19; Mak 2.15; Luk 5.29; 7.34; 15.1-2; 19.7
9:13 Ozê 6.6; Mat 12.7; Luk 19.10   **9:14** 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34

idâw yálə Zembî gúmə nji ompwíin bwô bânj kú ci. Jí í sá ntó?»

¹⁵ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd mə ηwa bâ yí, a təl zâη, a jôw óshwá bé; ye oshwá bé bwá yidá zə nə məcey lámúd bânêη muud bâ bwá njúl kúl ηgwúd? Mbô! Nji mósól mwôw mə ηgə zə, bwá bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw məəηgá dí wə óshwá bé bwá ka bá ci idâw.

¹⁶ Mpugá nə bwá ádé ηwa kúl káándá ágúgwáan* kə wá bágá bwoodú káándád. Nəcé bágá dəəηg í ká juli, í tâw, í yida bweeg luun lə káándá.

¹⁷ Ntó námá, bwá ádé ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad†; lenya í é bá nyey, wáan shwiy shí, lenya ntáma. Bwá də wá wáan ágúgwáan ílenya í ágúgwáanəd. Ná ndéé, nə lenya nə məlwəg byêsh í mú cəgə.»

*Yésus mə gwúmashi shilə mə Zharus
(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)*

¹⁸ Yésus ηgə ná lás ntáni, ηgwól njwú *Oyúden mú jê. A mú kúdəw shí, yə Yésus gúmə. Nyə nə né ná: «Sásás jâm mə kúnəw yə. Mə cəel nə wo zəg kə kəel nyə mbwə, a cágəg.»

¹⁹ Yésus mú təw shí bânêη ompwíin bé bwá músə bɛ nyə.

²⁰ Bwá ηgə ná kə, ηgwól múdá mú leel bɛ nyə mpúsə. Mudá məcií mə á də wú nyə nyúúlúd té mímbú wúm nə mímbá. Mudá éne mú shish Yésus mpúsə kwəη, kúnya nə nyə lwə lú káándá,

---

9:15 22.2; 25.10; Yuá 2.1-12; 3.29; Mbú 19.7   * **9:16** Na ji kúl káándá í afwóyé kə məjúwó ná ndéé í juli yí.   † **9:17** Oyúden bwá á də sá lenya nə kúúdí cúdú.   **9:20** Ləv 15.25-27; Mat 14.36; Mak 5.27; 6.56; Luk 6.19; 8.44

21 a ηγά téduga ná: «Má ká jísow kúnnya nə káándá má Yésus, mə e yâl.»

22 Yésus mú yid mpásə, dág mudá éne, nyə nə né ná: «Shilə wâm, səlug lâm shí. Wo má *dág cug nəcé búgá gwô.» Mudá mú yâl námá cé nə cé.

23 Yésus mú ka kə ná ndéé, kə nyí njwû dí njów. A mú kwey, buud bwé ηgá lwɔ́ mílaag, bwo ηgá sá saagwo mímbíí mímbíí.

24 Yésus mú ηkáánd nə buud ná bwé cúwóg tóón. Nyə nə bwo ná: «Súsás ga í afwóyé yə, á yidá bə gwád.» Bwé mú yida ηgə cágulə nyə.

25 Ja bwé má shîn wéesh buud óni tóón yí, Yésus mú nyí fúm, a mú bii súsás mbwád, súsás í mú wəól.

26 Ntó, lâη ni í mú zə jwɔ́ shí nyɔɔηg nyêsh.

Yésus má bêny wəancím-ncîm mísh

27 Yésus mú kyey. A ηgá kə ntúni, wəancím-ncîm óbá bwé mú bɛ nyə nə oηkwiimbyê. Bwé ná: «Yé Mwân má *Dávid, bwígúg sá ná ηkwonú!»

28 Ntó, Yésus mú kə jé njów, wəancím-ncîm bwé mú shísh nyádi. Yésus mú jí bwo ná: «Ye bí ηgə *búgula ná mə ji nə ηkul sá ntó?» Bwé ná: «Haaw, yé Cwámba, sá má búgula.»

29 Yésus músə ka kúnnya nə bwo míshád. Nyə nə bwo ná: «Í bág nda bí ηgá búgula ná.»

30 Mísh má músə bāη bwo. Yésus mú mpu báásulə bwo ná: «Mpuɡá gwágulə. Bì kú jaaw tɔɔ muud sâ í má bə ga.»

9:22 8.13; Mak 5.34; 10.52; Luk 7.50; 8.48; 17.19; 18.42; Mis 3.16

9:24 Yuá 11.11-13 9:25 Mak 5.41 9:27 20.29-34 9:29 8.13

9:30 12.16; Mak 7.36

31 Nji bwé bâñ, wúlə bwé á wú cínəng yí, bwé á shwal kə ngə bánḡula nə lân wəəngə kúkúl jêsh.

Yésus má lwag fifi

32 Nə ndéé cúwólə bwé á cúwo tóón yí, bóól búúd bwé mú zə nə wúl fifi wé Yésus. Jamb í á wá nyə mənəkədad nə a bág fifi.

33 Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú tééd lásúla. Buud bwé á bə cínəng áncuncuma wá, bwé mú bul káam ná: «Sá a bwélé dúg mbií sâ ga shí *Izarəyêl.»

34 *Ofarizyêñ bâñ, bwé mú ci ná: «A ngə yíl məjamb nə nkul mə njwû məjamb.»

Osól ó másáal bwé ngə fífə

35 Ntó Yésus nyə á ngə kə mīngwála mīngwála, nə məkwaádə məkwaádə. Nyə á ngə jīguli buud *mámpáánzə mə mīnjīgúlá mə *Oyúden dí, á ngə cúndə Jəjə Kéél á Faan mə Zembî, a ngə námə lwag buud məbwas mímbií myêsh, tə ijâm.

36 Yésus nyə á də ngə dúg buud bêsh nyə á də bwəma nə bwo wá. A mú gwág bwo cey lámúd nə dúgúlə nə bwé á ngə cugə mántáḡula dí, bwé mə shîn námə tag nda səənz íncwəmbə í cúgé nə mbaagulé yí.

37 Ntó nyə á ci nə *ompwíín bé ná: «Dugá, idáw í mə tí fambé mənəkund mənəkund, nji buud bwé kə saag wá búsa cíg-cíg.

38 Ntó wé mə cí nááá: jəḡulagá nə amadí fambé nə a ntíg buud, bwé kəg saag.»

9:31 Mak 7.36   **9:32** 12.22-24   **9:34** 10.25; 12.24, 27; Mak 3.22; Luk 11.15, 19   **9:35** 4.23   **9:36** 11.7; Eze 34.5; Zak 10.2; Mat 14.14; 15.32; Mak 8.2

10

*Buud ɔ lwámá wûm nə óbá
(Mak 3.13-19; 6.7-13; Luk 6.12-16; 9.1-6)*

¹ Nt́ Yésus mú jôw *ómpwíín wûm nə óbá bé. A mú yé bwo ηkul á dúlə yíl búúd bów-bôw míshíshim, lwag mábwas mímbíí myêsh, tɔɔ ijâm.

² *Buud ɔ lwámá wûm nə óbá Yésus nyə á jôw wá, mínə máη wə mága: tééd nə Shímun bwə á du jôw ná Pyêr yé, kala nə mínyɔηû yé André; zə keel Zhâk bá mínyɔηû yé Yuánes bwân ó Zhébedé.

³ A jôw námə Fílíp bá Batəlumî nə Tómas bá Matiyó ηwenye tóya. A jôw námə Zhâk, Mwân mə Alfê bá Tadê,

⁴ nə Shímun kambəle ləəm bá Yúdas Iskariyôt, muud nyə á kusha nə Yésus yé.

⁵ Nə ndeé Yésus mú kənd búúd wûm nə óbá óni lwámád, a mə fwo shîn cwîny bwo ná: «Ja bí mə kə yí, bí kú kə ikúl í cúgé *Oyúden yííd. Bí kú kə míngwəla mí búúd ó Samariya.

⁶ Yidagá kə búúd ó *Izərayêl dí, bwə mə jág zhíí nda íncwəmbə bí kú nə mbaagələ yí.

⁷ Ja bí ηgə kə yí, bí ɔ kə ηgə cúndə ná Faan mə Zembî mú kúnə-kúnə.

⁸ Lwagəgá mimbəl, bí gwúməshi mimbimbə, bí lwag námə mízúzaamə, bí yíl búúd məjamb. Bí mə ηwa ηkul ga ashwâ, kəgá námə sêy nə ndî ashwâ.

⁹ Muud kú kə nə *mwaanê bwúgúd, tɔɔ or, tɔɔ wúl mbíí mwaanê wêsh.

10:2 Yuá 1.40-44; Mis 1.13

10:5 Luk 10.4-12

10:5 Luk 10.33

10:6 Zhe 50.6; Mat 15.24; Mis 13.46

10:7 4.17

10 Muud kú ηwa baamutálá, ηkí ishimí íbá, ηkí bósól ósilúfaas, ηkí wagatîg, nəcέ muud ηgá sêy yé má jəlá nə yéyow ídâw.

11 «Ja bí má jé wúl ηgwəla ηkí wúl ləom dí yí, bí fwó sọ ηkí bi bí nə ηkul kwey múúd jí nə lâm má báágúlá bî, bi ó ji nyədí kə wósós jwôw bí má bá cọ yí.

12 Njów wêsh bí má nyíi yí, bi ɔ bədá ná: “Zembî sáág ná bi bág ná shεε.”

13 Nkí buud ɔ njów wəɔηgâ, bwə lég bí, Zembî bále sá ná bwə bég ná shεε. Nji ηkí bwə bə kú lég bí, Zembî kú námə sá ná bwə bég ná shεε.

14 Búúd ó wúl njów ηkí wúl ηgwəla bwə ká bə kú lég bí, kú gwágulə kéel dán, ja bí má wú cínəηg yí, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.*

15 Búbələé má jaaw bí ná, jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd milésú yí, a bá jagulə búúd ɔ Sódóm nə Gomor ntə ηgwəla wəɔηg.»

*Yésus ηgə kéwəli buud ɔ lwámá bé
(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)*

16 «Owey, mə má kənd bí nda íncwəmbε mpédúgá oηkweny. Bi má jəlá nə kə nda onywâ, bí kə nə tédúgá ηgwúd nda məfaf.

17 Dugá ji nə buud kuú kalá; bwə bá də kusha nə bí mábwə má osémbye ó mílészú, bwə də fyámusə bí milwón *məmpáánzə má mínjígúlá má *Oyúden dî.

18 Bi mə bá də kaad mísh má búúd ó anúnî nə ojwú

10:10 1Kr 9.14; 1Tm 5.18   **10:13** Luk 2.14   **10:14** Mis 13.51

* **10:14** Ja Oyúden bwə á də kudə fumbyá mákuú dí yí, bwə á də lwágulə ná, kákúl shí bwə ámə təl mákuú mán yí, bwə má kál gwo nə buud bí cínəηg wá nə bwə músə sâ nyéé.   **10:15** Mət 18.20; 19.1-29; Mat 11.24   **10:16** Luk 10.3   **10:17** 24.9-14; Mak 13.9-13; Luk 21.12-19; Yuá 16.1-4   **10:17** Mis 5.40; 2Kr 11.24   **10:18** Mis 24-26

ó ləom dí nə, nə bi kəg bwaagulə sâ bí má mpú shú jínə dām yí, bí bwaagulə nəmə ikúl í cúgé Oyúden yí.

19 Ja bwə bá du kusha nə bí yí, bí kú bá du yáguwo mbii bí má bá du kaad yí, kú yáguwo íciyá í kəod. Iciyá í bá nəmə du jé bí cé jəŋgúd,

20 nəcé bi dí má bá du lás, Shíshim má Sóŋgú wán Zembî wə má bá lás mímpu mínéd.

21 «Mínyəŋê má bá kusha nə mínyəŋê yé nə bwə kəg gwú nyə. Sóŋgú mə bá kusha nə mwân; bwân bwə lumbuli nə obyól, ŋə gwú bwo.

22 Buud bēsh bwə bá mpii bí nəcé jínə dām. Nji, muud mə bá jisəw kə wós məshínéd yé, a bá cugə.»

23 Bwə ká lwágulə bí cúwúlí wúl ŋwəla dí, fúndágá, bí kə ŋwəla shúsúd. Búbélé má jaaw bí nə, *Mwân mə Múúd mə bá nyiŋgə zə, bí njúl kú fwo shîn jaand míŋwəla myâ *Izəryél myēsh.

24 «*Mpwíin nyə ádé bwele ntə yíguli, lwaá kú ntə mása.

25 Buud bwə du dúg *ompwíin nəmə nda bwə dúg yíguli nə, bwə dúg nəmə lwaá nda bwə dúg mása yé nə. Nkámúsá bwə lwíy sóŋgú njów nə Beləzbul, ŋkəməsa nə bwân.»

Muud fúndág nji Zembî (Luk 12.2-9)

26 «Bi kú du fúndə bwo; nəcé kú nə sâ á mbúdúlá í bá bwên kú búguli, ŋkí sâ á *ndímbe í bwên kú mpúy.

10:19 Luk 12.11-12   **10:21** Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53
10:22 5.11; Yuá 15.18   **10:23** 16.28; Mis 8.1   **10:24** Luk 6.40;
 Yuá 13.16; 15.20   **10:25** 9.34   **10:26** Mak 4.22; Luk 8.17

27 Sâ má jaaw bí yídúgúd yí, kəgá lás gwo mənkenyad. Sâ má nyímbúlá nə bí lwəd yí, kəgá ηgə cúndə gwo íkwaláminúd.

28 Kúgá də fúndə búúd bí nə ηkul gwú nji nyúul, nji kú nə ηkul gwú *jím wá. Yidagá fúndə Zembî. Nyə wə jí nə ηkul gwílya múúd ncindî, nə nyúul nə jím, a wusə byêsh kuda á kandugəd.

29 Ngaá nə bwə də kusha mímbá-kwáádə mímbá susáη *mwaanê ηgwúd. Tεem bə ntó mbá-kwáádə ηgwúd cúgé nə ηkul kud shí, Sóóηgá wán kú fwo magulə.

30 Bi bəη ntəg íí, Zembî mə mpú bímbí lá íntand í shilú bíś bí mílúúd yí.

31 Nə ndεé, kúgá də fúndə. Mpugá nə bí má cey Zembî lámúd cə mímbá-kwáádə ηkí bulya.

32 «Muud yêsh mə mágúlə mə mísh mə búúd dí yé, mə é magulə námə nyə mísh mə Dâ jí gwów yéd.

33 Nji muud mə kílyá mə mísh mə búúd dí yé, mə é kílyá námə nyə mísh mə Dâ jí gwów yéd.»

Bəğlə Yésus wúsə dəəmb

(Luk 12.51-53; 14.26-27)

34 «Bí kú ηgə téduga nə mə mə zə sá nə buud bwə cúgəg nə shεε shí gaád. Mbô! Mə azáyé sá ntó. Mə mə yida zə nə dəəmb.

35 Mə mə zə wá ífumuga mínjów mí búúud, mwán nyə é lúmbəli nə sóóηgá, sás lúmbəli nə nyəəηgá, cóol lúmbəli nə mpóómbálú.

36 Nə ndεé, buud ə njów mə múúd ə bwə bá lúmbəli nə muud.

10:28 Heb 10.31   **10:30** Luk 21.18   **10:32** Mbá 3.5   **10:33** Mak 8.38; Luk 9.26; 2Tm 2.12   **10:34** Luk 2.14   **10:35** Msh 7.6
10:35 10.21; 24.10; Mak 13.12; Luk 21.16

37 «Múúd mə céél sóŋgá ηkí nyɔɔŋgá cɔ mə yé, a cúgé nə ηkul bæ *mpwíín waamâ. Nyɔɔŋg mə céél ncwámá dé ηkí sás dé cɔ mə yé, a cúgé nə ηkul bæ mpwíín waamâ.

38 Múúd mə ká bæ kú ηkêny kwolós jé bɛ mə, a cúgé nə ηkul bæ mpwíín waamâ.

39 Muud mə sɔ ná a kaambɛlə nə cug jé yé, a jímbal gwo. Nyɔɔŋg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a mə yidá kaambɛlə nə gwo.»

Lágúla búúd ó Zembî
(Mak 9.41)

40 «Muud mə lág bí yé mə lág mə. Muud mə lág ntâg mə yé mə lág múúd nyə á nti mə yé.

41 Múúd mə ká lág *múúd micúndá mə Zembî nəcé mpɔ̀lə ná muud micúndá, muud wɔɔŋgâ mə ηwa myéna mí jálá nə búúd ɔ micúndá myá. Nyɔɔŋg mə lág múúd jí tútəlí mísh mə Zembî dí yé nəcé mpɔ̀lə ná tútəlí muud í, nyâŋ ηwa myéna mí jálá nə otútəlí ó búúd myá.

42 Muud mə bá yána tɔɔ ηji láá məjúwó mətálá ηgwûd, ηgulal ηgwól zhizhe muud éga nəcé bálə *mpwíín waamə yé, bábələ mə jaaw bí ná, muud wɔɔŋgâ nyə abúle shúb myéna myâ cínŋg.»

11

1 Yésus mə shîn cwîny *ompwíín wûm nə óbá bé ntáni. A músə kyey, kə ηgə yə buud minjígúla, ηgə cúndə bwádí míŋgwála.

10:37 Mbá 13.7-10; 33.9; Mat 19.29; Mak 10.29; Luk 18.29   **10:38** 16.24-25; Mak 8.34-35; Luk 9.23-24; Yuá 12.25-26   **10:40** 18.5; Mak 9.37; Luk 9.48; Yuá 13.20; Gal 4.14   **11:1** 7.28

Yésus bánêη ompwíín ó Yuánes
(Luk 7.18-35; 10.13-15)

² Ja Yuánes Nduu-buud nyə á bə mímbwug dí yí, nyə a gwág misóólúgú *Kříst nyə á ηgə sá myá. A mú kənd bóól ómpwíín bə né bwə kəg jî Yésus ná:

³ «Ye wo wə muud sé ηgə bwánd né a bá zə yé? Ye sé kwóg ná bwánd íshús?»

⁴ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Kəgá jaaw Yuánes sá bí mə gwág yí nə sá bí mə dúg yí.

⁵ Wəancím-ncím bwə ηgə mpu dúgya; mimbúmbwúgú mí ηgə kyey tətəlí, mizúzaamə mí ηgə yál, wəakúməlwə bwə ηgə mpú gwág, mimbimbə mí ηgə gwùm, inkúηkwóηúlə í búúd í mú ηgə gwág Jəjə Kéel.

⁶ Muud nyə é bə kú bwəma nə bəəgú mádí yé, nywáá mə jəla.»

⁷ Ja ompwíín ó Yuánes bwə mə nyiηgə yí, Yésus mú zə lésha nə buud bwə á bə cínəηg áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú mə Yuánes ná: «Ja bí á du kə shí a shwéeshá dí yí, bí á du kə dúg jî? Ye gúl ká í dúgə ntəη nə fufó?

⁸ Nkí í á shígé bə ntó, bí á du kə dúg jî? Ye ηgwól múud dúgə bwáád íjimé í mímbwéedí? Mbê, buud bwə dú bwáád íjimé í mímbwéedí wá bwə du bə mínjəw mí ójwú-buudəd.

⁹ Ká bí á du kə dúg jî? Ye *muud micúndə mə Zembî? Haaw, mə jaaw bí né nyəəηg bí á kə du dúg yé mə ntə ηkwóη múúd micúndə mə Zembî.

¹⁰ Nəcé nyə wə Zembî nyə á ci nda jisə cilyá nyədí Kálad dí ná, ná: “Dugí! Məe mə zə kənd mbwiingye

lâŋ waamá né a kág wo shwóg kə kwambələ wo zhií.”»

¹¹ Yésus mú nyingə ci ná: «Búbálé má jaaw bí ná, mpédúgá buud bēsh bwé má byêl mímwə mi búdad wá, kú nə nyɔɔŋg má fwo bwεε ntɔ́ Yuánes. Nji tεem bə ntɔ́, muud má búl bə zhizhe Faan á gwów dí yé, á ntɔ́ Yuánes.

¹² Ná ndεé, wúlə fwála má Yuánes Nduu-buud zə wóós múús hí, Faan á gwów í mú ŋgə bə sâ ŋkúl, buud bwé ŋgə ləl inkuŋkwanz wá, bwé wé bwé ŋgə ŋwa dwo.

¹³ Mbwoomb mácεξ nə micilyá mí búúd ɔ micúndə bēsh mí á ŋgə cúndə Faan má Zεmbi zə jé baan má Yuánes.

¹⁴ Ŋkí bí búsé cán nə mə, mpugá ná Yuánes wá jísə Eli bwé á bwiŋg ná a bá zə yé.

¹⁵ Muud jí nə məlwə má gwág yé, a gwág.

¹⁶ «Mə kág yɪga kala búúd á múús nə ozá? Jí nda ikágə bísə shishé íseŋgyá dí yí, bíl í ŋgə kámɔla nə bílúgá ná:

¹⁷ “Sə má lwɔ́ bí ilúlwón í ábulya məkəl, bi kú sáág; sə má nyingə wá míngwa mí shwiy, bi kú tədəwa.”

¹⁸ Ntó wé í ŋgə bə éga; Yuánes nyə á zə, kú də ídíy-díy, a kú ŋgul; buud ná: “A jí nə jamb.”

¹⁹ *Mwān mə Múúd má zə, a ŋgə də, a ŋgə ŋgul; bwé ná: “Nyíne nyε jisə ndəl dəg, ŋgule məlwəg, a jí námə shwé oŋwenye ɔ tóya nə osól ɔ *mísəm.” Nji má jaaw bí ná fεg í ŋgə nyín mísólúgú myéd né sáj.»

Yésus mə ŋkáánd nə míl míngwəla

11:14 10j 17.1; Mal 4.5; Mat 17.12-13; Mak 9.13   **11:15** 13.9, 43; Mak 4.9, 23; 7.16; Luk 8.8; 14.35   **11:18** 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33
11:19 9.10; 11.2

20 Yésus nyə a ŋkáánd nə buud ó míl míngwála nəcé, nyə á tɛem ŋgə sá ncúlyá *məshimbá bwédí, bwé á shígé cénd mítédúgá. Nyə a ŋkáánd nə bwo ná:

21 «Məntágula nə bí buud ó Korazín. Məntágula nə bí buud ó Betusayída námá. Nəcé bímbí lú məshimbá mə mə s̄y bídí má, mə á mbəm s̄y Tir nə Sidon, buud ó n̄ŋ bwé á mbəm námá bwey bwáád míŋkud, ji ífí d̄i ná bwé cénd mítédúgá.

22 Nə ndeé, mə jaaw bí ná, jwôw lú cígúlé mílósú, intúgúli i Tir nə Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín.

23 Bi b̄aŋ buud ó Kapernawûm, bí ŋgə téduga né bi mə bá kə gwôw? Mbô, bi mə bá yidá shulə kə ban míŋj̄m. Nəcé bímbí lú məshimbá mə mə s̄y bídí má, mə á mbəm s̄y ŋgwála á Sodom, ŋki ŋgwála wəŋŋú wúsə ná mpwogé.

24 Gwə wə mə mpu jaaw bí ná, jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd mílósú yí, bi mə bá bə nə intúgúli ŋkí yáág ntə búúd ó Sodom.»

Mbag á yíȳsa

(Luk 10.21-22)

25 Yésus nyə á ka lás j̄aŋ ja ná: «Pupa, Cwámba á gwôw nə shí, mə yé wo gúmá nəcé wo á shweel ompuye b̄n̄ŋ buud ó f̄ag is̄á íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd.

26 Haaw Pupa, ntó wə wó á c̄eel ná í bág yé.

27 «D̄a nyə a cwámbulə mə is̄á byêsh. Kú nə muud mə wámbúlé mpu Zembî Mwân ŋj̄i Sóŋgá, kú námá nə muud mə wámbúlé mpu Zembî Sóŋgá,

11:21 Tir nə Sidon: 15.21; Iza 23.1-16; Amo 1.9-10; Mís 12.20

11:23 Iza 14.13, 15   11:24 10.15; Luk 10.12   11:25 Iza 29.14;
1Kr 1.18-29   11:27 28.18; Yuá 1.18; 3.35; 10.15; 13.3; 17.2

nji Mwân, nə muud yêsh Mwân má céél sá ná a mpúg yé.

²⁸ «Bí buud bí ηgô wáduga nə mimbag mí ájjilê wá, zəgá módí, mə é sá ná bí wógag.

²⁹ Magulagá ná shé sáág iséy byâm fulá, bi zág ηwa njígulá wâm. Mə ji nə jə lâm, mə kú nə intágulí. Bí é yidá mpu yowula,

³⁰ nəcé iséy byâm í akwówuláyé, mbag wâm wí ηkí yísa.»

12

Yésus nə məcɛɛ mə Sábaad

(Mak 2.23-28; 3.1-6; Luk 6.1-11)

¹ Dúl fwála í á bə ná, Yésus bənêη *ompwíín bé bwé á ηgə lína ifambé í *blé jwów lú Sábaad. Ompwíín bwé á ka gwág zha, bwé mú ka ηgə búgə mikəηg mí blé, ηgə də.

² *Ofarizyêη bwé mú dúg sósólágú wəəηgâ. Bwé mú ci nə Yésus ná: «Dugí, ompwíín bwô bwé ηgə sá sâ məcɛɛ má amáguláyé ná muud sáág jwów lú Sábaad yí.»

³ Nji Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ye bí afwóyé bwele lə sâ *Dávid nyə á sá ja bənêη buud bé bwé á gwág zha yí?

⁴ Ná nyə á kə nyíi banda *mátúnuga dí, kə də íbúled í á də bə ci shú yələ Zembî gúmə yí; í njúl ná tɔɔ nyə tɔɔ buud bé bwé á shígé bə nə zhí ná bwé dэг byo. Ngaá, məcɛɛ má də ci ná nji ofada wə bwé dúg də byo, kú nə ηgwól múúd shús?

⁵ Bi má dɛ bwey lɔ məççɛ mə Moyîz. Ngaá mə ηgə ci ná jwôw lú Sábaad ofada bwé dɛ sêy *Mpáánzə Zembî dí? Ntó ji ná bwé dɛ ntɔ ççɛ á jwôw lú Sábaad, nji Zembî kú yá bwo məbɛɛ.

⁶ Má jaaw bí ná shé músə nə gúl sâ shé mə jəlá nə ságusə ntɔ Mpáánzə Zembî yí.

⁷ Kálaad Zembî ηgə ci ná: “Má bul jii ná buud bwé gwágúg buud çey lámúd, ntɔ ná bwé dúg sá mə mətúnuga.” Bi mbəm ηgə mpu gwág ciyá ni, ηki bi shígé fándə yá buud óni məbɛɛ ntó.

⁸ Mpugá ná *Mwân mə Múúd ηgə jwú nə məççɛ mə Sábaad.»

⁹ Yésus mú wú na jíní kálád, a mú kyey kə nyíi *mpáánzə minjígúlá dí.

¹⁰ A mú kə kwey ηgwól múúd cínəηgú ná mbwê í mə shîn shwáámɓ. Ofarizyêη bwé á ka ηgə sɔ zhíí ná bwé jéég Yésus njagá, bwé á ka jî nyə ná: «Ye məççɛ məshé mə magulə ná bwé lwágug mbêl jwôw lú Sábaad?»

¹¹ A mú yida ci nə bwo ná: «Ŋkí ηgwól múúd á na gwoong jínúd ji nə təw ηgwúd ná bán, təw jəəηgú ka kud bíd jwôw lú Sábaad, ngaá nyə e kə bíi gwo, a bân, yíl gwo bíd?»

¹² Ngaá muud ji nə mfíí çɔ təw? Ntó ji ná, məççɛ məshé mə magulə ná sə sáág buud mənywa jwôw lú Sábaad.»

¹³ A mú ci nə muud á shwáámɓlə mbwê ná: «Kwéégúg mbwê.» A mú kwéég mbwê, í mú bə mpwogé ndə wúlágá.

¹⁴ Na, Ofarizyêη bwé mú wóós tóón, kə sá shwushwaga, sɔlə zhíí ná bwé ççɛlə Yésus shwiy.

15 Ja Yésus má mpu yuug jɔɔŋg yí, a mú wú cínɔŋg. Buud bwé mú bɛ nyə áncuncuma. Yésus mú ŋgə lwag mimbəl myêsh,

16 a ŋgə báásulə bwo ná bwé kú bwelɛ sá ná buud bwé mpúg mbii váál múúd á jísé yí.

17 Ntó kéel má Zembî, Izayí nyə á cúndə yí, í mú bwəma. Zembî nyə á ci nó:

18 Sól məsáal wâm wé éga, nyə wé má á féesh yé.

A ji abábə waamá, lâm wâm wêsh wúsé nyádí.

Mə bá yé nyə Shíshim wâm.

Nyə wé má bá zə lwágulə ílwoŋ í búúd tətəlí má Zembî.

19 Nyə abúlé dɔ shuya nə buud, a kú saagəwo, kú nə muud má bá gwádɔga kál dé mənəkúmbə má búúd dî yé.

20 Nyə a búl lal lâm nda muud má ká casulə mbwu í má bwey lánɔgəwo yí,

təə nda muud má jímé ŋgwiilɛ lámba í má shîn tag yí.

A bá bə nə jɔ lâm ntáni kə jé ja búúd bêsh bwé bá mpu tətəlí má Zembî yí.

21 Ilwoŋ í búúd byêsh í bá ŋgə bwánd sólágá yé nə búgá.

Bêw á kú nə ijuugá

(Mak 3.20-30; Luk 11.14-24; 12.10)

22 Mpúsə na, buud bwé mú zə nə wúl mbəl wé Yésus. Jamb í á wá nyə mənəkədad ná a bég, nyə ancím-ncím, nyə fifi. Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú dɔgya, a mú námé lás.

23 Buud bwé á bə cínɔŋg áncuncuma wá, bwé mú bul káam. Bwé nó: «Mwân mə *Dávid dí éga?»

24 Ja *Ofarizyên bwá má gwág ciyá jɔɔŋg yí, bwá mú shwána, bwá ná: «Muud éne ŋgə yíl məjamb nə ŋkul má Beluzebul, njwû məjamb.»

25 Nji, Yésus mú mpu mítádágá myán, a mú ka ci nə bwo ná: «Búúd ɔ dúl faan bwá ká bóóg ŋgə lúmbuli bwámé nə bwámé, faan dɔɔŋg í é jɛɛ ná mpaá. Buud wá wúl ŋgwála bwá ká béégya, lúmbuli bwámé ná bwámé, ŋgwála wɔɔŋgú í shín bwíl. Ntó námá, búúd ɔ wúl njów bwá ká bóóg ŋgə lúmbuli bwámé nə bwámé, njów búúd wɔɔŋg í ábálé bwey nə jímbúlə.

26 Nkí *Sátan má yida nyingə cuwo, ŋgə yíl nyáméfwó, ntó ji nə a má bɔɔg, faan dé í ka tɔw na ntudɛl?

27 Nki Beluzebul wə ŋgə yə mə ŋkul ná mə ŋgég yíl buud məjamb nda bí ŋgə ci ná, zə nyé ŋgə yə buud bún ŋkul nyɔɔŋgú? Ngaá bwáméfwó bwá ŋgə mpu lwágulə bí ná sán ná bi búsa nə məbɛɛ?

28 Nji, ŋkí Shíshim má Zembî wə ŋgə yə mə ŋkul ná mə yílég buud məjamb í, mpugá ná Faan má Zembî í mú wa.

29 «Muud cúgé nə ŋkul nyíi njów má ŋkuŋkúl, déég nyə isá byé, a kú fwo figə ŋkuŋkúl wɔɔŋg shí, wóolə nyə məŋkəda. Nji, á ká shín wóolə nyə məŋkəda, a mú ka tɛɛm sha nyə njów.

30 «Muud mə bə kú kɛɛm mə yé, a ŋgə lúmbuli nə mə. Muud mə bə kú zə wá məbwə ná sáná sə sééŋgug yé, a ŋgə yida caam.

31 Sâ jɔɔŋg wə má jaaw bí ná Zembî mə bá juu búúd *misám nə *bwaasúlə mpu bwá ŋgə sá yí. Nji,

múúd mə ká kə nə bwaasúlə mpu wə Shíshim, muud wəəŋgə nyə abúle bwεle bə nə ijuugá.

³² Múúd mə ká jág lás nə *Mwân mə Múúd, Zembî juu nyə. Nji múúd mə ká jág lás nə Nkɛŋkɛ Shíshim, muud wəəŋgə nyə abúle bwεle bə nə ijuugá tɔə wa cəg ga dî, tɔə jəəŋg í ŋgə zə yíd.

³³ «Bí mə ká ci ná líí jí fwámé líí, bi mə ci ná ibumá byé bíse fwámé íbumá; bí mə ká ci ná líí jí bów-bôw líí, bi mə ci ná ibumá byé bíse bów-bôw íbumá.

³⁴ Yé iyələkag íga, bi njúl ibów-bôw í búúd, bi básə nə ŋkul ci fwámé íciyá na ntədélê? Sâ múúd ŋgə bul tédəga lámúd yí, gwə wə mpu yé í dú lás yí.

³⁵ Jəjə múúd lám yé wúsə nə jəjə kwəzəzú, í ka də wéeshuli jəjə ísâ; bów-bôw múúd yé lám nə bów-bôw kwəzəzú, ka námə də wéeshuli bów-bôw ísâ.

³⁶ Mə mpú jaaw bí ná jwôw Zembî mə bá zə sám̄b buud milésú yí, muud yêsh mə bá tôw kəɔdud nə iciyá nyə á lás ílís-lís yí.

³⁷ Wo bá ŋwa ŋkaam ŋkí məbɛɛ íciyá byô dî.»

Kala búúd áməkuu-mə-sómbâ

(Mak 8.11-12; Luk 11.24-26, 29-32)

³⁸ Ná ndéé, bóól *Oyíguli ó məcɛɛ bə́nəŋ bóól *Ofarizyêŋ bwə mú ci nə Yésus ná: «Yé Yíguli sé mə cɛel ná wó lwóg sá dúl *shimbá sé dúgúg.»

³⁹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mbɛɛ kala búúd í njúl ŋkí bôw, nə mitédúgá olíŋgə í bálé jí ná mə lwóg bwo shimbá! Bwə abúle dúg dúl shimbá, nji dəəŋg í á bə nə Zhwónas *muud micúndá mə Zembî yí.

⁴⁰ Nda Zhwónas nyə á já ibulú ílól nə mimwásə mílól shú ánání dí mwô dí ná, ntó námə wə *Mwân

mə Múúd mə bá já ibulú ílól nə mimwásé mílól méndəlú dí cwú yé.

⁴¹ Jwôw Zembî mə bá zə sám̄b búúd milésú yí, buud ó Ninivə bwé bá t̄w t̄təlí yə kala búúd ga məbɛ́ɛ́. Nəcé báá, bwé á cénd mítédúgá ja bwé á gwág cúndə Zhwónas nyə a cúndə yí. Dugá, sâ í nt̄ Zhwónas yí jísə wa.

⁴² Cî ámudâ í á wú *məkóól mə jwôw* yí í bá námé t̄w t̄təlí yə kala búúd ga məbɛ́ɛ́. Nəcé nyə á gwaa zhu íjumə í shíd zə gwágulə fəg mə Sélumun. Dugá, sâ í nt̄ Sélumun yí jísə wa.

⁴³ «Ja bôw-bôw shíshim í də wú múúd nyúúléd yí, í də kə ɲgə jéɛ́lə máshí mâ mishwéeshá ɲgələ s̄ wogá. Nji ɲkí í bá kú kwey wogá,

⁴⁴ í mú téduga ná: “Mə zə nyiɲgə kə mádí njów, kúl mə á fwo də ji yí.” Í ká zə kwey njów cwúd, nji ɲgwám̄bulá, sâ jêsh jə kwám̄bulá,

⁴⁵ í é kə ɲwa mílúgá míshíshim zəɲgbá mí njúl nə ɲkád nt̄ wáméfwó, bənôɲ bêsh bwé mú kə nyí njów, kwám̄bulə jiya cínɲg. Né ndéé, cug mə múúd wəɲgə í mú nyiɲgə jág bôw, nt̄ mbií í á fwo də bə yí. Mə jaaw bí nə kala búúd ábúbôw ga í bá shúgula mbií wəɲgə.»

*Fwámé njów búúd mə Yésus
(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)*

⁴⁶ Yésus ɲgə ná lésha nə ncúlyá buud ntáni, nyəɲgú yé bənôɲ omínyəɲú bə bwé mú jê. Bwé músə t̄w t̄óɲ, bwé ɲgə s̄ nə bwé lésha nə nyə.

12:41 Zhn 3.5   **12:42** 10j 10.1-10   * **12:42** *məkóól mə jwôw*: Ciyá ní í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ɲkəw á oféél-féélí ó íciyá dí.
12:45 2Pr 2.20

47 Ngwól múúd mú kə jaaw Yésus ná: «Nyɔɔŋgú woó bə́nɔ́ŋ omínyɔ́ŋɔ́ bɔwô bəsə na tóón, bɔwé ŋgə cɛɛl lésɔha nə wo.»

48 Yésus mú bɛ́sə nə né ná: «Nyɔɔŋgú waamə wə zə? Omínyɔ́ŋɔ́ báamə wə ozá?»

49 A músə séémɔ mbwə ŋgɛɛ *ómpwíín bé dí. Nyə ná: «Dugá, nyɔɔŋgú waamə nə omínyɔ́ŋɔ́ báamə, bɔwə wə óga!

50 Muud yésh má dɛ sá sá Sóóŋgú waamə a gwów mə jí yé, nyə wə jí mínyɔ́ŋɔ́ waamə, ŋkí kóól waamə ŋkí ntág nyɔɔŋgú waamə.»

13

Kanda mbɔɔl məmpəg (Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Námə jwôw ni di, Yésus nyə a wú njów, kə ncindye mən, kə ji shí.

2 Buud bɔwə mú kə sɛɛŋgɔ nyádí ŋkí jág bulya nə ndéé, a mú tɔw kə kəwa byóólúd, kə ji shí, buud bən cínú.

3 A mú ŋgə kənd bwo zhwog mikanda. Nyə nə bwo ná: «Ŋgwól mbɔɔl məmpəg nyə á zə kə myɛɛg mpəg.

4 Ja á mə ŋgə myɛɛg yí, nyúl mpúmə í mə shugɔla zhíí nə zhíí. Inunú í mú zə, zə shín lúú nywô.

5 Nyúlágá í mú shugɔla shí á məkwóógúd, kú nə fwámé mändəlú cínəŋg. Í mú námə lɛɛl wéésh míŋgwu, nəcé mändəlú mə á shígé fifə.

6 Nji, ja yásé í mə faan yí, míŋgwu mi mpwásé mí mú jígə, shín shwáás nəcé kú nə fwámé míkɔ́l.

7 Nyúl mpúmə í mú shugɔla íbiin-bíinəd. Ibiin-bíin byɔɔŋg í mú lɛɛl juwo nə ndéé káda íkólé í mpəg.

⁸ Nji, nyúl mpúmá í á shugula shí átutagá dî, í mú ηgə wúmə, dúga shug wúmə íbumé təd, dúga ibumé məwûm məsaman, dúlúgá məwûm málóol.»

⁹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwê mə gwág yé, a gwág.»

*Nəcə jí Yésus ηgə jíguli míkanda dí yí
(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)*

¹⁰ *Ompwín bé bwá mú shísh nyádi, kə jí nyə ná: «Nəcə jí wó ηgə jíguli buud míkanda dí yí.»

¹¹ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Jísə nəcé Zembî nyə a mə sá nə bi báá mpúg mindimba myâ Faan á gwôw; nji nyə a shígé sá bóólúgá ntó.

¹² Muud jí nə baalé fəg yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo, a músə bul nyiηgə bə nə ndî. Nji nyə ηgə cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá məel yîl nyə búbaalé á jí nə ndí yí.*

¹³ Mə ηgə jíguli bwo nə mikanda nəcé básə bwá tεem kənd mísh, bwá kú dúg, bwá tεem gwágulə, bwá kú gwág kú námə wámbulə.

¹⁴ Ntó kéel mə Zembî, Izayí nyə á cúndə yí, í mú bwəma shú dán. Kéel də ηgə dí ná:

Bi mə bá də kənd málwê, nji bi kú bwelə wámbulə;
bí də kənd mísh, nji bi kú bwelə dúg;

¹⁵ nəcé kúl búúd ga í mə shîn lal mílâm,

bwá mə shîn juwal málwê,

wá búdal mísh;

nə mísh máη mə á bá dúg,

məlwê máη mə á bá gwág,

13:9 11.15   **13:12** 25.29   * **13:12** Na ηgə cεel ci ná: muud jí nə yéesh ná a kyey nə fəg mə Zembî yé, nyə é nyiηgə bul bə nə fəg nyə ηgə; muud cúgé nə yéesh jə ηgə yé, nyə é ηgə yida jímbal búbaalé fəg á jí nə ndí yí.   **13:14** Iza 6.9-10; Yuá 12.40; Mis 28.26-27

milâm myáŋ mí á bá wámbulə.
 Nkwunŋá bwə á bá cénd kuú njəənd,
 ná ndeé mə mú lwag bwo.»

¹⁶ Yésus mú ci nə *ompwíín ná: «Bi bāŋ, mísh mán
 mə mə jəla nəcé mə ŋgə dúg; məlwə mán jəla nəcé
 mə ŋgə gwág.

¹⁷ Búbáleé mə jaaw bí ná, zhwog *buud ə mícúndá
 nə otátəlí ə búúd bwə á bə nə yéesh ná bwə dúg sâ bí
 ŋgə dúg yí, nji bwə áshígé dúg. Bwə á bə nə yéesh ná
 bwə gwág sâ bí ŋgə gwág yí, nji bwə áshígé gwág.»

Féél-féélí á kanda mbəəl məmpəg

(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ «Kagá gwágúlə nda kanda mbəəl məmpəg í ká
 ná.

¹⁹ Múúd mə ká bə ná, a gwágulə Kéel á Faan á
 gwów nji a kú wámbulə, Mbúwúlú múúd nyə é zə,
 zə yíl nyə mpəg í ámə kə lámúd yí: ntó ji nə nyíni jisə
 tâŋ mpəg í á shugula zhíi nə zhíi yí.

²⁰ Muud jisə tâŋ nda mpəg í á shugula shí á
 məkwóógú dí yé, jisə nyəəŋg jí ná, a gwág Mílésú mí
 Zembî, a lóg nyə nə məshusug;

²¹ nji a kú nə mikəəlé nyədí cəgud, a kú wá nadâ,
 á bə Mílésú mí Zembî nji kəkál baan, á ká námé
 bwəma nə məntágula ŋkí cúwúlí nəcé Mílésú mí
 Zembî, a julə nyúul.

²² Muud jisə tâŋ nda mpəg í á shugula íbiin-biin dí
 yé, jisə nyəəŋg á ná, a gwág Mílésú mí Zembî, njí,
 yágúwó ísâ yâ mâŋ mwôw, nə wímbúlə məbíi í mú
 zə káda Mílésú mí Zembî, mí mú bə nda wúmə.

²³ Muud nywáá jisə tâŋ nda mpəg í á shugula shí
 átutagú dí yé, jisə nyəəŋg á ná, a gwág Mílésú mí

Zembî, a wâmbulə myə, a mú wúmə, dúl shug wúmə íbumé təd, dúl məwúm mäsaman, dúlágá məwúm málól.»

Kanda bów-bôw ká

²⁴ Yésus nyə á nyingə námə kənd buud wúl kanda ná: «Faan á gwôw dúsə nda lân ga: Ngwól múúd nyə á zə sá fambá, a myεεg jə mpəg ídâw.

²⁵ Nji, mpwó-bulú, búúd bēsh bwə njúl ígwád íí, wúl zhízhín músə zə bε gúl bów-bôw ká na fambá nííd né ndéé a mú kyey.

²⁶ Ja mpəg í á kə, í wá mábəga yí, bów-bôw ká í á kə námə, í músə nyîn.

²⁷ Né ndéé, amádí fambá osól ó mäsáal bé bwə mú kə jî nyə ná: “Mása, ngaá wo á bε nji mpəg ányunywaâ wódí fambá? Ká, bów-bôw káá jân í ngə wú ngow?”

²⁸ A mú bεsa nə bwo ná: “Wúl zhízhín wâm wá í á jəla nə zə sá ntáni.” Bwə nə né ná: “Ye sá kág tí yíl íkáá byəngə?”

²⁹ Nyə ná: “Mbô! Kúgá kə. Bi á bá ngə béduga ikáá nə fwámé ídâw, byēsh í mú ngə tâw.

³⁰ Bídúgá ídâw nə káá abúbôw byēsh í wíyúg, kə wós ja búúd bwə bá zə saag ídâw yí. Mə é bá ci nə buud bəngə né bwə téédúg tí íkáá í abúbôw, bwə wólə byo mimbwoomb, kə bá jígal. Bwə ka tεem zə kwós ídâw, kə wá nkundád.”»

Kaaná búbumə mpəg

(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Yésus nyə á nyingə kənd bwo wúl kaanə ná: «Faan á gwôw dúsə nda búbumə *mutárud ngwól múúd nyə á myεεg nyádí fambá yí.

³² Búbumá jɔɔŋ wá í búl cwááɣwo nə bíl íbumá í mámpɛg byêsh. Nji ja í dú kɔ́ yí, í dɛ gwaa cɔ́ mósólúgá mámpɛg mâ fambá; í bə fwámé lílí, inunú zə ji nyádí mílówud.»

Kaaná ləvur
(Luk 13.20-21)

³³ A mú nyingə kənd wúl kaaná ná: «Faan á gwôw dúsə nda fuú *ləvur. Ja múdá mé ŋwa wə, a fugə nə məmpíí má ŋgug buléd málól yí, í é sá ná ŋgug wɔɔŋg wêsh í búndəwɛg.»

Nacé jí Yésus ŋgá jígɔ́li míkaanád yí
(Mak 4.33-34)

³⁴ Yésus nyə á ŋgə ci buud isâ íni byêsh míkaanád, nyə a shígé dɛ bwelɛ lás nə bwo kú kənd kaaná.

³⁵ Nyə á ŋgə sá ntó ná iciyá í ŋgwól *múúd micúndá í bwəmag mbií nyə á cilə yí, ná: Mə bá lésha nə bwo míkaanád. Mə bá wésh isâ búúd bwə afwóyé bwelɛ mpu té Zembî nyə á fwɔ́ shí yí.

Féél-féélí á kanda bów-bôw káá

³⁶ Yésus músə wú kál búúd bwə á bə áncuncuma yí, kyey kə njów. *Ompwíín bé bwə mú shísh nyádí. Bwə nə nyə ná: «Féélúg sá kanda á bów-bôw káá í á bə fambá yí.»

³⁷ A mú bɛsa nə bwo ná: «Muud nyə á myeeg jɔ́ mpɛg ídúw yé, nyə wá *Mwân mə Múúd.

³⁸ Fambá wá shí búúd bwə njúl ga. Jɔ́ mpɛg wá buud búsé Faan á gwówud wá. Bów-bôw íkáá wá buud bwə ŋgə bɛ Mbúwáíú múúd wá.

39 Zhízhíní í á bɛ bów-bôw íkáá wá Njwû məjamb. Saagúlə bwé bá saag ídêw fambá yí, wá məshíné má shí. Buud bwé bá saag wá, bwé wá *wəéngəles.

40 Nda bwé də tí íkáá í abúbôw, bwé jígal byo bágád ná, ntó námə wá í bá bə məshíné má shí dí yé.

41 Mwân mə Múúd mə bá nti wəéngəles bé, bwé zə bigas Faan dé, bwé mú yíl búúd bwé ngá ndény bóól məláámə wá, nə bəəng búsə kú bish məcɛɛ wá.

42 Bwé kə kəl bēsh kuda ánúnî dí. Bwé bá bə cínəng, nji bwé ngá bwam nə məyá.

43 Ntó otátəlí ɔ búúd wá Zembî bwé bá də faan nda yásə Faan mə Sóəngú wáŋúd. Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Kanda jimá lú sâ

44 «Faan á gwôw dəsə nda gúl jimá lú sâ jísə shwoó dí gúl fambá yí. Muud mə kwey gwo yé a nyiŋgə mpu shweel gwo. A músə kə nə məshusəg, a kə kusha məbíi mə mēsh nə ndeé a mú kə kusə fambá jəəng.»

Kaanə kwóógú álal-kus

45 «Faan á gwôw í nyiŋgə námə bə nda lân ga: ngwól múúd nyə á də kusə ijimə í məkwóógú bwé də lúlə ísâ í nyanɡá nə ndí yí, nə a kə də kusha.

46 Muud wəəngə mú ka kwey dəəng í búl bə nə mfíí cə mólúgá mēsh yí, a músə kə kusha ísâ byé byēsh nyə á bə nə ndí yí, kə kusə kwóógú dəəng.»

Kaanə wód

47 «Faan á gwôw í nyiŋgə námə bə nda wód bwé mə wusə məjúwód yí. Í bíi óshú mímbíi mímbíi.

48 Ja í má lwánd yí, bwé mú julə, kə nə dwo cínú. Bwé mú kə ji shí, féesh fwámé óshû, wá mímanjad. Bwé yíl óshû ó abúbôw, myaas.

49 Ntó námé wé í bá bə məshíné má shí dí yé. *Wəéngəles bwé bá béég mimbíya mi búúd bə́nə́ŋ otátəlí ó búúd.

50 Bwé bá kul ósól ó məbôw kuda ánúní dî. Cínəŋ mə bá bə bwo, nji bwé ŋgə bwam nə məyâ.»

51 Yésus mú jí *ompwíin bé ná: «Ye bi shí mpu gwág isâ íni byêsh?» Bwé ná: «Haaw.»

52 Nyə nə bwo ná: «Gwé wé má jaaw bí ná, Yíguli məcɛɛ yêsh má jíg isâ yâ Faan á gwôw yé, a ji nda ŋgwól sóŋgú jísé nə jɔ kwɔɔzú yé. A ji nə ŋkul wéesh isâ í acwúlú nə í agúgwáan cínəŋ kwɔɔzú dɔəŋgúd.»

*Buud ó Nazarêt bwé abúgúláyé Yésus
(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)*

53 Ja Yésus má shîn jíguli búúd nə mikanda míni yí, a mú wú na,

54 kə nyádí kwáádá. A mú ká də yə búúd minjígulá bwédí *mpáanzé minjígulá, mbií í á né buud bêsh bwé á də káam, bwé ná: «Dúga váál fúg nə dúga váál *máshimbá í á wú nyə ŋgow?»

55 Mwân má kábíndá dí éga? Nyɔəŋgú dí Maríya? Omínyəŋú bé wé *Yákwab bə́nə́ŋ Yóseb nə Shímun nə Yúde?

56 Ngaá, okól bé bêsh búse wa sádí? Məma isâ íni byêsh í á wú nyə ŋgow?»

57 A mú bə bwo kwal-bɔəgú. A mú ka zə ci nə bwo ná: «*Muud micúndá má də námé bwəma nə mpyóŋ nji nyádí kwáádá nə nyádí njów búúdəd.»

58 Ntó Yésus nyə a shígé bul sá məshimbá cínəŋg, nəcé buud kú *búgula nyə.

14

Shwiy mə Yuánes Nduu-buud

(Mak 6.14-29; Luk 3.19-20; 9.7-9)

¹ Mwôw məəŋgâ di, Herod á Tatarâk* nyə á gwág bwiŋgyá mə Yésus, a mú ka ci nə osóol ó məsáal bé ná:

² «Yuánes Nduu-buud mə gwûm. Sâ jəəŋg wá á músə nə mpífá á ŋgá sá *məshimbá ntáni ni.»

³ Herod nyə á ci ntó nəcé nyə á bii Yuánes Nduu-buud, wólə nyə məŋkəda, wá nyə mímbwug dí nəcé lósú mə Herodyâd, mudá mə mínyəŋh yé Fílíp.

⁴ Nəcə Yuánes Nduu-buud nyə á jum Herod ná: «Wo ajóláyé nə ŋwa mudá éne ná wo bâ.»

⁵ Herod nyə á ka də cəel gwú Yuánes, ŋji a ká də fúndə buud nəcé nda bwá á də gwəzə Yuánes ná a jisə *muud micúndá ná.

⁶ Ná ndéé, jwôw Herod nyə a tâl zan byélé dé yí, shilə mə Herodyâd í á zə sáág cwánúd, Herod músə bul gwág nyə nywa.

⁷ A mú kaag shilə ni ná: «Mə é fáágulə wo sá jêsh wó é gwáámə mə yí.» A kəen ŋkaanə kaagúlə nyə ntó.

⁸ Shilə ni músə bə íshwambulə í nyóŋgâ, nyə nə Njwú-buud ná: «Yág mə lúú mə Yuánes Nduu-buud yáásəd wa kíkídíga.»

---

* **14:1 Tatarâk:** Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; ŋji í kə ná «ŋgwóməna nyə á ŋgə jwú nə mpál nə á ŋkúmba faan yé». Dúgúg nómə Luk 3.1; 19; 9.7; Mis 13.1. **14:2** 16.14 **14:3** Ləv 18.16; 20.21; Luk 3.19-20 **14:5** 21.26; Mak 11.32; Luk 20.6

⁹ Njwú-buud músə gwág ηgwóómbúlú wəηgə cey lámúd; nji nda nyə á bwey keen ηkaanə mísh mə ójón dí ná, a mú magulə ná bwə yág nyə.

¹⁰ A mú kənd múúd njów mímbwug, kə cígə Yuánes cəη.

¹¹ Bwə músə zə nə lúú yé yáásəd, zə yə shilə ni, a músə kə nə wə, kə cwámbulə nyóóηgə.

¹² Ompwíin ó Yuánes bwə músə kə ηkəny kug nyúul, kə dəl. Bwə mú kə nə lân kə jaaw Yésus.

Yésus mə yə búúd idəw

(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

¹³ Ja Yésus nyə a gwág mbii Herod nyə á ηgə táduga yí, nyə a wú cínəηg, kə kəwa byóólád kyey ná a kə ji nyáméfwó bugád kúl búúd bwə cúgé yí. Nji buud bwə mú mpu ntó, bwə músə zə áncuncuma, bwə ηgə zhu míηgwəla, bwə ηgə kyey ncindyə nə ncindyə ηgələ bə nyə.

¹⁴ Ja á mə shulə byóól dí yí, a mú dóg mánkúmbə mə búúd máni; a mú gwág bwo cey lámúd, a músə lwag mimbəl myəη.

¹⁵ Ja kugá mə bii shí yí, *ompwíin bwə mú shísh nyə kúnə-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Sə búsə wa bugád, kugá námə óga, bídúg mánkúmbə mə búúd mága, bwə kág mákwáádə, kə kusə sá mə də.»

¹⁶ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Í ajáláyé ná buud óni bwə kág. Biméfwó, yágá bwo sá mə də.»

¹⁷ Ompwíin nə né ná: «Sə cugé nə sá wa, nji ibuléd itóon nə oshú óbá.»

¹⁸ Nyə nə bwo ná: «Zəgá mə nə byo wa.»

¹⁹ A mú ci nə buud bēsh ná bwə jíg shí ákándad. A mú ka ηwa íbuléd itóon nə oshú óbá óni, a bān

mîsh gwôw, yə Zembî akîba. A mûsə fêy íbuléd, yə ompwíín. Ompwíín bwá mûsə kə kaaw búúd.

²⁰ Buud bēsh bwá mú də, jílə, idâw lúg. Byəŋg í á lúg yí, í mûsə lwánd mábwmú wûm nə mábá.

²¹ Buud bwá á də wá, bwá á jee bə budûm otóóshin ótóon, kú lə búdá nə ikágá.

*Yésus má kyey májúwó dí gwôw
(Mak 6.45-52; Yuá 6.16-21)*

²² Námə nji í á shîn yí, Yésus nə *ompwíín ná bwá kəwag byóólúđ, bwá línág kə nyə shwóg m̄ŋ faŋwíny té nyə é ŋgə fwo bíđ zhwog buud bwá á bə óni yí.

²³ Yésus mú shîn bíđ búúd, a mûsə bád mbáŋúđ nyáméfwó ná a kə jəgula nə Zembî. Bulú mú zə yínd a njuł cindú nyəmé.

²⁴ Byóól d̄ŋg í á bə í má wú bwúŋúđ fwámé cé. Nji ikwó í á ŋgə bul jág ntágulə bwo nəcé ŋkwô nyə á ŋgə yida wú kóómb bwá á ŋgə kə yí.

²⁵ Ŋgɛɛ míŋgwûm mí kúwo mí ashúshwóógá dí, a mûsə zə bɛ bwo, a ŋgə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw.

²⁶ Ja ompwíín bwá má dúg a ŋgə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw yí, bwá mú jág bul fúndə, bwá ŋgə téduga ná jísə *jîm. Bwə mûsə ka ŋgə bul bwú óŋkwiimbyê nə ífwaas.

²⁷ Nji Yésus mú lɛɛl ci nə bwo ná: «Səlugá milâm shí. Mə wə éne, kúgá fúndə.»

²⁸ Pyêr mú ci nə nyə ná: «ŋkí jísə wo, cíg nə mə kyéyug májúwó dí gwôw zə nûŋ wódí.»

²⁹ Yésus mú ci nà nyə ná: «Zaág.» Pyêr mú wú byóólúð, a músə ɲgə kyey májúwó dí gwôw, ɲgə kə wə Yésus.

³⁰ Nji, ja á má dúg nda ɲkwô ɲgə bul kuɲg ná, a mú nyiɲgə bə nə ifwaas, a mú tééd nyasulálə májúwód, a músə leel kîm ná: «Yé Dâ, cugug mə.»

³¹ Yésus mú námá leel séémb mbwê, kə bií nyə. A mú ci nà nyə ná: «Búgá gwô jí ná ɲkí tag. Nəcə jí wo ámə sá məshwán yí?»

³² Bwə músə kəwa byóólúð, ɲkwô mú ntâg shîn.

³³ Bɔɔɲg bwə á bə byóólúð wá, bwə mú kúd Yésus məbwón shí, yə nyə gúmə, bwə ná: «Wo jí bále bə *Mwân má Zembî.»

³⁴ Bwə má shîn lína mâɲ, bwə mú jé ləom á Genezarêt.

³⁵ Buud wâ kúkál jɔɔɲg bwə má yag Yésus, bwə mú kyey nə lâɲ mând mâ kúnə-kúnə mēshəd. Buud bwə mú zə nyə nə mimbâl myêsh.

³⁶ Bwə mú téég nyə məbwê ná a bídúg ná bwə jísówúg ɲgə kúnya ɲji nə *mbwaag káándé yé. Bɔɔɲg bwə á ɲgə kúnya nə nyə wá bwə mú ɲgə yâl.

15

Məfúlú má ímpáámábə nə məcɛɛ mə Zembî (Mak 7.1-23)

¹ Bóól *Ofarizyêɲ nə *Oyíguli ó məcɛɛ bwə á wú Yurúsəlem wá, bwə á ka shísh wə Yésus, kə ci nə nyə ná:

² «*Ompwíín bwô bwə ɲgə ntɔ məcum má ímpáámábə, bwə ɲgə də kú gusa məbwê. Jí í sá ntó?»

³ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Nəcə jí bí bân ηgə ntɔ mpéndí má Zembî, bi ηgə yida baagalə məcum má ímpáábé yí?

⁴ Zembî nyə á ci ná: “Gúmálúg sósɔngú woó nə nyɔɔngú woó.” A nyiηgə námə ci ná: “Múúd mə ká lweem sósɔngú yé ηkí nyɔɔngú yé, bwé jələ nə gwú múúd wɔɔngá.”

⁵ Nji bi bân bí ηgə ci ná: “Múúd mə ká jaaw sósɔngú ηkí nyɔɔngú ná: ‘Sâ mə ámə nywá kwíınd wo nə ndí yí í músə məyána shú má Zembî,’

⁶ í cúgé bwelɛ bə múúd wɔɔngá obuluga ná a yág sósɔngú ηkí nyɔɔngú gúmá.” Ngaá ná bí ηgə sá ná Milású mí Zembî mí bég ηkúngúg, məcum mán yidá mpu yáág?

⁷ Bi búsa nə məkəη! Izayí nyə á bə nə ηkaam ja nyə á cúndə shú dúnád ná:

⁸ Kúl búúd ga í ηgə gúmal mə nji mímpu dí, milâm myáy mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

⁹ Wán ηgələ ságusə bwé ηgə ságusə mə yí wúsə ntó ηgwas.

Bwé ηgə yida jíguli buud minjígúlá myâ mampéndí má búúd.»

¹⁰ Yésus músə ka yid, lésha nə buud bwé á bə cínɔngú áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bényúgá məlwə, mpu gwágələ.

¹¹ Sâ í dɛ nyíi múúd mpu dí yí, gwó dí í dɛ wá múúd məlwaagɛwo mísh má Zembî dí; nji sâ í dɛ yida wú múúd mpu dí yí, gwó wé í dɛ wá nyə məlwaagɛwo.»

12 Ompwíin bwé mú shísh nyédí kúné-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Ye wo mpú ná lésú wó ámə lás ni í ámə bul ntágələ Ofarizyêŋ?»

13 A mú bęsa nə bwo ná: «Sâ jêsh sóŋgá waamá nyə a shígé bę yí, í bá tâw nə mikəplá.

14 Bídúgá bwo. Búsə wəancím-ncím, bwé ŋgə bii bóól wəancím-ncím mbwéd ná bwé jaand nə bwo. Nkí ŋgwól áncím-ncím má jaand nə ŋgwól, bêsh bwé é búla bííd.»

15 Pyêr músə ci nə nyə ná: «Féélág sé mpwokwoond ni.»

16 Yésus mú lás ná: «Ye bi búsə námə kú mpu gwág ísâ?

17 Ye bi agwágé ná sâ jêsh í nyíi múúd mpu dí yí, í də kə mwô dí, í músə cə kə bííd?

18 Nji isâ í də wú múúd mpu dí yí, í də zhu lámúd, byó wé í də wá múúd məlwaagəwo mísh má Zembî dí.

19 Nəcə lámúd wé bów-bôw mítádúgá mí də zhu yé, nə məgwú mə búud, nə minəomb, nə janğa, nə júwo, nə yələ búúd ompwəne, nə *bwaasúlə mpu.

20 Isâ í dú wá múúd məlwaagəwo mísh má Zembî dí wé íni. Dələ ídâw kú gusa məbwə í ádé wá múúd məlwaagəwo.»

Búgə má múdá á Kanaan (Mak 7.24-30)

21 Yésus músə wú na kúl nííd. A músə kə kóómb shí á Tir nə Sidon.

22 Nğwól múdá á nûŋ, a njúl shilə Kanaan, mú ŋgə zə nyédí a ŋgé kîm ná: «Yé Cwámba, Mwân má

*Dávid, bwíngúg mə ná ηkwoná. Jamb í má jág bul bii shilə wâm.»

²³ Yésus mú ji nyə kál-kál. *Ompwíin bwé mú shísh Yésus kúnə-kúnə, zə ci nə nyə ná: «Wíngúg nyə, a ηgə sá kángá bəxlə sá nə ηkwiimbyê.»

²⁴ Yésus mú bəsa ná: «Zembî nyə á nti mə shú íncwəmbə í *Izarəyêl, í mú ηgə cwagəwa yí.»

²⁵ Nji mudá éne nyə músə zə kúd mpwóómbú shí wə Yésus, jəgula nə nyə ná: «Yé Cwám̄ba, shwəgú mə.»

²⁶ Yésus mú bəsa nə né ná: «Ŋwálə ídúw í bwân ó njów, wusə yə ómpyê, í anywáyé.»

²⁷ Nyə nə Yésus ná: «Jísə bále bə ntó. Ká, Cwám̄ba, ompyê bwé də námə cwála mampulú mə dá kud táw̄li ómása dí shí má.»

²⁸ Yésus músə ci nə nyə ná: «Mudá éga, wo ji nə fwámé búgá. Sâ wó ηgə jii yí, í bág námə ntó.» Námə wəla dɔɔngú di, mwân mə mudá éne músə yál.

²⁹ Yésus músə wú kál níid. A mú ηgə bə ncindye m̄nə mə Galilê ná ndeé a kə bád wúl mbánúid, ké ji shí.

³⁰ Buud bwé mú zə sɛɛngya na nyédi áncuncuma; bwé ηgə zə nə buud bwé á də nyás wá, nə wəancím-ncím, nə wəakúməlwê nə buud wá ijâm, nə míl zhwog mimbâl. Bwé mú zə ηgə bwíng myo Yésus dí shí məkuú, a mú ηgə lwag myo.

³¹ Buud bwé á bul ηgə káam ifífi ηgələ bále lás, buud ó íjám bwé ηgə bə mpwogé, bɔɔng bwé á də nyás wá bwé ηgə kyey kú ná kwo nyás, wəancím-ncím bwé ηgə mpu dúg; bwé mú ηgə ságusə Zembî á Izarəyêl.

*Yésus má nyiŋgə yə búúđ idāw
(Mak 8.1-10)*

³² Yésus músə jôw *ómpwíín bé, nyə nə bwo ná: «Mə ηgə gwág buud óga ηkúηkwóŋúlə nəcé sánôη sá má ji mwôw málól, bwə cúgé ná nə sâ má dê. Mə acéélé nyiŋg bwo ntáni zha, bwə á bá kə tag nə məntəmbəli zhííd.»

³³ Ompwíín bwə mú ci nə nyə ná: «Sá é sá ntədélé ná sá bág nə bímbí lá idāw mə yə zhwog buud óga wa bugád?»

³⁴ Yésus mú ji bwo ná: «Bi búəsə nə íbuléd íné?» Bwə ná: «Zaŋgbá, nə búbaalé íshúshú.»

³⁵ Yésus músə ka ci ná buud bwə jíg shí.

³⁶ Né ndeé a músə ηwa íbuléd zaŋgbá byəŋgú nə oshú, a yə Zembî akíba, a fêy byo ikúl ikâl, yə ómpwíín bé, bwə mú kə ηgə kaaw buud.

³⁷ Muud yêsh mú də ná ndeé jíł. Zhwog ikúl í mú lúg tãŋ məkúdá zaŋgbá.

³⁸ Buud bwə á də wá, bwə á bə buud otóóshin onô, nji budúm kú lú búdá nə ikágá.

³⁹ A músə ka bíđ ná buud bwə nyíŋgəg, nyə mú kəwa byóólúđ, kə kóómb shí á Magadan.

16

*Ofarizyêŋ bwə ji shimbá
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)*

¹ Bóól *Ofarizyêŋ nə *Osadwisyeŋ bwə á zə jí Yésus njiǵá məbwəbúlán, bwə ná a lwóg bwo dúl *shimbá í ηgé zhu gwôw.

² Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Bi mə du bə, bí mə ká dág mpwó-kugú ná jon dásə títi ná zhwuŋ, bi ná jwôw á mán í bá bə ná sán.

³ Nkí ná, kúndə mán, bí mə ká dág jon nkí shila, bí mpu ná mpú nyə é nywô. Bi mə du mpu yag íyuug í jon; nji bi kú mpu yag sâ í ngə sŷ mwôw mága dí yí.

⁴ Mbεε kala búúd í njúl nkí bôw, nə mitédúgá olfiŋgí í bálé jí ná mə lwóg bwo shimbá! Bwá ábúle dág dúl shimbá, nji dɔɔŋg í á bə nə Zhwónas yí*.» A müsə wú na bwádí, kyey.

*Bôw Ofarizyêŋ bânêŋ Osadwisyêŋ mînjígúlá
(Mak 8.14-21)*

⁵ *Ompwíin bwá á wusa ŋwaálə íbuléd ja bónón bwá á líina mán kə faŋwíny yí.

⁶ Yésus mú ci nə bwo ná: «Jigá ncə nə *Ofarizyêŋ bónón *Osadwisyêŋ *lævur wán.»

⁷ Bwá mú ka ŋə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «A lás ntáni nəcé nda sá shígé zə nə íbuléd ná.»

⁸ Yésus mú ka mpu sá bwá á ŋə téduga yí, a mú ci nə bwo ná: «Buud bām tagúla ná búgú jín éé! Jí tédúgá wúsá bí nji ná bi shígé ŋwa íbuléd yí?

⁹ Jí bí mə cá gwág ntáni yí? Ye bi anyíŋgáyé ná téduga íbuléd itóon búúd otóóshin otóon bwá á də yí, nə bímbí lá mábwumú mə íkál bí á lúg nə ndí má?

¹⁰ Ye bi kú téduga íbuléd zangbá búúd otóóshin onô bwá á də yí nə bímbí lá mákúdá mə íkál bí á lúg nə ndí má?

---

* **16:4** Sâ jɔɔŋg jisə nə Zhwónas nyə a já mwôw málól mwɔ shúd.
16:6 Luk 12.1 **16:7** Mak 6.52 **16:8** 14.31 **16:9** 14.20 **16:10** 15.37

11 Nəcə jí bí mə cá gwág ná mə aηgê nə lás lású íbuled yí? Mə ηgə ci ná: “Jigá ncê nə Ofarizyêη bónónη Osadwisyêη ləvur wáη.”»

12 Bwə mú ka tεem mpu gwág ná nyə a shígé ηgə lás nə bwo lású ləvur á íbuled. Nyə á ηgə yida ci ná bwə béyug minjígúlá Ofarizyêη nə Osadwisyêη bwə ηgə jígúli myá.

Yésus jisə Mesî

(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Ja bwə mə kə jé shí á Sezarê mə Fílíp yí, Yésus mú ηgə jí *ompwíín bé ná: «Buud bwə ηgə ci ná *Mwân mə Múúd jisə zó?»

14 Bwə mú bεsa ná: «Bóól búúd bwə ηgə ci ná jisə Yuánes Nduu-buud, bóól ná jisə Eli, bóólúgá ná Zheremî ηkí ntág ηgwól *múúd micúndá.»

15 Nyə nə bwo ná: «Ká bi bân, bí ηgə ci ná mə jisə zó?»

16 Shímun Pyêr músə bεsa ná: «Wo jisə *Krîst, *Mwân mə Zembî á kuwô»

17 Yésus músə nyiηgə lás, nyə nə Pyêr ná: «Wεε mə jəla, yé Shímun Mwân mə Zhwónas. Muud dí nyə ámə lwágulə wo sâ wó mə ci ni. Sóóηgú wâm jisə gwów wə nyə ámə lwágulə wo gwo.

18 Mεε mə ka jaaw wo ná wo wə Pyêr. Wo mə bále bə kwóógú. Nda bwə du lwə njów kwóógú dí gwów ná, mə bá sεηg *Də lú óbúgula dām kwóógú dwô dí gwôw. Tεem bə shwiy í ábúlé sá bwo sâ.

19 Mə bá yə wo ijuwuga yâ Faan á gwôw. Sâ jêsh wó bá cεglə shí ga dí yí, í bá ntó gwôw, jəηg wó bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bə ntó gwôw.»

16:14 14.2; 17.10-13; Mat 21.11   **16:16** 14.33; Yuá 1.49; 11.27

16:18 Luk 22.32; Yuá 1.42; 21.15-17; Ifz 2.20   **16:19** Luk 11.52;

Mat 18.18; Yuá 21.15-17

20 Nə ndeé, a mú ka mpu báásələ ómpwíín nə bwá kú bwelə jaaw múúd nə a jisə Krîst.

*Yésus mə bá ya, a nyiŋgə gwûm
(Mak 8.31-33; Luk 9.22-27)*

21 Tééd na, a músə ka tééd jaawələ *ómpwíín bé nə í jii nə a kág Yurúsələm, nə ocúmbá buud wá ləəm nə milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó máceɛɛ bwá jəlá nə kə jág jugushi nyə, bwá gwú ntâg nyə. Nji a bá gwûm shwonj dí jwów lá léel.

22 Pyêr músə kə nə nyə koogú, kə lás nə nyə ná: «Mbô! Zembî kyémug wo, Cwám̄ba! Mbií sâ wəŋgú í abúle bə nə wo.»

23 Nji Yésus mú yid, ŋkáánd nə nyə ná: «Wúg mə na, *Sátan! Wo ji mə məma bəogú. Mitédúgá myô mí cúgə mítédúgá mí Zembî, mísə nji mítédúgá myâ buud.»

24 A músə ka ci nə ompwíín bé ná: «ŋkí muud má cəel bɛ mə, a bəg kú jagələ nyáméfwó; a ŋkényúg kwolós jé, a bɛ mə.

25 Nəcə, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyəŋg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a má yidá kaambulə nə gwo.

26 Ŋkí muud má bii mábii mēsh mâ shí ga nə ndeé *shíshim yé jímb, wáyé mfíí nyá é bə nə ndí cínəŋg yí? Muud ji nə ŋkul wá jí shú nə a nyiŋgəg bii shíshim yé?

27 Nəcə *Mwân mə Múúd mə bá zə a ŋgə ŋkənwə nda sóŋgú yé, bənôŋ *wəéŋgəles, a bá zə yə búúd

---

16:20 17.9   16:21 17.22-23; 20.17-19; 26.2   16:24 10.38-39;
Luk 14.27; 17.33; Yuá 12.25-26; 1Pr 2.21   16:27 Sôm 62.12; Zhb
34.11; Mat 7.23-27; 13.41; 25.31-46; Luk 13.27; Yuá 5.29; Rom 2.6;
1Kr 3.13-15; 1Pr 1.17; 2Tm 4.14; Mbú 22.12

myéna mí mísóólúgú bwé á sá myá.

²⁸ Búbálé má jaaw bí ná, bósól búúd búsé wa óga, bwé ábúle bwéle yə, bwé kú fwo dúg *Mwân mə Múúd mə zə ηwa jiya icî jé.»

17

*Yésus mə lwóyá mílwaná myé
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)*

¹ Mpúsə mwôw măsaman, Yésus mú ηwa Pyêr nə Zhâk bá mínyoηê Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwé kə bád wúl məma mbáηúd.

² Nyúúł nyé mú shwópla bwo míshád, mpwoombú í mú ηgə ηkənwə nyə nda jwôw, mikáándé myé mí mú ηgə faan nda mənkenya.

³ Seegya ná Moyîz bá Eli bwé mə wósós, zə ηgə lésha nə nyə.

⁴ Pyêr músə ka ci nó: «Cwám̄ba, nywaálə ηgələ ji wa. Nkí wó magulə, mə shumə mábanda mələól, ηgwúd shú dwô, dúł shú mə Moyîz, dúlúgá shú mə Eli.»

⁵ Pyêr ηgə ná lás ntúni, seegya nji gúndá á ηkəηkənwá í mə zə búdal bēsh. Bwé mú gwág kál í ηgə wú gúndá jəoηg dí ná: «Mwân waamá abábə wé éga. Nyádí wé lâm wâm wêsh wúsé yé. Ságá nyə məgwág.»

⁶ Ja *ómpwíın bwé mə gwág kál dəoηg yí, bwé mú bul bə nə ífwaas, bwé mú wusə ményúúł shí ombúbudî.

⁷ Yésus músə shísh, zə kún̄ya nə bwo, a mú ci nə bwo nó: «Bánúgá! Kúgá ná kwo gwág ífwaas.»

⁸ Bwá mú bân mǎmpwoombá, bwá mú dúg nji Yésus nyáméfwó.

⁹ Ja bǎnónǎ bwá má ka ngə shulə wú mbúnj dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bi kú jaaw múúd sâ bí ámə dúg yí, kə wós ja *Mwân mə Múúd mə bá gwûm shwonǎ dí yí.»

¹⁰ Ná ndéé bwá músə jí nyə ná: «Nəcə jí *Oyígali ó mǎcéǎ bwá də ci ná í jii ná Eli fwóg tééd zə yí?»

¹¹ A mú bəsa ná: «Jí bǎle bə ntó ná Eli má jǎlá nə fwo zə, zə tâl ísá byêsh ícé byǎǎd.

¹² Sâ ngwúdí, mɛɛ má jaaw bí ná Eli nyə a shí zə. Buud bwá á shígé yag nyə, bwá á sá nyə mbií wêsh bwá á cɛel yí. Ntó námá Mwân mə Múúd mə bá jug mǎbwə mǎǎd.»

¹³ Ompwíin bwá músə mpu ná Yuánes Nduu-buud wé á ngə ci yé.

Yésus má yíl múúd jamb

(Mak 9.14-32; Luk 9.37-45)

¹⁴ Ja bwá má kə wós mǎǎkúmbə mə búúd dí yí, ngwól múúd músə zə kúd Yésus mǎbwónǎ shí, jǎgula nə nyə ná:

¹⁵ «Yé Cwámba, gwágúg mwân waamá ǎkúǎkwónǎ. A də fudə íbwúg, a ngə bul jug. A mú də kǎl nyúúl tǎo kuda dí tǎo mǎjúwód.

¹⁶ Mə ámə zə nə nyə *ómpwíin bwô dí, nji bwá shígé kwag lwagúlə nyə.»

¹⁷ Yésus músə bî ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúlə bí mitédúgá e! Mə e bá kə nə bî ntúni kə wós ngow? Mə é bá jisəw bí kə kumə jáyé ja? Zəgá mə nə mwân wəǎng kâ.»

18 Yésus mú ñkáánd nà jamb, í músə wû mwân nyúúlúđ, ncúncwámá jəŋg músə yál námá cé nà cé.

19 Nà ndeé ompwíín bwá músə shísh wá Yésus, zə nyímbəla nà nyə ná: «Nəcə jí sá bāŋ shígé kwag yílúla jamb ni yí?»

20 Yésus mú bęsa nà bwo ná: «Jísə nəcə bi cugé nà fwámé búgá. Búbále má jaaw bí ná, í mbəm bə nà búgá təə nji cíg-cíg bímbí búbumá *mutárud, bí je ci nà mbún ga ná: “Túwág na, wo kág tōw wáádá”, mbún bále kə. Sâ kú ná kwo ntə bi ñkul.

21 * [Nji, mbií jamb ni í də wú nji wo má fwo mpu jəgəla nà Zembí, wo ci ídūw.]»

22 Ja bónŋ bwá á ŋgə kyey shí á Galilê yí, Yésus nyə á jaaw bwo ná: «Í jii ná *Mwân mə Múúd bág kaanz məbwə má búúd dí,

23 bwá bág gwú nyə. Nji a bá gwúm jwōw álél.» Ompwíín bwá músə ka bul gwág sâ jəŋgú cey lámúd.

Yésus mə jáná tóya

24 Ja bwá má ka kə wóós Kapernawûm yí, búúd bwá á də ŋwa tóya á *Mpáánzə Zembí wá bwá mú zə jí Pyêr ná: «Yígəli wán má də námá jəna tóya éga?»

25 Pyêr mú magulə ná: «Haaw!»

Ja Pyêr má kə nyí njów yí, a kú fwo lás, Yésus mú jí nyə ná: «Shímun e, wəe má dúg ná jí? Ozá bwá də jəna ójwú ə shí otóya nə ŋgasəmāŋ? Ye mimbyágá mí máshí máŋ, ye ijigə-jigə?»

26 Pyêr mú bęsa nà nyə ná: «Ijigə-jigə.» Yésus mú ci nà nyə ná: «Ŋgaá, ntó jí ná mimbyágá mí ádé jəna?»

17:20 13.31; 14.31; 21.21; Mak 11.23; Luk 17.6
mícilyá mí ayág mí cugé nà iciyá íga. **17:22** 16.21

* **17:21** Míl
17:24 MmN
30.13

27 Nji, shú ná sá kú ntágulə bwo, kaág m̄n, kə wusə ɲgwéye; shú wó é tééd tí yé, wo b̄ny nyə mpu, wo mú kwey saɲ *mwaanê í kwágá nə tóya á buud obá yí. Wo músə ɲwa wə, wo kə jána tóya waamə nə wô.»

18

*Muud mə búl bə nə m̄fí Faan mə Zembî d̄i yé
(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)*

¹ Baan d̄əɲgú dí, *ompwíin bwə á shísh wə Yésus zə jí nyə ná: «Zé mə búl ná bə fwámé múúd Faan á gwówúd?»

² Yésus mú j̄w kúkágó, zə t̄l bwo míshád,

³ nyə nə bwo ná: «Búbélé mə jaaw bí ná, ɲkí bi mə bá kú cénd kuú ɲjənd nə bi bág nda ikúkágó, bi abulé bwε nyíi Faan á gwówúd.

⁴ Gwə wə jí ná, muud mə dúg nyáméfwó zhizhe nda kúkágó ga yé nyə wə mə bá bul bə fwámé múúd Faan á gwówúd.

⁵ Muud mə lág nt̄g gúl kúkágó nda jíga jíné d̄m dí yé, a mə lág mə.

⁶ Nji, ikúkágó í ɲgə *búgula mə íga, múúd mə ká kwal gúl b̄əgú, í bul j̄la ná bwə k̄lɛg muud wəɲḡə m̄ma kwóógú c̄ɲúád, bwə k̄l nyə nə dwo m̄n, a kú ná cwánəwo.

⁷ «ɲkúɲkwón̄l̄ə búúd nəcé bulyálə məb̄əgú. Cug í c̄ugé nə ɲkul bə kú nə məb̄əgú, nji ɲkw̄ε muud mə kwál búúd mwo yé.

⁸ Nt̄ó, í ká bə ná mbwə wô ɲkí kuú wô í ɲgə kwal wo b̄əgú, s̄ambúg wə, wo wúsəg wə shwóg-shwóg;

18:1 Luk 22.24   **18:3** 19.14; Mak 10.15; Luk 18.17   **18:4** 23.12

18:5 Luk 10.16   **18:8** 5.29-30

nacé í bul jəla né wo cágəg cug á kandugə wo njúl nə kál mbwê ŋkí kál kuú, ntɔ né wo bág nə məbwê nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə dî.

⁹ Ŋkí jús dwô í ŋgə kwal wo bəəgú, tíg dwo, wo wusə shwóg-shwóg nə wo. Í bul jəla né wo nyíg cug á kandugə dí wo njúl nə ncwaan jús, ntɔ né wo bág nə mísh mwô mēsh, bwə bá kə kəl wo kuda á kandugəd.

¹⁰ «Bi ɔ bey ná bi mpyényúg gúl múmwántombú ga, nacé mə mpú ci nə bí ná *wəéŋgales bán bwə təl ja jēsh mísh mə Dá jísə gwów yéd.

¹¹ * [Nacé *Mwân mə Múúd nyə á zə cug buud bwə á mə jímb nə zhí wá.]

¹² Bi mə tédúgá ná ji? Ŋkí ŋgwól múúd ji nə íncwəmbɛ təd, ŋgwúd í mú wú səɔnz dí kə ŋgə jéɣla. Ŋgáá né nyə e lúgə byəɔŋg yá məwûm ibuú nə ibuu kúl í ŋgə də yí, a fwo kə sɔ jəɔŋg í ámə kə ŋgə jéɣla yí?

¹³ A ká kwey gwo, búbálé mə jaaw bí ná, nyə é bə nə məshusug nə gwo ntɔ yá məwûm ibuú nə ibuu í shígé kə ŋgə jéɣla yí.

¹⁴ Námə mbií wəɔŋgə, Sóóŋgú wún jí gwów yé nyə acéélé né gúl múmwántombú ga í jímbúg.»

Nkwambulə misám

¹⁵ «ŋkí ŋgwól mínyəŋə woó mə sá *sám, kaág lás nə nyə biná obá; á ká magulə gwág wo, wo mə sá nyə mpwogé.

¹⁶ Nji ŋkí nyə amágúláyé gwág wo, kaág jəw múúd ŋgwúd ŋkí obá, binóŋ bi kág lás nə nyə, í bág nda

---

18:10 Yuá 10.11-15 * **18:11** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. **18:14** 6.10 **18:15** Ləv 19.17; Gal 6.1 **18:16** Mbá 19.15; Yuá 8.17; 2Kr 13.1; 1Tm 5.19

jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: “Nkwambulə nyêsh í jəlá nə s̄y nə owúshined óbá ŋkí olól”.

¹⁷ A ká ban ná nyə agwágé bwo, kaág jaaw *Dɔ́ lú óbúgula. A ká námá ban gwág Dɔ́ lú óbúgula, dúgúg nyə nda muud nyə ampúyé fwámé Zembî yé, nda ŋwenye tóya.

¹⁸ Búbáélé má jaaw bí ná, sâ jêsh bí má cɛɛlə shí ga dí yí, í bá bæ ntó gwów. Jɔɔŋg jêsh bí má bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bwey bæ ntó gwôw.

¹⁹ Búbáélé má nyingə jaaw bí ná, ŋkí buud obá wâ gwoonɔg jín ni bwá mpú bwəma cəŋ ŋgwúd shí gaád ná bwá gwáámɔ Zembî gúl sâ, tɛɛm bæ jí tɛɛm bæ jí, Sóŋgú waam jí gwów yé nyə é yə bwo gwo.

²⁰ Nəcé kál búúd obá ŋkí olól bwá má sɛɛŋgya shú dām dí yí, sənón nə bwo wé búsá cínɔg.»

Fwámé ŋjuugá

²¹ Pyêr nyə á ka shísh wá Yésus, kə jí nyə ná: «Cwámɔ e, ŋkí mínyɔŋɔ waamá mə sá mə məbôw, mə jəlá nə juu nyə ija iné? Ye ija zəŋgbá?»

²² Yésus mú bɛsa ná: «Mə acíyé nə wo ná kə shúg ija zəŋgbá, mə ci ná kə kumə máwúm zəŋgbá ija zəŋgbá.

²³ Gwá wé jí ná, Faan á gwôw dúsə nda yuug ga: wúl njwú-buud í a zə kə sá osól ó mäsáal bé shitóg.

²⁴ Ja á má ŋgə sá shitóg wɔɔŋg yí, ŋgwól sól mäsáal músə biil nə mpwáálá ŋkí jág bulya *mwaanê, təŋ búsá nə ŋkul jəna nə ibwéy otóshin otóshin yí.

²⁵ Nda sól mäsáal éne nyə á shígé bæ nə ŋkul nying mpwáálá ná, mása músə ci ná bwá bíig nyə nə mudá

nə bwân bé bêsh, bwá kúshag bwo, tɛɛm bə ísâ byán byêsh, mwaanê wəɔŋgâ zəg jéna mpwála.

²⁶ Sól mäsáal éne músə zə kósəwa mása yé shí məkuú, zə jəgula nə nyə ná: “Dá, jísówúg mə, mə é jéna wo mpwála ni nyêsh.”

²⁷ Injúkwoŋ í músə bii mása lâm, a músə bíd nyə nə mpwála nyêsh, kú ná jí tɛɛm bə sâ.

²⁸ Ja sól mäsáal éne mə wós tón yí, a mə bwəma nə ŋgwól shwá yé bá bwá á də sêy yé, nyə á bə nə nyə mwaanê nji odanarî təd. A músə bii shwá yé éne cúnád, yímbuli nyə ná: “Nyiŋgúg mə mwaanê waam yêsh.”

²⁹ Shwá yé músə téég nyə məbwə ná: “Jísówúg mə, mə é jéna wo mpwála nywô.”

³⁰ Nji sól mäsáal éne kú magulə. A mú kənd shwá yé mímbwug dí shú ná a jénág nyə mpwála nyé.

³¹ Ja bósł óshwá bán bənonŋ bwá á də sêy wá bwá mə dúg sósłúgú wəɔŋgâ yí, bwá mú bul gwág cey lámúd, bwá mú kə jaaw mása wán sâ í mə sîy yí.

³² Ná ndéé mása músə jəw nyə, zə ci nə nyə ná: “Wo ji bów-bəw sól mäsáal. Mə ámə bíd wo nə mpwála nywô nyêsh, mə yíl lâm nəcé nda wo ámə téég mə məbwə ná.”

³³ Ngaá, wo ámə jəlá nə gwág shwá woó ŋkúŋkwónulə námə nda mə ámə gwág wo ŋkúŋkwónulə ná.”

³⁴ Mása yé músə kɛɛzh nyə nə wəálal-məbag ná a fwóg námə nyiŋ nyə nyé mpwála nyêsh.

³⁵ Ntó námə wé Dâ á gwəw mə bá də sá bi yé, ŋkí bi mə bə kú də juu ómínyəŋú bún ijuugá ná bi yíl lâm kandəgə.»

19

*Yésus nə məgwú mə bâ
(Mak 10.1-12)*

¹ Ja Yésus nyə á shîn lás ntáni yí, nyə á ka wú shí á Galilê, kə shí á Yudéa, Zhurdê faḡwíny.

² Buud bwá á bɛ nyə nûḡ ḡkí jág bulya, a mú ḡgə lwag mímbəl myán, mí shîn ḡgə yâl.

³ Bóól *Ofarizyêḡ bwá á zə kə nyádí, kə bwówələ nyə, bwá ná: «Ye məcɛɛ míshé mə ḡgə ci nə muud ji nə ḡkul yíl múdá yé bâ nə mbií məbyaagələ wêsh?»

⁴ A mú bɛsa nə bwo ná: «Bi a fwóyé lḡ míciyád ná ja Zembî nyə á té isâ byêsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá,

⁵ a músə ci nə: “Nda mə mə sá bwo ntáni ná, mudúm mə bá lúgə sóḡḡá bá nyəḡḡá, a kə leedya nə mudá yé, bá obá bwá mú bə nyúul ḡgwúdâ.”

⁶ Ntó ji nə bwá cúgə ná búúd obá, bwá músə muud ḡgwúd. Muud nyə ajáláyé nə ka béég sá Zembî mə laad yí.»

⁷ Ofarizyêḡ bwá mú nyingə jí nyə ná: «Ká nəcé jí Moyîz nyə nyə á cilə nə múúd mə ká cɛel yíl múdá yé bâ, a yə nyə kálaad məgwú mə bâ yí?»

⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Moyîz nyə á magələ nə muud jéég yíl múdá yé bâ nəcé lal bí mílâm. Í á shígé də fwo sîy ntó mátéédúléd.

⁹ Mɛɛ mə ka jaaw bí nə, ḡkí muud mə yíl múdá yé bâ, mudá kú fwo sá mínəmb, a bâ múdá shús íí, muud wəḡḡ mə sá mínəmb.»

10 *Ompwíin bé bwé mú lás ná: «ηκί ntúni wé cεε lη bâ í dη bii múdúm yé, í yidá bul jəla ná buud bwé jíg kú béya.»

11 A mú bεsa nə bwo ná: «Buud bēsh dí bɪ nə ηkul gwág ləsú ga, nji bəəηg Zembî má yə ηkúl nyəəηg wá.

12 Nəcə bóól búúd bwé njul mimyáágá zhu byélé dánúđ; bóól bwé á sɪy mimyáágá kukúg; bóólúgá bāη bwé njul nda mimyáágá shú ná bwé mpúg wá milām Faan á gwówúđ. Múúd jí nə ηkul gwág yé, a gwág.»

Ikúkágá

(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

13 Bóól búúd bwé á ka zə nə ikúkágá wé Yésus ná a bédug byo məbwê, sá məjəgula shú dánúđ. Nji *ompwíin bwé mú lás nə bwo.

14 Yésus músə ci ná: «Bídúgá ikúkágá í zág mádí, kúgá kaambələ nə bwo, nəcé Faan á gwów dúsə sá á mbií búúd wáη.»

15 A mú bəd bwo məbwê ná ndéé a mú cə cínəηg.

Ncwámá á bulya məbii

(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

16 Ngwól múúd nyə á ka shísh wé Yésus zə jí nyə ná: «Yíguli, jáyé jə sâ má sáág shú ná mə bég nə cug á kandugə kandugə yí?»

17 Yésus mú ci nə nyə ná: «Nəcə jí wó zə jí mə njígá shú jə sâ yí? Muud ηgwúd wé jí jə múúd. Nkí wó cεel nyíi cug dí ság nda məcεε má ηgə ci ná.»

18 Nyə nə Yésus ná: «Máyé mácεε?» Yésus ná: «Kú gwú múúd, kú sá mínəmb, kú júwo, kú yə múúd mpwεε sá nyə ampúyé yí

¹⁹ gúmal sósɔŋgá woó nà nyɔɔŋgá woó, ka námá cɛel múúd yêsh jísé wo kúná-kúnà yé nda wó cɛél wóméfwó ná.»

²⁰ Ncwámá ni nà Yésus ná: «Mə ɲgə bwey bɛ məcɛɛ mánì mēsh. Gúl jí í ɲgə nâ fúfə mə yí?»

²¹ Yésus mú cì nà nyə ná: «ɲkí wó jí mpu bə nda Zembî mə cɛél ná, kaá kusha ísâ byêsh wó jí nà ndê yí, wo yə mímbúbúwá *mwaanê wɔɔŋgá, wo ka bá kə bə nà məbii gwôw; ság ntó wo ka zə bɛ mə.»

²² Njì ncwámá dɔɔŋg mə gwág ntúni yí, a mú shúsula, a mú ntâg kyey, nəcé nyə á bə nà zhwog məbii.

²³ Yésus mú cì nà ompwíin bé ná: «Búbálé mə jaaw bí ná, jísə kwowalálə ná buud bí nà məbii wá bwé nyíig Faan á gwówád.

²⁴ Mə nyiŋgə jaaw bí ná, í yida nywá bə kúná-kúnà ná *shamô nyíig luun lá ndundu dí, ntɔ ná muud á bulya məbii nyíig Faan á gwówád.»

²⁵ Njì ompwíin bwé á gwág ntúni yí, bwé á bul káam, bwé ná: «Ká zə jí nà ɲkul *dúg cug yé?»

²⁶ Yésus mú kənd mísh bwé dí, a mú cì nà bwo ná: «Muud cugé nà ɲkul sá jíni jâŋ, njì Zembî nywáá jí nà ɲkul sá sâ jêsh.»

²⁷ Pyêr mú ka cì nà Yésus ná: «Sé buud sé á mə shîn lúgə ísâ byêsh, sé zə bɛ wo wá, í bá ka bə nà sé bân ntudɛɛ?»

²⁸ Yésus mú bɛsa nà bwo ná: «Búbálé mə jaaw bí ná, ja ísâ byêsh í bá bə ógúgwáan yí, ja *Mwân mə Múúd mə bá jí nyé dí *caɔŋg á milwanád yí, bí báá buud ɲgə bɛ mə wá, bí mə bá jí bín ícaɔŋg wûm nà

19:19 22.39   **19:21** 6.20; 8.21-22; Luk 12.33   **19:22** Sôm 62.11

19:26 Zak 8.6; Luk 1.37   **19:28** 25.31; Luk 22.30; 1Kr 6.2; Mbá 3.21

íbaád, bí ka sám̄b íb̄end wûm n̄a íbá yâ *Iz̄ar̄yêl mil̄ású.

²⁹ Nkí muud m̄a sá ná, t̄o minj̄ow, t̄o m̄eshí, t̄o omínȳon̄h̄, t̄o okóól, t̄o sóon̄gú, t̄o nȳoan̄gú, t̄o bwân, a lúḡa byo shú d̄am, a bá n̄ȳin̄ḡa bíi byo, s̄a ηgw̄úd ija t̄ad; muud w̄oan̄ḡu ka bá k̄a c̄uḡa c̄uḡ á kand̄uḡa kand̄uḡa d̄i.

³⁰ Bóól ncúlyá buud bwé tál shwóg wá, bwé bá t̄ow mp̄ús̄a, b̄oan̄ḡ bwé tál mp̄ús̄a wá, bwé bá t̄ow shwóg.»

20

Myóna myâ bímbí ηgw̄úd

¹ «Faan á gw̄ow d̄ús̄a nda lâη ga: ηgw̄ólúḡa múúd nȳa á b̄a n̄a fambá *v̄inȳa. Muud w̄oan̄ḡu nȳa á ka jóóg mp̄ámán mp̄ámán ná a k̄a s̄ȳ búúd bwé k̄ág s̄ey nȳádí fambá.

² B̄án̄on̄η bwé mú kwamb̄el̄a ná a bá j̄ona n̄a bwo *danar̄i ηgw̄úd ηkúmba jw̄ow nda í d̄u bwey b̄a ná, a mús̄a k̄and bwo ís̄eȳúd nȳádí fambá.

³ Muud éne mú n̄ȳin̄ḡa w̄óós ηgeε m̄aw̄ela ibuú. A mú d̄ág b̄óól ós̄óol ó m̄ás̄aal bwé nj̄úl t̄am d̄ánd kú n̄a s̄a bwé s̄aag yí.

⁴ A mú c̄i n̄a bwo ná: “K̄aḡa nám̄a s̄ey m̄ádí fambá, m̄a é ȳa bí s̄a í j̄ela yí.”

⁵ B̄úni bwé mú k̄a. A mú n̄ȳin̄ḡa w̄óós ηgeε t̄ólóg d̄i, a n̄ȳin̄ḡa nám̄a w̄óós ηgeε m̄aw̄ela m̄al̄óol, a ηḡa nám̄a k̄and buud fambá.

⁶ N̄geε m̄aw̄ela m̄at̄óon m̄a mp̄wó-kuḡú, a mú n̄ȳin̄ḡa w̄óós, a mú k̄a kwey b̄óól bwé tál nám̄a t̄am

dánd. Nyə nə bwo ná: “Nəcə jí bí mé shínal jwôw ncindî na kú nə sâ bí ηgə sá yí?”

⁷ Bwə mú bɛsa nə nyə ná: “Nəcə kú nə muud mé ηwá sá ísáyú.” Nyə nə bwo ná: “Kəgá námə sêy mádí fambá.”

⁸ «Ja kugú í á zə bii shí yí, amádí fambá mú ci nə muud nyə á da vyee nyə jú s ísâ dí yé ná: “Jówúg ósól o másáal, wo yág bwo myəna myáη. Wo é tééd nə bɔɔηg bwə ámə shúgula zə jé mpúmpúsə wá, wo ka kə shúgula nə bɔɔηg bwə ámə tééd zə shúshwóógú wá.”

⁹ Bɔɔηg bwə á ηwa iséy ηgeε məwəla mətón dí wá, bwə mú ηwa myəna myáη, muud yêsh danarî ηgwúd.

¹⁰ Bɔɔηg bwə á tééd zə shúshwóógú wá bwə mú shísh jáη ja, bwə ηgə téduga né myáη myəna mí é ηwá bulya; nji bwə mú námə ηwa muud yêsh danarî ηgwúd.

¹¹ Ja búni bwə mé lág bímbí dɔɔηg yí, bwə mú ηgə cwaduga nə amádí fambá.

¹² Bwə ná: “Bɔɔηg bwə ámə zə mpúmpúsə wá, bwə mé sêy nji wəla ηgwúd, wo mú yida yə bwo myəna bímbí ηgwúd nə sá, í njúl né sá bāη sá mé jísow mwásə ncindî nə lal-lal yásə.”

¹³ Amádí fambá mú bɛsa nə ηgwól ná: “Wey, kwába cúgé na. Ngaá shwə ámə bwey bæ cāη né wo é sêy mwásə ncindî, mə mú yə wo danarî ηgwúd?”

¹⁴ Nwagú kow dwô, wo kyéyug. Mé cɛel yə bíná muud a mpúmpúsə bímbí ηgwúd.

¹⁵ Né ji, mə ajéláyé nə sá byɔɔg dām nda mé cɛel ná? Ye wo gwág bôw nə mə bələ nə jɔ lâm?”

16 Ntô námá wá búúd wâ mpásə bwé bá tŕw shwóg, bəŋg wâ shwóg tŕw mpásə yé.»

Yésus má jaaw ná a bá yə
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)

17 Yésus nyə á ka ŋgə bád kə Yurúsəlem; na zhíid íí, nyə á ŋwa *ompwíin wŭm nə óbá bé, a wú nə bwo búúd dí, bánónŋ kə ŋgə kyey koogú, a mú ŋgə jaaw bwo ná:

18 «Dugá, sá ŋgələ bád kə Yurúsəlem óga; mpugá ná *Mwân mə Múúd mə zé kə kaanz məbwê má mílúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó məcçéd. Bwé é cçələ nyə shwiŷ,

19 bwé mú kεεnzh nyə məbwê má íkŭl ishúsúd ná bwé kág cágələ nyə, bwé yíd nyə nə milwónŋ, bwé bwambulə nyə kwolós dí. Ná ndεé, jwđw áléel, a bá gwŭm shwóŋud.»

Ngwóombúlú má nyəŋgú mə bwân ó Zhébedé
(Mak 10.35-45)

20 Bwân ó Zhébedé nyəŋgú wánŋ nyə á ŋwa bwo, bánónŋ ka shísh wé Yésus. Nda nyə á ŋgə kə ŋgwóombúlúd ná, nyə a kúdəw shí yə Yésus gúmá.

21 Yésus mú jí nyə ná: «Wó jíí jí?» Nyə ná: «Yág bwân bām óbá óga wáda ná bwé bāg jí wo, nyíga mbwê mənçwŭm, nyíga mbwê məkóól, Faan dwó dí.»

22 Yésus mú bçsa ná: «Bí ampúyé sâ bí ŋgə jíí yí. Ye bi bí nə ŋkul ŋgul bálá mé wál zə ŋgul yí?» Bwé ná: «Haaw. Sé bí nə ŋkul ŋgul.»

23 Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Jíni kóómb jí ntó. Bi é bá ŋgul bálá jām. Nji, kóómb á ná bi jíg mə nyíga

mbwê mæncwûm nyíga mbwê mækóól, mæ dí jí næ ñkul ñwa wáñi cígúlá, ijiya byæŋg bíse shú bæŋg Sóónjú waamê nyæ á bwey kwæmusa byo wá.»

24 Ja bóól ómpwíín wûm bwé á gwág ntó yí, bwé a gwág omínyonê óbá bæŋg bôw.

25 Yésus mú jêw bwo, lás næ bwo ná: «Ëgaá bi mæ mpú ná otówe o shwóg o íkûl ishús bwé ñgæ nteŋg ijwûga byán, ofwó búúd bwé ñgá lwóya ñji mpâl.

26 Í nda bá ða bæ ntó bí bân dí. Nyæŋg yêsh mæ céél bæ fwó múúd gwoŋg jín dí yé, yídag sêy næ bóól.

27 Nyæŋg mæ céél tów bí shwóg yé, bág bí lwaá.

28 Sâ jæŋgê wé jísé ná *Mwân mæ Múúd nyæmfwó nyæ a shígé zæ ná bwé séyúg næ nyæ. Nyæ á yida zæ sêy næ buud, a yána námá cæg jé shú ná ncúlyá buud bwé bág ofulî.*»

*Yésus má lwag wáancím-ncím óbá Zheríko
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)*

29 Ja bwé á ñgæ wú Zheríko yí, buud bwé á bæ Yésus áncuncuma.

30 Wæancím-ncím óbá bwé á bæ zhí dí koogú, bwé mú gwáduga ná Yésus ñgæ cý. Bwé mú ñgæ kím ná: «Cwámba, Mwân mæ *Dávid, bwíígúg sá ná ñkwonjú.»

31 Buud bwé á bæ áncuncuma wá bwé mú ñgæ ñkáánd næ bwo ná bwé jíg kûl-kûl, ñji bân bwé mú yidá mpu bân mákál gwôw ná: «Cwámba, Mwân mæ Dávid, bwíígúg sá ná ñkwonjú.»

20:26 23.11; Mak 9.35; Luk 9.48   **20:28** Iza 53.12; 1Kr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pr 1.18-19   * **20:28** Bwé á ða jóna ñkúmba tâñ shú ná ñkúmba kwám í bég fulí. Tâñ nyæŋg wá Yésus nyæ a jóna næ cæg jé shú búúd bêsh yí.   **20:29** 9.27-30   **20:30** 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9, 15; 22.41-46; Mak 10.47-48; 11.10; Luk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Yuá 7.42

³² Yésus mú shigula, a mú jôw bwo, jí bwo ná: «Bi má jii ná mə sáág bí ji?»

³³ Bwó nə né ná: «Cwám̄ba, ság ná mísh m̄sú má báḡg.»

³⁴ Yésus mú bul gwág bwo cey lámád, a músə kún̄ya nə bwo mísh; nám̄ cé nə cé mísh má mú nyiḡə d̄gya bwo, bwó mú b̄ nyə.

21

*Cí Yésus mə wós Yurúsalem
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-44; Yuá 12.12-19)*

¹ Ja bwó á ḡə shísh kún̄-kún̄ə nə Yurúsalem yí, bwó á kə wós ḡgé Betafazhe, *Mbún̄ wóolivyê d̄i. Yésus mú lwám̄ *ómpwín̄ óbá.

² Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd̄ á shwóg níid. Í é bə, bí ká nám̄ jé bi kwey myóólú jakáás c̄ḡlá, nə mwân yé. Bi ó ciny byo, zə mə nə byo.

³ Nkí muud mə jí bí s̄a, bí b̄sa nə nyə ná: “Cwám̄ba wá ḡgə jii byo.” Muud wəḡḡá nyə é l̄el nám̄ bíd̄ ná bi zóg nə byo.»

⁴ Í á s̄y ntó shú ná ciyá mə *múúd micúnd̄ í bwám̄ag ná:

⁵ Cigá nə buud ó Siyôn* ná:

«Dugá, njwû wún̄ ḡgə zə bídí.

A ji nə lâm̄ ná sh̄e, a mbád̄ myóólú jakáásud, cwḡ jakáás, mwân cúdú aḡk̄eny mimbag d̄i.»

⁶ Ompwín̄ bwó mú nám̄ kə sá nda Yésus nyə ámə ci nə bwo ná.

21:5 Iza 62.11; Zak 9.9 * **21:5 Siyôn:** Nyə á bə məmə mbún̄ bwó á lwḡ ḡgwéla á Yurúsalem cínḡg gwów yí.

⁷ Bwé mú zə nə myɔɔlú jakáás nə mwân, bwé ngə yíl mikáándé myáŋ ngə jɛel bwo míkwonɥəd. Yésus músə jì gwɔw.

⁸ Bóól ncúlyá buud bwé á bə cínɔŋ wá, bwé ngə taalə mikáándé myáŋ zhíí nə zhíí, bóól bwé ngə búgə məmpúnzə mé ílí ngə zə taalə zhíd. ⁹ Shwíinzhá buud bwé á ngə kə Yésus shwóg wá nə bɔɔŋg bwé á ngə bɛ mpúsə wá bwé á ngə wá ngwa ná:

Hosána nə Mwân mə *Dávid!

Gúmá í bəg nə nyɔɔŋg ngə zə jíná mə Cwámba dí yé!

Hosána jon lə gwɔw dí cwú!

¹⁰ Ja Yésus nyə á kumə Yurúsəlem yí, ngwéla wêsh í á tɔw otútəlí, buud bwé ngə jí ná: «Zə nyə éne?»

¹¹ Bóól zhwog buud bwé ngə bɛsa ná: «Jísə Yésus, *muud micúndá, muud á Nazarêt shí á Galilé.»

*Yésus mə wíŋg búúđ ó míkus Mpáánzə Zembî
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-22)*

¹² Yésus mú kə nyíi *Luŋ mə Zembî, a mú kə wíŋg búúđ bwé á ngə sá mikus cínɔŋ wá. A shîn lwág ítáwəli í búúđ bwé á ngə sá icénd í *mwaanê wá, nə ishíya í bɔɔŋg bwé á ngə kusha məfaf wá.

¹³ A mú lás nə bwo nə: «Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Bwé bá də jɔw njɔw wám nə njɔw mójəgula?” Ká bí bəŋ mə yida sá ná í bəg daage lú íjúwâl.»

¹⁴ Né ndéé wəancím-ncím nə wa ijâm bwé mú shísh nyéđí na Luŋ dí cwú, a músə lwag bwo.

¹⁵ Njì milúlúú myá ofada nə *Oyíigəli ó mácɛɛ bwé á gwág bôw nə *məshimbá Yésus nyə á ngə sá má, bwé gwág námə bôw nə iyánɡá íkúkágé í á ngə wá Luŋ dí cwú yí ná: «Hosána, Mwân mə Dávid».

16 Bwá mú ci nà nyə ná: «Ye wo ηgə námá gwág sâ bwá ηgá ci yí?» Nyə nà bwo ná: «Haaw. Ye bi bân bi afwóyé l̥ cilyá ga ná: “Wo a wéesh gúmá mímpu mí ikákágə nà ikény í bâl dî?”»

17 Ná ndeé a mú lágə bwo, wú ηgwála dî, kə Betanî, kúl nyá é jâ yí.

Kundú figyê

(Mak 11.12-14, 20-24)

18 Mprúmán mprúmán, ja nyə á ηgə kə ηgwála yí, nyə á ka gwág zha.

19 A mú dúg shug l̥ *figyê njwónj dí koogú, a mú shísh, a músə kə kwey nji ikáá nà ikáá. A músə ci nà figyê ná: «Wo abulé ná nyiηgə bwεε wúmə təə bumá.» Cé nà cé, figyê músə shwáás.

20 Ja *ompwíín bwá má dúg ntáni yí, bwá mú bul káam, bwá jí Yésus ná: «Figyê éga má ka l̥el shwáás cé nà cé ntədəlê?»

21 Yésus mú ntág ci nà bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, bi mbêm bə nə búgá kú nə məshwán, bí sá námá sâ má má sá figyê éga yí. Kú bə nji gwo, bí jee námá ci nə mbán ga ná: “Táwúg na, wo kág juwa mân”, í bále námá s̥y ntó.»

22 Sâ jêsh bí má bá gwáám̄b májəgula dí nə búgá yí, bi mə bá bii gwo.

Nkul ijwúga má Yésus

(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

23 Yésus nyə á ka kə nyíi *Lun má Zembî dî, á mú ηgə yə buud minjígúlá. Ná ndeé, milúlúú myá ofada nə ocúmbá buud wâ ləəm bwá mú kə nyádí kə

jí nyə ná: «Nyáyé ñkul wó ñgá sá ísâ íni nə ndí yí? Zó nyə ámə yə wo ñkul nyəñgá?»

²⁴ A músə bəsa nə bwo ná: «Mə zó námá fwo jí bí njígá. Bí má ká bəsa, mə mú jaaw bí ñkul má ñgá sá misóólágú míga nə ndí yí.

²⁵ Nduwán Yuánes nyə á ñgə duu buud yí, í á bə nə nyáyé ñkúl? Ye ñkul á gwów wə Zembî, ye ñkul á buud?» Bwə mú téduga ná: «Ñkí sá má ci ná “gwów”, nyə e jí sá ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgala nyə yí?”

²⁶ Sə má ká məel ci ná í á bə ñkul á buud íí, ñkwée sâ! Buud bəsh bwə ñgə magulə nə Yuánes nyə á bə *muud micúndá.»

²⁷ Bwə mú bəsa nə Yésus ná: «Sə ampúyé.» A mú námá ci nə bwo ná: «Mə ajááwé námá bí ñkul má ñgá sá misóólágú míga nə ndí yí.»

Kanda bwân óbá

²⁸ Yésus mú nyiñgə ci nə bwo ná: «Nda wúga lân bí mə téduga wo ná jí? Nğwól múúd nyə á bə nə bwân óbá. A músə ci nə ashúshwóógú ná: “Mwân waam, kaag sêy fambá *vînyə múús.”

²⁹ Mwân mú bəsa ná: “Mə acéélé.” Nji, mpámpásé, a mú cénd mítédúgá, a músə kə fambá.

³⁰ Muud éne mú lésha nə ñgwól mwân mbií ñgwúd. Nyâñ mú bəsa ná: “Dá, mə zó kə.” Nji a kú kə.

³¹ Bwân óbá ónííd, nyáyé má sá nda sóóñgú wáñ nyə ámə cəel ná?» Bwə mú bəsa ná: «Ashúshwóógú.» Yésus músə ci nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, Oñwenye ó tóya nə budá bwə jángá fulí wá bwə bá cə bî, bwə kə kumə Faan má Zembî dî.

³² Nəcə Yuánes nyə á zə bídí, zə lwágulə bí zhií a

tútəlí, nji bi a shígé *búgula nyə. Onwenye ó tóya nə budá ó jaŋga, báá bwé á búgula nyə. Bi á tɛɛm dúg ntó, bi a shígé cénd mítédúgá, búgula nyə.»

Kanda ósól ó mäsáal ó abúbbw
(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ «Gwágúlágá wúl kanda. Ngwólúgá múúd nyə á bə nə shí. A mú sá fambá *vînyə, wá gwo luŋgula dí. A fáág bí dúlə bá nyáam mpúmá, a lwɔ́ cwámbé ísándálé, a mú yə búúd fambá jɔɔŋg mácéd. A músə kə njɔɔndɛd. ³⁴ Ja mámwáágulə mé á wósós yí, nyə á kənd ósól ó mäsáal bé ná bwé kág ŋwa nyə dé kəw lu mpúmá búúd bwé á lúg nə fambá wá dí.

³⁵ Nji, buud bɔɔŋgú bwé mú yida kə bii osól ó mäsáal, bwé danɔulə cú ŋgwól, bwé gwú ŋgwól, bwé lúmə ŋgwólúgá məkwóógú ná ndɛé a fudə.

³⁶ Muud fambá mú nyiŋgə kənd bóólúgá ósól ó mäsáal ŋkí bulya, cɔ́ wé ashúshwóógú. Buud bwé á lúg nə fambá wá bwé mú námé sá bwo nji mbií ŋgwúd.

³⁷ Zhúgúlá zhúgúlá, a músə kənd mwân yé, a ŋgé táduga ná bwé é gwɔ́ɔ nyə ná mwân yé.

³⁸ Ká, ja búúd bwé á lúg nə fambá wá bwé á dúg mwân éne yí, bwé á ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: “Dugá! Muud mə bá lúg nə lúgí óni. Shé gwúgá nyə, shé bəg lúg nə lúgí jé.”

³⁹ Bwé mú ntəg bii nyə, sheenzh julə wú nə nyə fambá, kə gwú nyə ncá.»

⁴⁰ Yésus mú jí bwo ná: «Ja múúd fambá mé bá zə yí, a bá zə sá búúd bɔɔŋgú ntɛdel?»

41 Bwé mú bęsa nə nyə ná: «A bá gwú búúd bəŋgú kú nə ɪŋkúŋkwon; a mú ɲwa fambá jé, yə búúd oshús, bəŋg bwé bá dɛ yə nyə dé kəw ja í jéla wá.»

42 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bi abwélé ĺ̥ mícilyá mí Kálaad Zembî dí ná:

Kwóógú ólwɔ́ye bwé á myaas yí,

dwó wé í má bə kwóógú lú lámuga†.

Cwám̄ba sóólúgú yé wé ni.

Jísə *sâ mímbúgú sódí míshúd í?»

43 Yésus mú nyingé ci nə bwo ná: «Gwé wé má jááw bí ná, Zembî mə bá yíl Faan dé bídí, a kə nə dwo gúl lwon búúd í é bá mpu wúmə mpúmá yííd.

44 ‡[Muud mə bá búl kwóógú dəŋg dí yé mə bá kweshuli búg; nyəŋg kwóógú dəŋg í bá káda yé mə bá cuguli.]»

45 Ja mílúlúú myâ ofada bənôn̄ *Ofarizyēŋ bwé á sh̄n gwág mikanda míni yí, bwé á ka mpu ná bwé wé Yésus ɲgé lás nə nd̄i wá.

46 Bwé mú tééd ɲgələ s̄ məzhií ná bwé bií nyə. Nji, bwé á ka ɲgə fúndə məŋkúmbə mə búúd nəcé buud bēsh bwé á dɛ ɲwa Yésus ná *muud micúndá mə Zembî.

22

Kanda zaŋ b̄a

(Luk 14.15-24)

¹ Yésus nyə á nyingə námé lás nə bwo míkandad ná

21:41 22.7   **21:42** Sôm 118.22-23   † **21:42** kwóógú lú lámuga: í á dɛ bə kwóógú bwé á dɛ tééd jil mándəlúd yí, dwó wé bwé á dɛ bę ja bwé lám mənyunɲ mə njów yí.   **21:43** Dan 2.34-35, 44-45   ‡ **21:44** Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni.   **21:46** 21.11; 26.4-5

² «Faan á gwêw dúsə nda wúl njwú-buud í á kwəməsa ná a sá mwân yé zaŋ bá yí.

³ Nyə á ka kənd osóol ó mäsáal bé ná bwə kág jôw búúd nyə á jôw zâŋ dí wá; nji buud bəŋgá bwə á shígé cəel zə.

⁴ A mú nyiŋgə kənd bóol ósóol ó mäsáal, nyə nə bwo ná: “Kəgá ci nə buud mə ámə jôw wá ná, mə mə shîn kwəməsa dína. Mə mə cígə ínteny nə ocúdu wā məwóŋ. Isā byêsh í mú kwəməsá, zəgá dínad.”

⁵ Nji buud bəŋgá kú bísh njúwúlú mə cî, bwə mú yida ŋə bwílya, nyâŋ kə nyédí fambá, nyâŋ kə mákîd méd,

⁶ bóólúgá bwə bii námá *búúd ɔ lwámá ó cî, bwə cúg bwo ná ndéé gwú bwo.

⁷ Njwú-buud mú gwág mpimbə. A músə kənd ózimbi bé, kə jaŋgələ ógwúl ɔ búúd bəŋgá ná ndéé jígal ŋgwəla wáŋ.

⁸ A músə zə ci nə osóol ó mäsáal bé ná: “Dína í mə shîn bə kwəməsá, nji buud mə á jôw wá bwə á shígé mpíya nə ndí.

⁹ Kəgá mámaan məmaan, bí kág ŋə jôw buud bēsh bí é ŋə kwey wá, bwə zág zâŋud.”

¹⁰ Osóol ó mäsáal óni bwə mú kə məzhií məzhií, kə ŋə ŋwa buud bēsh bwə á ŋə kwey wá, təə mimbəwúlú təə ijɔ́ í búúd. Njów zâŋ í mú lwánd nə buud ná cwóó.

¹¹ «Njwú-buud mú zə nyí njów zâŋ ná a zə dág búúd bwə ámə zə njúwúlú dí wá. A mú ŋə dág ná ndéé a músə kwey ŋgwól múúd kú nə káándə zâŋ.

¹² A mú ci nə muud wəŋŋ ná: “Wey e, ntədəlé wo ámə mpu zə wa kú nə káándə zâŋ yé?” Muud wəŋŋ

nji kúl-kúl ná kufug, kú mpu nda á bésag ná.

¹³ Ntó, njwú-buud mú ci nə osól ɔ mäsáal bé ná: “Wálálógá nyə məbwê nə məkuú, bi wúsəg nyə tón yídúgúd, kúl á bá kə bə nji a ηgə bwam nə məyê yí.”

¹⁴ Ntó, mpugá ná njúwúlú wúsə shú búúd ηkí bulya, nji bəɔηg bí féeshá wá básə cíg-cîg.»

Tóya mə Káázəl

(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Nə ndεé *Ofarizyêη bwə mú kə shwushwagád, kélə sɔ nda básə nə ηkul bwéel Yésus ná a bílúg nə iciyá byé ná.

¹⁶ Bwə mú ηwa bóól *ómpwíín bán nə bóól búúd ɔ gwoonɔg í á də ságusə ijwúga í Herod yí, bwə mú kənd bwo, bwə kə ci nə Yésus ná: «Yíguli! Sá ηgə mpu ná wo ji búbálé muud. Wo ηgə jíguli sə cug á Zembí búbálé. Wo ádé námə bεemb sâ bóól búúd bwə é ci yí, wo kú námə bə nə ifwaas nə mbií múúd wí nə ηkul tów wo míshúd yí.

¹⁷ Ntó, jaawug sê. Ye məcεε məshé mə ηgə magulə ná sá jənaɔg tóya mə *Káázəl, ye mə aηgê nə magulə?»

¹⁸ Ká, Yésus nyə á bwey mpu mbíya lâm wáη. A mú ci nə bwo ná: «Bi mə zə bwówalə mə nəcé ji, yé búúd ɔ mákəη ɔga?

¹⁹ Lwógá ná mə *mwaanê bwə də jəna tóya nə ndí yé.» Bwə mú zə nyə nə saη *danarî. ²⁰ A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vuguli mpwoombú nə jínə bwə á lúlə wa ga?»

²¹ Bwə nə né ná: «Jísə Káázəl». A mú ka ci nə bwo ná: «Yógá Káázəl isâ í Káázəl, bí yə Zembí isâ í Zembí.»

22 Ja bwé má gwág mpésá ni yí, bwé mú bul káam bwé mú kyey, béégya nə nyə.

*Osadwisyêḡ bwé láámbulə Yésus
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)*

23 Námá jwôw ḡgwúd ni, *Osadwisyêḡ, buud bwé du ci ná mimbimbə mí ábúle gwûm máshwonḡ dí wá, bwé á ka zə wé Yésus, zə jí nyə ná:

24 «Yíḡuli, Moyîz nyə á ci ná: “Ḣkí muud mə yé kundú, mínyəḡâ yé má jəlá nə shúgula nə kúsé yé, a byág nyəḡḡg má yə yé mpwonḡ buud.”

25 Ká gúl sâ í á bə sá wa, bóól omínyəḡâ bwé á byêl zaḡgbá, budûm nə budûm. Acúmbâ mú bá mudá, a mú yə. Nda nyə á yə kú nə mwân ná, a mú lúḡə mínyəḡâ yé nə mudá.

26 Nyíne mú námá yə kú nə mwân, a lúḡə ḡgwól nə mudá. Í á ḡḡə kə ntúni ná ndeé, bēsh zaḡgbá mbií ḡgwúd.

27 Mudá mú námá zə yə bwé dí mpásə.

28 Ja búúd bwé bá gwûm yí, nyáyé á omínyəḡâ zaḡgbá má bá ka ḡwa mudá? Ḣḡáá ná bēsh bwé á shí bə ógwúm bē?»

29 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Bí ḡḡə kwab nəcé bi ampúyé sâ Kálad Zembî ḡḡé ci yí, bi kú námá mpu mpífá má Zembî.

30 Ja búúd bwé bá gwûm máshwonḡ dí yí, budûm bwé ábúle ná bá búdá, budá nda ná kə mábáád. Bwé bá ji nda *wəéḡḡales ó Zembî bwé njúl jonḡ dí ná.

31 Kómb á mimbimbə bálə gwûm máshwonḡ dí, ye bi afwóyé lḡ sâ Zembî nyə a lás nə bí yí? Ḣḡáá nyə á ci ná:

³² “Mə ji Zembî má *Aburaham, Zembî má *Izaag, Zembî má *Yákwab.” Ntó ji ná Zembî cugé Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á buud bwə ηgə cugə wá.»

³³ Məŋkúmbə má búud má á ηgə gwág nyə má má á ηgə bul káam njíggúlá yé.

Shug lá məcɛɛ
(Mak 12.28-34)

³⁴ Ja *Ofarizyêη bwə má gwág ná Yésus má juwal Osadwisyêη mimpu yí, bwə mú seηgya ná ndéé bwə mú kə nyádí.

³⁵ Ngwól múúd á gwoonη jáh njúl Nkumε məcɛɛ mú zə bwówələ Yésus, nyə nə né ná:

³⁶ «Yíguli, məcɛɛ míshé mēsh dí, dáyé í ntq mól mēsh?»

³⁷ Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Wó jəlá nə cɛel Zembî woó Yawé nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə lúú wô wêsh.

³⁸ Dúni cɛɛ wá í ntq mól mēsh, dwó wá í tál shwóg.

³⁹ Dooηg í ká námə nyingə bə nda dwo yí, dwó wá ga: Wo cɛel múúd yēsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda woméfwó.

⁴⁰ Məcɛɛ məbá mánɪ wá mäsə shug á *mbwoomb məcɛɛ wēsh nə minjíggúlá mí *búúd ɔ mícúndá myēsh.»

Kríst, Mwân mə Dávid
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Nda *Ofarizyêη bwə á bə seηgyá ná, Yésus mú jí bwo ná:

42 «Bí ηgə ná ci *Krîst* ná jî? A jî Mwân mə zó?»
Bwə ná: «Mwân mə *Dávid.»

43 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ká ntədəlé Dávid nə ηkul mə Shíshim, nyə á jôw Krîst ná Cwámba yé? Nγαá Dávid nyə á ci ná:

44 Cwámba† nyə á ci nə Cwámba wâm ná:
“Jígú shí wa mádí mbwê mənkwûm,
kə wós ja mə é culushi mízhízhíη myô,
wo nyaál myo nə məkuú yí!”

45 «ηkí Dávid mə bwey jôw Krîst ná Cwámba, nyə é ka bə Dávid mwân na ntədəlé?»

46 Kú nə muud nyə á bə nə ηkul bεsa sâ yé. Tééd jwôw ni, muud a shígé ná bwεε jí Yésus njígá.

23

*Yésus ηgə ηkáánd nə Oyíguli ó máceεε bánêη
Ofarizyêη*

(Mak 12.38-40; Luk 11.39-52; 20.45-46)

1 Yésus músə ka ci nə məηkúmbə mə búúd nə *ompwíín bé ná:

2 «*Oyíguli ó máceεε bánêη *Ofarizyêη bwə njúl jiya mə Moyíz dí ná bwə dúg jííguli búúd máceεε mə Zembî.

3 Ntó, ságá bwo məgwág, bí bε mínjígulá myáη. Nji, bi kú ηwa kuú njoənd wáη; nəcé bwə mpú nji málás, kú ka də sá.

---

* **22:42 Krîst:** Na jisə “Mesí”, muud Zembî nyə a gwáágulə məwúdó mə íjwúga ná ndéé a nti yé. **22:44** Sôm 110.1; Mis 2.33-35; 1Kr 15.27; Heb 1.13; 8.1 † **22:44 Cwámba:** Wa, jínó lú Cwámba dúsə “Yawé”, mbii í ηgə wú Sôm 110.1 dí yí. **22:46** Mak 12.34; Luk 20.40 **23:3** Rom 2.21-23

4 Bwé ðu kɔɔlə jilə-jilə mímbag, ðu zhimb búúd záməbag; nji bwáméfwó kú súsəl tɔɔ nyiné ná bwé kwiý myo.

5 Misóólúgú myáŋ myêsh mísə nji dálə sɔ́ mísh. Bwé ðu bweeg byáŋ *íngwabí í máccɛɛ ntɔ́ bóól búúd byáŋ. Bwé bul námá ðu gweesh myáŋ mímbwaag mi káándá. 6 Bwé cɛɛl ðu ji nji lúú táwuli dí ja bwé dú kə ídína dí yí; ja búśá *mám্পáánzə mə mínjígúla mə *Oyúden dí yí, bwé cɛɛl kə ðu ji nji íjya yâ shwóg.

7 Bwé cɛɛl ná buud bwé dúg báda bwo məbədə mə gúmá məŋkúmbə mə búúd dí. Bwé cɛɛl námá ná buud bwé dúg jôw bwo ná: *Rabi.

8 Nji bi bân, kúgá sɔ́ ná buud bwé jówúg bí ná: *Rabi nəcé Rabi wún jí nji ŋgwúd; bi búśə omínyoŋú mpédúgá nyínád.

9 Kúgá jôw múúd shí ga dí ná sóŋgú waamə nəcé sóŋgú wún ji ŋgwúd, nji nyɔɔŋg jisə gwów yé.

10 Kúgá sɔ́ ná buud bwé jówúg bí ná omása, nəcé mása jisə ŋgwúd, nji *Kríst.

11 Nyɔɔŋg yêsh mə bul bə fwámé múúd mpédúgá nyín dí yé, á jəlá nə sêy nə bóól.

12 Muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwé bá səl nyə shí; nyɔɔŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwé bá bân nyə gwôw.

13 «Məntágula nə bí Oyíguli ó máccɛɛ nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nəcé bi mə laa búúd zhíí á Faan á gwôw. Í músə, biméfwó kú nyíi, bí kú námá nyiŋgə bíd nə bɔɔŋg bwé ŋgá cɛɛl nyíi wá, bwé nyííg.

23:5 MmN 13.9; Mbá 6.8; Ilŋ 15.37-41; Mat 6.1   23:8 Yuá 13.13
 23:11 20.26-27; Mak 9.35; 10.43-44; Luk 9.48; 22.26   23:12 Sôm
 75.8; Mat 18.4; Luk 1.52; 14.11; 18.14

14 * [«Məntágula nə bí *Oŋkume ó məcεε nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí ŋə mánda mikúsə mí búdá nə minjów myán, bí ka du sá ígwaa-gwaa í mójəgula nə bwə dúgúg nə bi bí ijəp i búúd. Bi mə bá bwəma nə intágúli í bá bul nyaan yí.]

15 «Məntágula nə bí Oyíguli ó məcεε nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí ŋə ntə míshwû ntə mákwamb ŋgələ sə muud ŋgwúd jí nə ŋkul cénd mítédúgá zə nyi mísəən wánúd yé. Ja bí mə ka jiga dúg mbií múúd wəəŋg yí, bi mú sá nə a bəg nji muud mə jálá nə kə kuda á kandəgəd, nəcé bi é sá nə a nyíŋgəg bul sá bów-bôw ísâ ntə bí.

16 «Məntágula nə bí, wəancím-ncím bí mə tów shwóg nə bi mə lwágulə búúd zhí wá, məntágula nəcé bí ŋə ci nə ŋkí muud mə keen *Mpáánzə Zembî, sâ nyə ámə keen yí, í cugé nyə yímbúli. Nji, múúd mə ká keen or á Mpáánzə Zembî, sâ nyə ámə keen yí, jí nyə yímbúli.

17 Yé ímpwúfú íga, wəancím-ncím óga! Jí í ntə gúlúgá, ye or, ye Mpáánzə Zembî í ŋə sá nə or bəg or mə Zembî yí?

18 Bí ŋə námə ci nə muud mə ká keen *alatâr, sâ nyə ámə keen yí, í cugé nyə yímbúli. Nji, múúd mə ká keen sâ mə Zembî í mbwúg alatâr dí yí, sâ nyə ámə keen yí, jí nyə yímbúli.

19 Yé wəancím-ncím óga! Jí í ntə gúlúgá, ye sâ í mbwúg alatâr dí yí, ye alatâr mə sá nə sâ jəəŋg í bəg shú mə Zembî yí?

---

* **23:14** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. **23:16** 5.34-37
23:16 15.14 **23:18** MmN 29.37

20 Ntó, muud mə kéén alatâr yé, á keen alatâr nə sâ jêsh í mbwúg alatâr dí yí.

21 Muud mə kéén Mprávánzó Zembî yé, á keen Mprávánzó Zembî nə Zembî muud njúl cínəng yé.

22 Muud mə kéén jon lə gwôw yé, mə keen jiya ícî mə Zembî nə Zembî muud njúl cínəng yé.

23 «Məntágula nə bí Oyíguli ó mácεε nə Ofarizyêh. Bi bí nə məkəh. Məntágula nə bí nəcé bí ηgə yə Zembî *ηkəw wúm á isâ nda mânt nə anis nə kumînt†, ikáá bí mə du teegushi ídêw nə ndî yí. Nji bí yida mpyêny məəng mácεε mə búl ntə má, nda cugələ nə buud tətəlí, nə gwágúlə búúd cey lámúd nə búgúlálə Zembî. Sâ bí á jəla nə sá wə ni, kú yida mpyêny byəəng bí ηgə bwey sá yí.

24 Yé ólwóye ə zhí wəancím-ncím óga. Bi mə du sâl məlwəg, yíl ncincíh jí cínəng yí, nji bí minə *shamô ncindî.

25 «Məntágula nə bí Oyíguli ó mácεε nə Ofarizyêh. Bi bí nə məkəh. Məntágula nəcé bí ηgə gusa bálá nə shúyá nji kwonud, cwû nyε njúl lwándúlá nə isâ í mándá nə íbów-bôw isâ í mə ηwa bí milâm yí.

26 Yé áncím-ncím Farizyêh! Fwog tééd gusa bálá cwû shú ná kwon bəg námá ηkí ηkê.

27 «Məntágula nə bí Oyíguli ó mácεε nə Ofarizyêh. Bi básə nə məkəh. Məntágula nəcé bí básə nda məshwon bwé mə wá fém má, ηkí nywa dúg tóón, nji cwû njúl lwándúlá nə iyasé í búúd nə bíl isâ í áđədanâ mimbíí mímibíí.

23:21 10j 8.13 23:23 Ləv 27.30; Msh 6.8; Luk 18.12 † 23:23 *mânt nə anis nə kumînt*: Jísə ikáá bwé du lugushi jáámə nə ndî yí, isâ nda məsəb. 23:24 15.14 23:25 Mak 7.4 23:26 Yuá 9.40

28 Bi búsə námə ntó, mísh má búúd dí, bí ηgə nyîn nda buud búsə ótútəlí wá; í njúl ná milâm mín mísə bí nə kwába nə fúlú a kú bish máceξξ ná cwóó.

29 «Məntágula nə bî Oyíguli ó máceξξ nə Ofarizyêη. Bi búsə nə məkəη. Məntágula nəcé bí ηgə lwə məshwoη mə *búúd ə mícúndá, bi ηgə lugushi ikál otútəlí ó búúd bwə á dəw yí.

30 Bí ηgə ci ná bi a mbəm bə ja impáámbə bín í á cəgə yí, bi a shígé nywá də wá məbwə kúl bwə á də gwú búúd ə mícúndə yí.

31 Ciyá jín jəwηg í ηgə bwaagələ ná bi búsə bwân ó búúd bwə á də gwú buud ə mícúndə wá.

32 Ká ji, məeləgá casələ sâ ímpáámbə bín í á tééd yí.

33 Bi búsə mbéé ónywâ, iyələkag. Bí mə bá faam kú kə kuda á kandəgə dí? Í bá bə ntədəle?

34 Gwə wə í bá bə ná, mə é də nti bí buud ə mícúndə, mə nti búúd ó fəg, nti Oyíguli ó máceξξ; bi mə bá gwú bóól, bí bwambələ bóól ikwolós dí, bí yíd bóól nə milwóη bídí məmpáánzə mə mínjígúlád, bi mə bá julya nə bóól míngwála míngwála.

35 Í bá námə də sîy ntúni ná ndeé, otútəlí ó búúd bəsh bwə á gwúyəw wá, məcií máη shwiy bí mílúúd; tééd mácií mə Abel, tútəlí múúd, zə wóós mácií mə Zakarî mə Baraki bí á gwú mpédúgá Mpáánzə Zembî nə alatâr yé.

36 Búbələ, mə jaaw bí ná, kala buud ga í é bwəma nə intúgúli byəwηg byəsh.»

*Yésus ηgə lígya shú Yurúsəlem
(Luk 13.34-35)*

³⁷ «Eéé Yurúsalem ηγέ gwú *buud ɔ mícúndá éga! Eéé Yurúsalem! Wo ηγə sá ná, buud Zembî ηγə nti lwámád wódí wá, wo ηγə gwú bwo nə məkwóógá! A bweyúlə mə á tééd ná mə σεηηg bwân bwô nda ábiyá kúwó mə də σεηηg bwân bé máfaafugá dí ná! Nji, bi kú magulə ntó.

³⁸ Ká, dəgá njów wán í zə lúg wuul.

³⁹ Nəcə mə mpú jaaw bí ná tééd námə kíkídíga, bi ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyiηgə nyín nji ja bí mə bá shwas mə ná: “Gúmá í bəg nə nyɔɔηg ηγə zə jínə mə Cwám̄ba dí yé’.”»

24

Intúgúlí í bá bə yí

(Mak 13.1-37; Luk 21.5-30; 17.22-37)

¹ Yésus nyə á ka kyey ná a wú *Luj mə Zembî, cúwo tóón. A ηγə kə ntáni, *ompwíín bwə mú shísh nyádí, kələ cɛel sá ná a dúgúg mbií málwɔga búúd bwə á lwɔ cínəηgú Luj mə Zembî má.

² A mú yida ci nə bwo ná: «Bi mə dúg dí isâ íni byêsh í? Búbálé, mə jaaw bí ná, kú nə kwóógú í bá lúg í mbád dúlúgá na gwôw. Na yêsh mə bá bə ícímí ícímí.»

³ A mú ka kə *Mbún wəolivyê dí, kə ji shí. Ompwíín bé bwə mú shísh nyádí kə jí nyə bánónη bwəmé ná: «Jaawug sê, isâ íni í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sé ná wo wál zə, nə cug á shí ga í wál zə shín?»

⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Bi ó bey ná buud bwə bəg shüg bí, bi mú bɛ bów-bôw zhí.

⁵ Nəcə buud ηkí bulya bwə bá də zə nə jínə dām,

zə də ci ná: “Mə wə Krîst”. Məshīgā máŋ məoŋg mə bá kənd zhwog buud jugá.

⁶ Bì mə bá də gwág mílám mí móomb, bì gwáduga ncíndá dəomb. Bì kú bá də kənd mílám gwôw; í bá jii ná isâ íni í bəg. Nji tɛɛm bə ntó, í ábúlé fwo bə məshíné mə shí.

⁷ Gúl lwoŋ í bá lúmbəli nə gúl, dúl faan lúmbəli nə dúl. Zha á ifí mpu í bá bə bíl íkúlád, shí í bá námə də ntaŋsa bíl íkúlád.

⁸ Isâ íni byêsh í bá ná bə nji mətéédúlé mə məcəy mə byéyí.

⁹ Bwə bá də kusha nə bì ná bì bwəmag nə məntágula, bwə də gwú bì. Ilwoŋ byêsh í bá mpii bí nəcə jíná dām.

¹⁰ Ntó, zhwog buud bwə bá jímb, bwə cwagəwa zhí abúbôwəd. Buud bwə bá bə, bóól kusha nə bóól, mpédúgá nyáŋúd nji zhíŋ nə zhíŋ.

¹¹ Zhwog *buud ɔ micúndá ó məshīgā bwə bá zə, zə sá ná buud ŋkí bulya bwə bég bów-bôw zhí.

¹² Ná ndéé, fúlú á kú bísh məcəɛ í bá ŋə mpyáánz, zhwog buud cɛlí mú bá ŋə shîn.

¹³ Nji muud mə bá jísow kə wóós məshínéd yé, a bá cəgə.

¹⁴ Bwə bá cúndə Jɔjɔ Kéél ni kúl jêsh shú ná ilwoŋ byêsh í gwágúg; nə ndéé məshíné mə músə bə.

¹⁵ «Gwə wə jí ná, bì mə bá dúg ájəlŋkúŋkwə múúd micúndá Danyêl nyə á bwey jaaw yé. Ja á bá kə ŋwa jiya kúl í búl bə ci yí, muud ŋgá lɔ cilyá ga yé, kə mpú gwág!

24:7 2Ib 15.6; Iza 19.2   24:9 10.17-22; Yuá 16.1-4   24:9 5.11

24:10 10.35; Luk 12.52-53   24:11 7.15   24:12 2Tm 3.1-5

24:13 Mbú 13.10   24:14 28.19   24:15 Dan 9.27; 11.31; 12.11

16 Ja bí má bá dúg ísâ byɔɔŋg yí, buud bwé bá bə Yudeá wá, bwé bâg fúndə, kə mímbúmbúhád!

17 Muud mə bá bə kwáminú* yé kú bá shulə ná a kə njów kə ŋwa sâ. 18 Nyɔɔŋg mə bá bə fambé yé, kú ná kwo kə kwáádé ná a kə ŋwa kúúd.

19 Nkwée budá bwé bá bə nə məbum, nə bɔɔŋg bwé bá ŋgə nyééŋg bwân mwôw mɔɔŋg dí wá! Bwé bá bul ŋkúŋkwon.

20 Jəgɔlagá nə Zembî ná mitúbúg myɔɔŋg mí kú bá bə bí ŋkwánú, ŋkí jwôw lú Sábaad.

21 Nəcə *incwaw í ntug í bá bə mwôw mɔɔŋg dí mbií í abwélé bə té shí í á tééd yí. Bíl í ábúlé kwo bə mbií wɔɔŋg.

22 Í á mbâm bə Cwámba kú cunal mwôw má incwaw í ntug mɔɔŋgá, tɔɔ muud kú faam. Nji a bá cunal mwôw mɔɔŋgá nəcé buud á má bwey féesh wá.

23 «Ntó, ŋkí ŋgwól múúd má ci nə bí ná: “Dugá! Mesî jisə wa”, ŋkí ná: “a jisə wá”, kúgá magulə.

24 Nəcə omesî ó máshügá nə buud ɔ mícúndé wá məshügá bwé bá də wóós. Bwé bá də sá məma *máshimbá, nə *isâ í mímbúgú mbií wúsə ná ŋkí gúl sâ jí nə ŋkul bə ntó, buud Zembî má bwey féesh wá bwé bɛ bów-bôw zhíí.

25 Bi ó bey! Mə má bwey jaaw bí wé ni.

26 Bwé ká ci nə bí ná: “Dugá, Mesî ji nûŋ shí a shwéeshád”, bi kú kə wu. Nkí bwé ci ná: “A ji ká nyúl fúmúd”, shwánágá, bi kú magulə,

---

24:17 Luk 17.31 * 24:17 Ja bwé á də lwɔ minjów yí, bwé á də mə kwáminú námə nda mənyunɔ. Kwáminú í á də bə ŋkí lal, buud kə də ŋgə kyey wu gwôw, muud jee námə kə woga wu. 24:21 Dan 12.1; Mbú 7.14 24:23 Luk 17.23-24 24:24 24.5; 7.15; Mbú 13.13-14

27 nəcə *Mwân mə Múúd mə bá zə nda njəs í dɛ yas kóómb jwôw í dɛ cúwo yí, í nyîn kóómb jwôw í dɛ jímə yí.

28 Kúl mbimbə wúsə yí, cínəŋg wə ómpal ó dɛ seɛŋgya yé.

29 «Í bá bə, mwôw mə incwaw í ntug məəŋg mə ká námə shîn c̆, jwów í bá shila nə ŋkwed kú ná kwo faan; ŋkwoond kú ná wéeshuli mənkenya; wəacén-cénî bwə bá dɛ bí shí; isâ byêsh bísə nə mpífə jon d̆í yí í bá kúnɣala.

30 Ja jəəŋgâ, sâ í bá lwágulə nə Mwân mə Múúd wál zə yí í mú cúwo jon d̆í; ikûl í búúd byêsh yâ shí ga í mú ŋgə tədɛwə; bwə músə dág Mwân mə Múúd ŋgə zə mĩŋkúdád, a zág nə mpífə nə milwaná.

31 A bá nti *wəəŋgəles bé nə məmə laag í dɛ lás nə ŋkulú yí, bwə zə seɛŋg búúd Zembî nyə á féesh wá, ikóómb ínə byêsh, tééd bíl íjumə í shíd kə wósós bílúgád.

32 «Ŋwagá fɛg nə yuug bí mə dɛ dág nə líí *figyê yí. Í dɛ bə, ja mpúnzə nyé í mú nə bud-bud, məncuug mə agúgwáan mə ŋgə kə yí, bí mú mpu nə ompú bwə mú kúnə-kúnə.

33 Ntó námə, ja bí mə bá dág isâ byəəŋg byêsh í ŋgə s̆y yí, mpugá nə z̆iyé mə Mwân mə Múúd í mú kúnə-kúnə, í mú cé məyíndə mə nyâ.

34 Búbálé, mə jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cə, isâ íni byêsh kú fwo s̆y.

24:27 24.30, 37; 25.31; 1Kr 15.23; 1Te 3.13; 4.15; 2Te 2.1, 8; Zhk 5.7-8; 2Pr 3.4; 1Yn 2.28 **24:28** Zhb 39.30; Mbú 19.17-18 **24:29** Iza 13.10; 34.4; Azh 2.6, 21; 2Pr 3.10, 12; Mbú 6.12-14 **24:30** Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mat 24.27; 26.64; Mak 14.62; Mbú 1.7 **24:31** 13.41 **laag:** 1Kr 15.52; 1Te 4.16 **24:34** 16.28

³⁵ Gwôw nə shí í bá cɔ́, nji iciyá byâm kú cɔ́.»

Muud má jǎlá nə ji ñkwəməsá

(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-35)

³⁶ «Shú sâ í dúgyá nə jwôw nə wəla ísâ byəɔŋg í bá sɛy yí, kú nə muud mə mpû; tɛem bə wəéŋgəles búśá wá Zembî wá bwə ampúyé; tɛem bə Mwân nyə ampúyé; nji Sóŋgú wə mə mpû.

³⁷ Ja *Mwân mə Múúd mə bá zə yí, isâ í bá sɛy námə nda í á sɛy ja mə *Nówe dí ná.

³⁸ Shúshwóógú ná mpɛŋ í búdálug shí nyêsh, buud bwə á dɛ də, dɛ ŋgul, bwə béya, bəlashi námə bwân bán ná ndeé kə wóós jwôw *Nówe nyə a nyíi məma byóól dí yí.

³⁹ Buud bwə á shígé dɛ bɛɛmb tɔɔ sâ, kə wóós ja mpɛŋ í á zə jaŋgulə bwo bêsh yí. Ntó námə wá í bá bə ja Mwân mə Múúd mə bá zə yí.

⁴⁰ Í bá bə, budúm óbá bwə ŋgə sɛy fambá, ŋgwúd ŋwiny, ŋgwól lúg.

⁴¹ Budá óbá bwə ŋgə jí isâ kwóógú ŋgwúd dí, ŋgwúd ŋwiny, ŋgwól lúg.

⁴² «Ntó, jigá ñkasə! Bi ampúyé jwôw Cwámba wán mə bá zə yí.

⁴³ Mpugá ná amádí njów mbəm dɛ mpu wəla lɛ búlú júwâl í é zə yí, ñki á dɛ ji ñkasə, a kú bíd ná júwâl í búgég nyə njów, júwo ísâ.

⁴⁴ Ntó, bi mə jǎlá nə dɛ ji ñkwəməsá, nəcé Mwân mə Múúd mə bá zə wəla bí abulé ŋgə tédɛga ná nyə é zə yí.»

(Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Wáyé sóol mäsáal wúsá abúgúlág a njúl ñkí kê mása mé tâl né a bág lúlúú á buud ɔ njów a ða yə bwo idâw wəla i jála yí?

⁴⁶ Sóol mäsáal wəɔŋg nywá mé jəla nəcé mása nyə é zə kwey a ñgá sá iséy byé.

⁴⁷ Búbálé, mé jaaw bí ná, mása nyə é jil nyə né a jwúg nə bíl ísâ í njów byêsh.

⁴⁸ Nji ñkí a jisə bów-bôw sóol mäsáal, nyə é ci ná: “Cwám̄ba waamé nyə áleleé nyingə”.

⁴⁹ Ná ndéé a mú ka ji yídúlə búúd bə́nəŋ bwé ñgá sêy wá, nə dälə ðəg, bə́nəŋ oshwége ó málwəg nji ñgálə ñgul.

⁵⁰ Mása yé mé bá zə wós s nyə dúl jwówád mæsegyâ, wəla á shíge ñgá tádaga yí.

⁵¹ Mása nyə é yə nyə intúgúlí í ányinyaanê, a kənd nyə kúl búúd ó məkəŋ bwé ñgá bwəma nə ñkúð yí; nyə é bə cínəŋgá, nji a ñgá bwam nə məyâ.»

25

Oncwíyê ó mäsás wûm

¹ «Ntó, Faan á gwów í bá bə nda lâŋ ga: oncwíyê ó mäsás wûm mé á ñwa məlám̄ba, zə kə né mé kə lég múúd nyə á bə né a zə bwéemb shwé wány yé.

² Mäsás wûm mən̄i dí, mətóɔn mé á bə ilad, mətóɔn okəŋ.

³ Məɔŋg mé á bə ilad má mé á ñwa məlám̄ba kú bwey ñwa mósł məwúðə kə nə mwə.

⁴ Nji okəŋ bá, bwé á ñwa məlám̄ba, bwé kə námá nə ifuundú í məwúðə né bwé bá kə ñgə kwádələ.

⁵ Muud nyə á bæ ná a zə bwéémb múdá yé, nyə á shígé jǝwa zə; məsás wûm mánî mêsh mé mú tag nə jiya ná ndeé mé shîn kə gwád.

⁶ Tām bulú, cúndá í mú sîy ná: “Muud bá wə zág ε; kəgá lóg nyə!”

⁷ Oncwíyê ó məsás wûm mánî mêsh mé músə juum, mé ka zə kwəməsa málamba.

⁸ Mɔɔŋg mé á bæ ilad má, mé mú ci nə okəŋ ná: “Yəgá sə baalé məwúda, məsú málamba mé wál jíma.”

⁹ Okəŋ nə bwo ná: “Mbô! Məwúdá mé ákwagayé nə shé bēsh; kagá íkúl bwə dɛ ŋə kusha yí, bî kág kusə mán.”

¹⁰ Té ilad íni í á ŋə kə ná í kə kusə məwúda yí, muud bá mú wós. Bəŋŋ bɔɔŋg bwə á bæ okəŋ wá, bwə mú nyíi njəw zəŋ, bwə fad mbê.

¹¹ Məsás mâ ilad mé á ka zə wós na mpámpásə, ka zə ŋə jəw ná: “Mása, Mása, juwúg sə mbê.”

¹² Nyə mú yida bəsa nə bwo ná: “Mə ŋə ci nə bí fwámé ci nə, mə ampúyé bí.”

¹³ Ntó, jigá ŋkasə, nəcé bî ampúyé jwəw nə wəla *Mwân mə Múúd mə bá zə yí.»

Osól ó mäsáal ólól
(Luk 19.12-27)

¹⁴ «Í bá bæ nda muud nyə á kə njəond dí yé. Ja á mé bæ ná a zə tí yí, a mú jəw osól ɔ mäsáal bé, zə yə bwo məbii mé təŋ nda məcé.

¹⁵ A mú ŋə yə bwo námə nda bwə á ŋə bæ nə ŋkul iséy ná; a yə nyíga mimbwoomb mí mímbēsh mítóɔn, a yə nyíga mimbwoomb mímbá, a yə nyíga

mbwoomb ηgwúd. Nyə a shîn yə bwo ntúni né ndéé a músə kyey.

¹⁶ Námá nji bwó á shîn lág *mwaanê yí, nyəəηg nyə á bə nə mimbwoomb mítóon yé mú kə sêy nə yé mwaanê; a músə nyiηgá bii míl mítóon.

¹⁷ Nyəəηg nyə á bə nə mímbá yé mú námé nyiηgá bii míl mímbá.

¹⁸ Nyəəηg nyə á bə nə ηgwúd yé nyε nyə á kə fáág bí мэ́ndəlúd, a mú shweel mwaanê mə mása yé cínəηg.

¹⁹ Ja fwámé fwála í á cɔ́ yí, mása nyə á ka zə ná a zə sá ósól ó mäsáal bé shitóg.

²⁰ Nyəəηg nyə á lág mimbwoomb mí mímbεesh mítóon yé mú shísh, a zág nə míl mímbwoomb mítóon, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbεesh mítóon; dɔ́gí, míl mímbwoomb mítóon mə á bii wé míga.”

²¹ Mása yé mú ci nə nyə ná: “Ἐθύηη. Wo ji jɔ́jɔ́ sóol məsáal abúgúlág. Wo mé bə mə abúgúlág nə ísá cíg-cíg, mə é jil wo ísá í ábubulyá dî. Zaá ji məshusug mə mása woó dî.”

²² Nyəəηg nyə á lág mimbwoomb mímbá yé mú námé shísh, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbεesh mímbá; dɔ́gí, míl mimbwoomb mímbá mə á bii wé míga.”

²³ Mása yé mú ci nə nyə ná: “Ἐθύηη. Wo ji jɔ́jɔ́ sóol məsáal abúgúlág. Wo mé bə mə abúgúlág nə ísá cíg-cíg, mə é jil wo ísá í ábubulyá dî. Zaá ji məshusug mə mása woó dî.”

²⁴ Nyəəηg nyə á lág nji mbwoomb ηgwúd yé músə námé shísh, nyə ná: “Mása, məε mə á bwey mpu ná wo ji ηkí nyaan, wó dɔ́ mwáágulə mpúmé kúl wó á

shígé bε yí, wó ða shwo ídâw kúl wó á shígé myεεg mpæg yí;

²⁵ Gwó wó má á fúndə yí, mə músə kə shweel mbwoomb mímbεεsh wô mándəlúd. Lágúg, sâ gwô wó ga.”

²⁶ Mása yé mú ci nə nyâη ná: “Wo ji bów-bôw sóol mäsáal. Wo ji mbεé læm. Nkí wo á mpu ná má ða mwáágulə mpúmá kúl má á shígé bε yí, mə ða shwo ídâw kúl má á shígé myεεg mpæg yí,

²⁷ ηγαά, wo á jəla nə kə wá mə mwaaanê waamá bāη dí, ná ja má wóós yí, mə zə ηwa nyə nə məbədí gwôw!

²⁸ Déégúgá nyə mbwoomb mímbεεsh ni, bi yág nyəəηg jí nə myo wúm yé.

²⁹ Nəcé muud jí nə məbii yé, bwé bá nyiηgə kwádulə nyə mwə, á mú bul bií, nji nyəəηg cúgə nə ndí yé, bwé bá mεel déég súsúsá á jí nə ndí yí.

³⁰ Biigá mbεé bów-bôw sóol mäsáal ga, bi wúsəg nyə tóón, kúl í bá bə nji a ηgə bwam nə məyê yí.”»

Sémyé mílású á məzhúgúlâ

³¹ «Ja *Mwân mə Múúd mə bá zə nyádí íjwûga dí, bə́nôη *wə́ηgəles bēsh yí, a bá zə ji nyádí *caəηgə á milwanád.

³² Ntó ilwon byêsh yâ shí ga í bá sεηgya nyádí mpwóómbád. A bá béég búúd ígwoonηg íbá nda mbaagulə itəw mə ða béég íncwəmbε nə ikálá ná.

³³ A bá təl íncwəmbε nyádí mbwê məncwúm, ikálá nyádí mbwê məkóól.

³⁴ Nə ndéé Njwú-buud mə bá ci nə bəəηg wâ mbwê məncwúm ná: “Zəgá, bí buud Sóónηgú wâm mə yó

ócúncésh wá. Zəgá ji Faan déd, zə ləg lúgí nyə á bwey bwíng bí námá ja nyə á fwə shí nə gwów yí.

³⁵ Nəcə mə a gwág zha, bí á yə mə idâw; mə a gwág shwáásúlə minú, bí á ηgulal mə; mə á bə njôη, bí á ηwa mə bídí;

³⁶ mə á bə shushwáás, bí a bwééd mə mikáándé; mə á bwás, bí á zə dúg mə; mə á bə mímbwugəd, bí á kə dúg mə.”

³⁷ Ja jəɔηgâ wə otátəlí ɔ búúd bwə bá bɛsa nə né ná: “Cwám̄ba, jáyé ja sá á dúg wo nə zha sá mú yə wo idâw, sá dúg wo nə shwáásúlə minú sá ηgulal wo yí?

³⁸ Jáyé ja sá á dúg wo, wo njúl njôη sá mú ηwa wo sádí yí; ηkí nə wo njúl shushwáás sá mú bwééd wo yí?

³⁹ Jáyé ja sá á mpu ná wo ηgə bwás ηkí nə wo ji mímbwugəd sá mú kə dúg wo yí?”

⁴⁰ Njwú-buud mə bá bɛsa nə bwo ná: “Búbálé, má jaaw bí ná, ja jêsh bí á sá gúl míminyɔηê jâm wúl sóólúgú ni yí, mə wə bí á sá wə yé.”

⁴¹ «A músə bá ci nə bəɔηg wâ nyódí mbwə məkóól ná: “Wúgá mə míshúd. Bí búsə nə məzhúηgúlú má Zembî. Kyeyugá kə kuda á kandugə kandugə dî, kuda Zembî nyə á kwəməsa shú Njwû məjamb bənêη wəəηgales bé yí.

⁴² Nəcə mə a gwág zha, bí a shígé yə mə idâw; mə á gwág shwáásúlə minú, bí a shígé ηgulal mə məjúwó.

⁴³ Mə á bə njôη, bí a shígé ηwa mə bídí; mə shushwáás bí kú bwééd mə mikáándé; mə bwás, mə kə mímbwugəd, bí kú kə dúg mə.”

25:35 Iza 58.7   **25:40** Mik 19.17; Mat 10.40, 42; 12.50; 28.10

25:41 Yûd 7; Mbá 20.10, 15

44 Ntó, bwé bá námé jí nyə ná: “Cwám̄ba, jáyé ja sé á bwele dúg wo, wo ngé yə nə zha ηkí shwáásúle miná, ηkí ntág ná sé á dúg wo, wo njúl shushwáás ηkí nə wo ngé bw̄as, ηkí nə wo njúl mímbwuḡud sé kú bísh wo yí?”

45 Ntó, a bá b̄esa nə bwo ná: “Búbálé, má jaaw bí ná, ja j̄esh bí á bə kú sá ngwól míminyən̄h̄ə waamé wúl sóólúgú ni yí, mə wé bí á bə kú sá mánywa məəng yé”.

46 Nə ndeé, b̄ani bwé bá kə intúgúlí yā kandugə kandugə d̄i; otútəlí ɔ búúd b̄an̄j bwé kə cug á kandugə kandugə d̄i.»

26

Shwushwaga shw̄iy mə Yésus

(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

1 Í á zə bə ná, ja Yésus nyə á sh̄in lás isâ íni byēsh yí, nyə á ka ci nə *ompwíín b̄é ná:

2 «Bí mə mpú ná í má lúg mwôw mábá ná *Páska bég. Mpugá ná *Mwân mə Múúd mə bá kaanz shú ná bwé b̄ag bwamb̄alə nyə kwolós d̄i.»

3 Milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wâ ləəm bwé á ka kə seengya lun̄j mə Kayíf, Ajəláci á ofada.

4 Bwé mú kə cw̄ə íyuug ná bwé b̄ii Yésus məkəñéd, gwú nyə.

5 Nji, bwé á ngə ci ná: «Í ajəláyé nə s̄iy fwála lə z̄an̄j, buud bwé á bá bul sá ícucu».

Ngwól múdá mə shwu Yésus labínda lúúd

(Mak 14.3-9; Yuá 12.1-8)

6 Yésus nyə á ka bə Betanî, Shím̄un á z̄azaamé d̄i njów.

⁷ Ngwól múdá mbíd fúfuundú *alubátrə* mú shísh wó Yésus. Fúfuundú jəwŋg í á bæ nə labínda álal-kus. Nə ndeé, Yésus ŋə də, mudá éne mú shwu nyə labínda wəwŋg lúúd.

⁸ Ja *ómpwíin bwə má dúg ntáni yí, bwə mú gwág bôw, bwə mú ŋə lás nə: «Jí á ntámá labínda éga ntága yí?

⁹ Í ámə jəla nə bwə kúshag labínda ni ŋkí lal kus, bwə mú kwíind mímbúmbúwá nə *mwaanê wəwŋg.»

¹⁰ Yésus nyə á ka mpu nə bwə ŋə lás ntó, a mú ci nə bwo nə: «Nəcə jí bí má ntágúlé múdá éne yí? Sâ mánywa wə á má sá mə ni.

¹¹ Nəcə binôŋ mimbúmbúwá bi é də ji mwôw mêsh, nji sənôŋ bí sá ábúlé ji mwôw mêsh.

¹² Ja nyə ámə shwu mə labínda nyúúlád ni, nyə ámə bwey kwəməsa mə dəwále mə bá zə dəw yí.

¹³ Bábólé, mə jaaw bí nə, kúl jêsh bwə bá cúndə Jəjə Kéel ga shí nyêsh dí yí, bwə bá námə də jaaw sâ múdá éga mə sá mə yí, buud də tédəga nyə.»

¹⁴ Mpásə na, ŋgwól múúd á gwoŋg ómpwíin wúm nə óbá, nyəwŋg bwə á də jôw nə Yúdas Iskariyôt yé, músə kə dágya nə milúlúú myá ofada,

¹⁵ nyə nə bwo nə: «Mə ká sá nə bi bííg Yésus, bí yə mə jí?» Bwə mú ntâg lə misan mí mwaanê məwúm málól, bwə yə nyə.

¹⁶ Tééd baan dəwŋgú di, Yúdas músə ŋə sə fwámé fwála á jí nə ŋkul sá nə bwə bííg Yésus yí.

---

* **26:7 alubátrə:** Nyə á bæ dúl váál kwóógá, bwə á də mə ifúfuundú í bwíl nə ndí yí. **26:11** Mbá 15.11 **26:15** MmN 21.32; Zak 11.12; Yuá 11.57; 13.2

Yésus bánôh ompwíín bé bwá sá Páska
(Mak 14.12-21; Luk 22.7-14, 21-23; Yuá 12.21-30)

¹⁷ Jwâw mátéédulé má zâh mú ka zə wóós, jwâw bwá á jəla nə tééd dələ íbuléd yâ kú nə *ləvur yí, *ompwíín bwá á ka jî Yésus ná: «Wó cɛel ná sá kág kwísha dína *Páska ηgow?»

¹⁸ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Kagá ηgwála, wá mbɛé; bi kág ci nə nyə ná: “Yíguli má ci nə baan dé í mú kúnə-kúnə. Bánôh ompwíín bé bwá é zə sá Páska wa wódí.”»

¹⁹ Ompwíín bwá á kə námə kə sá nda Yésus nyə á ci nə bwo ná, bwá mú kwísha dína Páska.

²⁰ Ja kugá í á bii shí yí, Yésus nyə á kə jî shí, bánôh *buud ɔ lwámá wúm nə óbá bé, kálə də.

²¹ Bwá ηgə də, Yésus mú ci ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ηgwól múúd á na bídí nyə é kusha nə mə».

²² Ompwíín bwá mú bul gwág sâ jəɔηgâ cey lámúd, bwá mú ηgə jî nyə, múúd yêsh ná: «Cwám̄ba, ye mə?»

²³ Yésus mú bɛsa ná: «Muud səná sá ámə juwo məbwə shúyád yé, nyə wá nyə é kusha nə mə.

²⁴ Mwân mə Múúd nywáá, nyə é kə námə nda jísə bwey bə cilyá shú dé dí ná. Njî məntágula nə múúd mə kéénzh nyə yé; í á yida nywá bul jəla ná muud wəɔηgâ kú byél.»

²⁵ Nt́, Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé mú námə lás, a jî nyə ná: «*Rabi e, ye mə?» Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wo má ci wá nɪ.»

²⁶ Bwá ηgə də ntáni, Yésus mú ηwa buléd, a yə Zembî cúncésh ná ndéé, a mú fêy buléd, yə ómpwíín

26:17 MmN 12.1-20   **26:20** Yuá 13.2, 21-30   **26:23** Sôm 41.10

26:24 Sôm 22.7-8, 16-19; Iza 53.9   **26:26** 1Kr 10.16

bé, nyə nə bwo ná: «ŋwagá, bi dóg. Nyúul nyâm wá ga.»

²⁷ Nə ndeé, a mú ŋwa bálá wáan, a yə Zembî cúncésh, a yə ntâg ompwíín bé, nyə nə bwo ná: «Bi bēsh ŋgulugá.

²⁸ Məcií mām wá mánì, məcií mâ sɔ, mə zé shwiy shí má, zə cé búúd ŋkí bulya, ná bwé bág nə ijuugá í *mísám.

²⁹ Mə jaaw bí ná, mə abálé ná kwo ŋgul wáan ni kə wós ja shé má bá ŋgul ncuncúmbə Faan mə Sósŋgá waam dí yí.»

³⁰ Bwé mú ka sey Zembî isusa i gúmá nə ndeé bwé músə kyey kə *Mbúŋ wóolivyê dī.

Pyêr nyə e kálya Yésus

(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Yuá 13.36-38)

³¹ Nə ndeé, Yésus mú ci nə *ompwíín bé ná: «Búlú ga dí, bi e lánɣwo búgád nəcé mə. Sâ jɔŋgá wá jísá cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Mə é nyífə mbaagulə itəw, incwəmbə í səənz í mú shîn ciima.”

³² Nji, ja mə bá gwûm yí, mə bá tééd kə Galilê, bí kə bá kwey mə nûŋ.»

³³ Pyêr mú lás, ci ná: «Tɛɛm bə ná bóólúgá bēsh bwé lánɣwo búgád nəcé wo, mɛɛ mə abálé bwelɛ lánɣwo.»

³⁴ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Búbólé, mə jaaw wo ná, námə búlú ga dí, shúshwóógá nə ŋgwúm kúwo kwáágúgi, wo e kálya mə ija ilóol.»

26:28 MmN 24.8; Zhe 31.31; Heb 7.22; 9.15-20   **26:30** Luk 22.39; Yuá 18.1   **26:31** Zak 13.7; Mat 26.56; Yuá 16.32   **26:32** 28.7, 16
26:34 Luk 22.33-34; Yuá 13.36-38   **26:34** 26.75

³⁵ Pyêr nə né ná: «Τεεμ bə ná í wóós ná shwá yég shwiy ηgwúðâ, mə kú bwεε kílyə wo». Bóól ómpwíín bēsh bwé mú námá ηgə ci ntó.

*Yésus má jəgula nə Zembî Getsemane
(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)*

³⁶ Ná ndεé, Yésus bánôη *ompwíín bé bwé músə kumə kúl bwá də jôw ná Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, má fwo kə wá shwóg, kə sá májəgula».

³⁷ A músə jôw Pyêr nə bwân ó Zhébedé óbá, bánónη bwé mú kə; a mú tééd ηgólə bul gwág məcεy mə lâm, mbəəm í ηgə shwiy nyə nyúúlád.

³⁸ A mú ka ci nə bwo ná: «Lâm wúsə mə nə məcεy ki mə é yə. Jigá ηkasé wa shí, bi nyéélág mə.»

³⁹ A mú wú na bwádí, a ηwá shísh shwóg, a músə kə wusə nyúúl shí, a kúd mpwoombá mándəlúd, jəgula nə Zembî ná: «Pupá e, ηkí jí nə ηkul jəla ntó, maguləg nə mə bəg kú ηgul bálá məcεy ga. Nji, í síyúg nda wó céel ná, kú bə nda má céel ná.»

⁴⁰ A músə zə kóómb ómpwíín bwé á bə yí, a mú zə kwey bwo ígwád. A músə lás nə Pyêr ná: «Ntó ná bí cugé nə ηkul ji ηkasé nə mə təo nji wəla ηgwúðâ?

⁴¹ Jigá ηkasé, jəgula nə Zembî, bi bəg kú biil məbwəbúlánúd. Lām wúsə nə yéesh mə kyéy jə kuú njəənd; nji nyúul í cugé nə ηkul kwag kuú njəənd wəəηg.»

⁴² A músə nyingə shísh shwóg ja ábcê, kə jəgula nə Zembî ná: «Pupa, ηkí tédúgá wó í cugé ná wo yíl mə bálá ga mə kú ηgul, í síyúg nda wó céel ná.»

26:36 Luk 5.16; Heb 5.7-8

26:39 6.10; 20.22; Yuá 18.11; Heb 10.9

26:41 Ifz 6.18; Heb 2.18

⁴³ A músə nyiŋgə zə ómpwíín bé dí, zə námə nyiŋgə kwey bwo ígwéd nəcə mísh mé á ŋgə ntámb bwo.

⁴⁴ A mú wú na bwádí, a shísh shwóg, kə sá májəgula ja álél, məjəgula məmpúd á ŋgə bwey sá má.

⁴⁵ A músə nyiŋgə zə ómpwíín bé dí, a mú ci nə bwo ná: «Ye bi bāŋ bi é bə wa nji gwé nə gwé nji ŋgələ woga? Dugá! Wəla í mú kúnə-kúnə, wəla *Mwān mə Múúd mə zə kaanz məbwə mə ósól ó *mísəm dí yí.

⁴⁶ Tówúgá, sə kyéyug. Muud mə kusha nə mə wə zág yé.»

Bwə bii Yésus

(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Yuá 18.3-12)

⁴⁷ Yésus ŋgə ná lás ntúni, seegya ná, Yúdas nyə á bə námə gwoonŋ *ómpwíín wúm nə óbá dí yé mú cúwo, a ŋgə zə nə məma kínda búúd, bwó nə ikafwεε nə məbála. Milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wā ləəm wə bwə á nti bwo.

⁴⁸ Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə a bwey kwambələ nə buud óni ná: «Muud mə é kə fálal, sə sɔnya mímpu yé, nyə wə éne, bi ó bii nyə».

⁴⁹ Námə nji Yúdas nyə á cúwo yí, nyə a cɔ kə nji wə Yésus, nyə nə né ná: «Rabi, wo ɔ lás ɔ!» A mú fálal nyə.

⁵⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wey e, ság sâ wo ámə zə sá yí». Buud bwə mú cíg, zə kɔ Yésus, bwə mú bii nyə.

⁵¹ Seegya ná ŋgwól múúd gwoonŋ mə Yésus mə wéem kafwεε jé, taad ŋgwól sɔl məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwə.

⁵² Yésus músə ci nə nyə ná: «Nyiŋgəg fεen kafwεε

gwô jiya jéd; nəcé muud yêsh mə bálán nə kafwɛɛ yé, a bá námá bwəma nə shwiy kafwɛɛd.

⁵³ Ye wo ampúyé nó mə ji nə ηkul gwááamb Dâ kwíindyá, a læl námá ntɪ mə məma íkínda í *wáéngəles wûm nə íbá?

⁵⁴ Ká, ηkí isâ í s̄y ntó, mícilyá myâ Kálaad Zembî mí é ka bwəma ntɔdɛɛ? Sâ í ηgə s̄y ga í ηgə lwándɔlə micilyá myɔɔηg.»

⁵⁵ Yésus músə ka ci nə buud bwá á zə bii nyə wá ná: «Bí ηgə zə nə ikafwɛɛ nə məbála zálə bií mə, mə jisə zhilηgaaná íí? Ngaá ná shé á du bə jwôw dēsh kúl ηgwúd, mə ηgə jíguli buud *Luη mə Zembî dî, bi kú séemb mbwə ná bi mə bií mə.

⁵⁶ Isâ íga byēsh í ηgə s̄y ntúga ná isâ *búúd ɔ mícúndá bwá á cilə yí í bwámag.» Mpúsə wɔɔηgâ, ompwíin bé bwá mú myaas nyə, bwá shîn fúnda.

Yésus təl kəɔdud wə Kayíf

(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Yuá 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Buud bwá á zə bii Yésus wá bwá mú kə nə nyə wá Kayíf, Ajəláci á ofada, kúl *Oyíguli ó məcɛɛ nə ocúmbá buud wâ lɔm bwá á kə sɛɛηgya yí.

⁵⁸ Pyêr nyɛ nyə á ηgə bɛ bwo shwóg-shwóg ná ndɛé kə wós n̄η luη. A mú nyí ná á cɛɛl fwo wámbɔlə sâ í é bə yí. A mú kə ji shí, bánŋη bíl ífulish kúl ηgwúd.

⁵⁹ Té ni, milúlúú myâ ofada, bánŋη *Gwoonηg ósəmbye ó mílsú wâ Zembî jēsh bwá á ηgə s̄p mpwɛɛ bwá yég nyə ná ndɛé bwá gwú nyə yí.

⁶⁰ Nji, zhwog buud bwá á tɛɛm ηgə zə nə ijǒǒ ηgə zə yə nyə ompwɛɛ, í á shigé bə nə tɔə sá á shwiy. Bóól búúd ɔ ompwɛɛ óbá bwá mú zə cúwo, bwá ná:

⁶¹ «Wey éne, nyə á ci ná a ji nə ŋkul búgə *Mpáánzə Zembî ná ndeé a kwo sá nji mwów málól shumələ nyúl.»

⁶² Ajəláci á ofada mú tōw tətəlí, nyə nə Yésus ná: «Wo abésáyé búúd óga sâ bwə ŋgə bwaagulə wo ni?»

⁶³ Yésus njúl nji kúl-kúl. Ajəláci mú kwo ci nə nyə ná: «Jaawug sá búbálé má Zembî á kuwô, ye wo ji *Kríst, *Mwân má Zembî?»

⁶⁴ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Wo má ci óni. Má ka jaaw bí ná téed námə kíkídíga, bi é dúg *Mwân mə Múúd njúl shí mbwê mənchwûm má Zembî á ŋkul nyêsh dí, bi mə bá námə dúg nyə, a ŋgə zə míŋkúdúd.»

⁶⁵ Ajəláci músə nyaa míkáándə, nyə ná: «A má *lás nə Zembî bwaasúlə mpu, jí shé má kwo sọ owúshined yí? Biméfwó bi má gwág nda á má lás nə Zembî bwaasúlə mpu ná.

⁶⁶ Bi mə dúg ná ji?» Bwə ná: «A jəlá nə yə.»

⁶⁷ Bwə mú ka ŋgə sey nyə məntənd mpwóombúd, bwə ŋgə wá nyə ikúda; bóól bwə ŋgə tí nyə məmpóónz,

⁶⁸ bwə ŋgə ci nə nyə ná: «Yé Kríst, lwóg ná wo ji *muud micúndə, jaawug sá muud nyə ámə yíd wo yé.»

Pyêr má kúlya Yésus

(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Yuá 18.15-18, 25-27)

26:61 27.40; Yuá 2.19; Mis 6.14   **26:63** kúl-kúl: Iza 53.7; Mat 27.12-14 **Mwân má Zembî:** Mat 14.33; 27.40, 43; Luk 22.70   **26:64** Dan 7.13; Mat 22.44; 24.30; Mak 13.26; Luk 21.27   **26:65** nyaa míkáándə: Ilj 14.6; Esd 9.3 **lás nə Zembî bwaasúlə mpu:** Ləv 24.16; Yuá 19.7   **26:67** Iza 50.6; 53.5   **26:68** 21.11

⁶⁹ Pyêr njúl ná na tóón mbaadé di, dúl sás í á ðu sêy nê Ajeláci á ofada yí, í músê shísh nyédí zê ci nê nyê ná: «Wo á bê námá gwoonŋ mê Yésus muud á Galilé éga ðí.»

⁷⁰ Pyêr mú kílya nyê tâm buud, nyê ná: «Mê ampúyé sâ wó ŋé ci yí.»

⁷¹ A mú ka tôw shí, ŋgê kê ŋgeε mbê kóógúlád. Dúl sás í á ðu námá sêy cínŋŋ yí í mú yag nyê, a mú ci nê buud bwé á bê cínŋŋ wá ná: «Muud éga nyê á bê gwoonŋ mê Yésus á Nazarêt ðí.»

⁷² Pyêr mú kwo kílya nyê, a kεεn ná: «Bábélé, mê ampúyé múúd éne.»

⁷³ Kú námá bwey, buud bwé á bê cínŋŋ wá bwé mú shísh nyédí, zê ci nê nyê ná: «Wo ji bále bê múúd á gwoonŋ jɔŋŋgê; kál lú lésú dwô í ŋgê bwey lwágulê ntó ná sáŋ.»

⁷⁴ Pyêr mú kílya nyê nê mæma ŋkaaná, nyê ná: «ŋkí má bwiiŋŋ ijóó, ŋkwaal nê mæ. Mê ampúyé múúd éne.» Námá nji nyê á ci ntáni yí, ŋgwúm kúwo mú kwáág.

⁷⁵ Pyêr mú téduga ciyá Yésus nyê á ci nê nyê yí ná: «Shúshwóógú né ŋgwúm kúwo kwáágúg, wo e kílya mæ ija ílól.» A mú cúwo tóón kê ðu súg nê yê.

27

Bwé cεεlê Yésus shwiŋ

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Yuá 18.28-32)

¹ Mán mælêm, ná námá mpúmán mpúmán, milúlúú myâ ofada nê ocúmbá buud wâ læm bwé mú sá shwushwaga né ndéé bwé sám̄b ná Yésus má jêlá nê yê.

² Bwá mú wóolə nyə mənəkəda ná ndeé bwá kə cwámbələ ηgwəmənə Pilât.

Yúdas má gwílya nyúul

³ Ja Yúdas muud nyə á kusha nə nyə yé má dúg ná bwá má sám̄b nə Yésus má jəlá nə yə yí, lâm í mú cey nyə cwû nə sóólúgú nyə á sâ yí. A mú kə ná a ké nyiηg mílúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud misan mí *mwaanê məwûm málóol myáη,

⁴ nyə nə bwo ná: «Mə má sêm nə kushálə nə muud njúl kú nə məbyaagulə.» Bwá mú ci nə nyə ná: «Sá abíshé. Wóó lésú óni.»

⁵ Yúdas mú shwu mwaanê cínəηg shí *Mpáánzə Zembî dî, a mú kyey kə kəl kwoolú cúnjúd ná ndeé yə.

⁶ Milúlúú myâ ofada mí mú wásulə mwaanê wəηg, bwá ná: «Mwaanê éga jî mwaanê məcií. Í á jéláyé ná sá wáág nyə mən̄ga á Mpáánzə Zembî dî; məcɛɛ mósú má amágúláyé ntó.»

⁷ Bwá mú ka sá shwushwaga ná ndeé bwá mú kə nə mwaanê wəηg, kə kusə kúl shí má məol məm̄pií, bwá sá kúl shí jəηgâ ban məshwəη ójôη.

⁸ Sâ jəηgâ í á sá ná bwá dúg jôw kúl shí jəηg ná fambá məcií. Jínə dəηg dúsə ná zə kumə múús.

⁹ Ntó, sâ *múúud micúndə Zheremî nyə á ci yí í mú bwəma. Nəcé nyə á ci ná:

Bwá á ηwa misan mí mwaanê məwûm málóol;
tâη bwân ó Izarəyél bwá á cígə ná í kwaga nə muud
wəηgâ yí.

¹⁰ Bwá mú kusə kúl shí má məol məm̄pií nə ndî,
námə nda Dá Zembî nyə á ci nə mə ná.

Yésus tál kəədud wá Pilât
(*Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Yuá 18.33-38*)

11 Bwá á ka kə nə Yésus wá njwú-buud. Njwú-buud mú ngə jí nyə minjígá; a mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus nə né ná: «Wo mé ci óni.»

12 Nji ja mílúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wá ləəm bwá búgə Yésus lósú yí, Yésus kú bəsa.

13 Ntó Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo anğê nə gwág isâ byêsh bwá ngá bwaagələ wo íni?»

14 Nji Yésus kú bəsa nə nyə təə sâ. Ngwámuna mú bul káam.

15 Ngwámuna nyə á du bə ná, ja jêsh zâŋ nyísá yí, a bíd mbwug ngwúd, wəŋg ləəm í amə gwáámbyə nyə yí.

16 Bwá á ka bə nə wúl mbámbén mbwug nə jíná ná Barábas.

17 Nda búúd bwá á bə seŋgyá ná, Pilât mú jí bwo ná: «Mə bídúg bí wáyé mbwug? Ye Barábas, ye Yésus jí nə jíná ná *Kríst yé?»

18 Pilât nyə a jí ntó nəcé nyə á bwey mpu ná bwá ngə kusha nə Yésus zhínéd.

19 Ja Pilât nyə á bə a njúl jiya mílósú jéd a ngá lás lósú mé Yésus ni, mudá yé nyə á nti nyə məcwama ná: «Wo kú tééd nyíi lósú nííd. Muud éne ji tútəlí muud. Mə mé bul wáduga nə ntamá nyé búlú gaád.»

20 Mílúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wá ləəm bəŋ bwá mé shîn bwey cwîny ləəm né bwá gwáámbug Barábas, Yésus yág.

21 Ngwámuna mú lás, nyə ná: «Búud obá ógad, mə bídúg bí nyáyé?» Bwá ná: «Barábas.»

27:11 2.2; 27.29, 37, 42; Mak 15.2, 9, 12, 18, 26, 32; Luk 23.3, 37-38; Yuá 1.49; 12.13; 18.33, 39; 19.3, 15, 19, 21   **27:12** Yuá 19.9; Mat 26.63   **27:19** Luk 23.47   **27:20** Mís 3.13-14

22 Pilât mú jí ná: «Ká Yésus jí nà jíná ná Krîst éga nyɛ, mǎ sáág nyǎ ntudɛɛ?» Bêsh bwé mú ci ná: «Bwé bwám̄baləg nyǎ kwolós dî.»

23 Ngwám̄ana mú jí ná: «Dáyé bôw á mǎ sá yí?» Bwé mú kîm gwôw gwôw ná: «Bwé bwám̄baləg nyǎ kwolós dî.»

24 Pilât mú dúg ná nyǎ e tɛɛm wá nadâ, sâ í ábúlɛ cénd, icucu í é ngə yáág yáágúg. A mú ka ŋwa májúwó, zə gusa mǎbwê mísh mǎ búúdud, nyǎ ná: «Muud éga cugé nǎ mǎbyaagulə, shwiy dé í adúgé mǎ. Í dúg bî.»

25 Buud bêsh bwé mú magulə ná: «Ŋkwaal á shwiy dé bəg nǎ sǎ, kala nǎ bwân bú sú.»

26 Pilât mú bíd bwə Barábas. A mú sá ná bwé fyám̄səg Yésus milwón nǎ ndéé a mú yə bwə nyǎ ná bwé kəg bwám̄balə nyǎ kwolós dî.

Ozimbi bwé cágulə Yésus

(Mak 15.16-20; Yuá 19.2-3)

27 Ozimbi ɔ ngwám̄ana bwé mú ka kə nǎ Yésus lun mǎ ngwám̄ana. Bwé mú jôw ózimbi bêsh bwé zə sɛɛŋya cínəg. 28 Bwé mú yîl nyǎ mikáándá, bwé bwééd nyǎ fwámé jud átítî.

29 Bwé mú ŋwa isâ yâ mǎgwaagulá, bwé lwə *tûm gúmá ná ndéé jil nyǎ lúúd, bwé wá nyǎ kúl mbwu mbwê mǎncwúmád. Bwé ka zə ngə kúd nyǎ mǎbwón, ngə cágulə nyǎ, ngə ci nǎ nyǎ ná: «Yé Njwú *Oyúden, sǎ ngə báág nǎ wo.»

30 Bwé mú sey nyǎ mǎntənd, bwé ŋwa kúl mbwu, dǎ nyífa nyǎ lúúd.

31 Ja bwá á ka shîn cágulə nyə ntáni yí, bwá á ka yîl nyə jud átítîî, bwá bwééd nyə mikáándé myé, bwá mú kə nə nyə kálə bwambələ nyə kwolós dí.

*Bwá bwambələ Yésus kwolós dí
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Yuá 19.17-27)*

32 Bwá ηgá wú nə nyə ηgwála ntáni, bwá mú bwəma nə ηgwól múúd á Sirēn nə jíná ná Shímun. Ozimbi bwá mú yímbəli nyə ná a ηkényág Yésus kwolós.

33 Bwá mú kə kumə kál bwá də jôw ná Golgota yí. Jíná dɔɔŋg í kə ná «kál á bwundú lúu».

34 Bwá mú ηgulal nyə wáan fúlá nə wúl myámbé í njúl ηkí gwul. Nji nyə á kag gwo yí, a mú ban ná nyə aŋgúlé.

35 Bwá mú bwambələ nyə kwolós dí, bwá mú wusə mpaambé ná bwá kawəla mikáándé myé.

36 Bwá músə ka ji shí də nyéelə nyə.

37 Shú ná buud bwá mpúg cwoomb bwá gwú nyə nə ndí yí, bwá á cilə, bwá bwambələ nyádí lúu dí gwôw ná: «Muud éga wə Yésus, Njwú Oyúden».

38 Bwá á bwambələ bənôη izhiləŋgaané íbá, jíga nyádí mbwə mənəcwôm, jíga mbwə məkóól.

39 Buud bwá á ηgə cɔ cínəŋg wá bwá á ηgə lwîy nyə bwá ηgə sagəsə milúu nə məzhwámá,

40 bwá ηgə lás nə nyə ná: «Wεε muud ji nə ηkul búgə *Mpáánzə Zembî ná ndéé wo kwo sá nji mwów málól shumələ nyúl yé, cəgug wóméfwó na. Nkí wo ji *Mwân mə Zembî, wúg na kwolós dí shulə shí.»

41 Milúlúú myâ ofada bánôη *Oyíguli ó máεεε nə ocúmbá buud bwé mú námá ηgə cágulə nyə, bwé ηgə ci ná:

42 «Nyə á du cug buud oshús, ηji a káád cugúlə nyáméfwó. Nkí a ji Njwú-buud á *Izəryél, a shúləg na kwolós dí sə búgúlág nyə.

43 Nyə a shîn shwu nyúul ná Zembî ji nə nyə, a du námá ci ná: “Mə ji Mwân má Zembî”. Ntó, ηkí Zembî má cεel nyə, a cágug nyə ja gaád.»

44 Tεem bə izhiləηgaanə bánóη bwé á bə íkwolós dí yí, í á ηgə námá lwíy nyə.

Shwiy mə Yésus

(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

45 Yídúgá í á ka shila shí nyêsh ná ηkwed, tééd tólóg dí kə wós məwəla məlól mâ mpwó-kugú.

46 Ngeé məwəla məlól dí, Yésus músə kîm nə ηkulú ná: «Eli, Eli, lemá sabakətáni?» Ntó má ké ná: «Zembî waam, Zembî waam, wó myaas mə ná ji?»

47 Ja ból búúd bwé á bə cínəηg wá bwé á gwág ntó yí, bwé ná: «A ηgə jôw Eli.»

48 Ngwól múúd wán mú tí kúlá kə ηwa eponzh juwo málwəg má ábibyenzhê dí, a fεen gwo lí mbwu dí, a kə dásulə Yésus ná a ηgúləg.

49 Bólúgá búúd bwé mú ci ná: «Bwándúg, sə fwóg dúg ηkí Eli nyə é zə cug nyə.»

50 Ja jəηgə, Yésus mú nyiηgə kîm nə ηkulú ná ndéé a mú nyiηg kənd *jîm jé wə Zembî.

51 Seegya ná məmá *sanda í á du kaləwo *Mpáánzə Zembî yí í mú sεel títám ná cəη wú gwôw wós shí. Shí í mú ntaηsa, məkwóógú má ηgə sεel.

⁵² Məshwon mə mú ηgə bân; bósól zhwog buud bwé á yə bwé njúl buud ó Zembî wá mimbimbə myán mí mú gwúm.

⁵³ Bwé mú wú məshwon máηád nə ndeé, ja Yésus nyə á gwúm yí, bwé mú kə nyíi Yurásəlem, ηgwála mə Zembî. Ncúlyá buud bwé á dúg bwo.

⁵⁴ Ja lúlúú ízimbî nə bəəηg bəónəη bwé á ηgə nyéelə Yésus wá bwé mə dúg nda shí í mə ntaηusa nə, nə sâ jəsh í mə s̄y yí, bwé mú bə nə ηkɔηkúúnd, bwé mú lás nə: «Búbále, muud éga nyə á bə Mwân mə Zembî».

⁵⁵ Bósólúgá búdá ηkí bulya bwé á bə cínəηg bwé təl shwóg-shwóg ka də dúg. Budá bəəηg bwé á ηgə bɛ Yésus té Galilé, bwé ηgə s̄y nə nyə.

⁵⁶ Nə Mariya á Magədəla, nə Mariya nyóəηgə mə Zhâk bá Yóseb, nə nyəəηgú mə bwân ó Zhébedé bwé á bə gwoəηg búdá bəəηg d̄i.

Bwé kə d̄əl Yésus

(Mak 15.4-47; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)

⁵⁷ Ja kugú í á bii shí yí, ηgwól múúd nə jínə nə Yóseb, a njúl bíg múúd á Arimatê músə zə wós. Nyə á bə námə *mpwíin mə Yésus.

⁵⁸ Nyə á ka kə wə Pilât, kə jî nyə nə á cəel ηwa mbimbə mə Yésus. Pilât mú lwâm búúd, bwé kə yə nyə wə.

⁵⁹ Yóseb mú ηwa mbimbə mə Yésus, a músə fálə wə ndómbó ágúgwáan d̄i,

⁶⁰ nə ndeé a mú kə d̄əl shwon ágúgwáan nyə á sá nə bwé bwáguləg kwóógúd shú dé nyəməfwó yí. A

mú bínǵal mǝma kwóógú, juwal shwon* ná ndéé a músə kyey.

⁶¹ Mariya á Magudála nə gúlúgá Mariya bwá á bə bwá njúl cínəŋg nə beendya nə shwon.

Ozimbi bwá kə baagusa shwon

⁶² Mán mǝlǝm á mpúsə jwôw bwá dɛ kwəmsa Sábaad yí, milúlúú myá ofada nə *Ofarizyēŋ bwá á kə wá Pilât sámbá

⁶³ kə ci nə nyə ná: «Mása e, sé má kə téduga ná muud mǝshigá éne nyə á dɛ ci ja nyə á dɛ ná cugə yí ná: “Mə bá gwŭm mpúsə mwôw málóol”.

⁶⁴ Cíg ná buud bwá kág baagusa shwon kə wós jwôw áléel, *ompwíin bé bwá á bá kə júwo mbimbə ná ndéé bwá kə jaaw búúd ná: “A má gwŭm”; mǝŋ mǝshigá má á bá bul ntə má ashúshwóógú.»

⁶⁵ Pilât mú ci nə bwo ná: «Ozimbi wé óni. Nwagá bwo, bi kág baagusa shwon nda bí má dúg ná.»

⁶⁶ Bwá mú kə kwambulə mbaagusa á shwon; bwá wá máyigyé mǝŋ kwóógú í á bə mpu shwon dí yí, bwá tâl ózimbi tâŋ nda isándélé ná bwá mpúg ŋgə dúg.

28

Yésus má gwŭm

(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Yuá 20.1-10)

¹ Ja Sábaad nyə a cə yí, ná námə mpámán mpámán á jwôw shwéndé má dú tééd yí, Mariya á Magudála bǝná ŋgwól Mariya bwá á weelya kə ná bwá kə dúg shwon.

---

* **27:60** Dúgúg ivuguli í shwon Mak 16.4 nə Yuá 11.38 dí. **27:63**
12.40 **27:64** 28.13

² Seegya ná shí í mú jág ntaṇusa nəcə *éngales mə Yawé nyə á shulə wú gwôw, zə bínгал məma kwóógú ná ndéé a ji cínəng gwôw.

³ Eṅgales wəəngû nyə á ngə ḡkənwəwə nda njəs, mikáándə myé mí njúl ḡkí jág fumə.

⁴ Isándələ́ í mú jág bul fúndə, bwə́ mú ngə lilya ná ndéé bwə́ shîn kân nda mimbimbə.

⁵ Eṅgales mú lás, ci nə budá ná: «Bi bân, kúgá fúndə. Mə mpú ná bí ngə sɔ́ Yésus bwə́ á bwambələ kwolós dí yé.

⁶ A cugé wa. A mə gwûm nda nyə á ci ná. Zəgá dúg kúl nyə ámə də bə a mbwúg yí.

⁷ Né ndéé, ləelugá kə, kə jaaw *ómpwín bé ná a mə gwûm, a mə kə shwóg kə bwánd bí Galilê. Nûṅ wə́ bínónḡ bí é dúgya yé. Sâ mə ámə bə né mə jaaw bí óni.»

⁸ Budá bwə́ mú ləel wú shwonḡ dí, bwə́ njúl lâm nə ifwaas lâm nə məshusug. Bwə́ mú kə ná bwə́ kə jaaw ómpwín bé məkâl.

⁹ Seegya ná Yésus mú zə bwəma nə bwo, nyə nə bwo ná: «Bi ɔ́ lás ɔ́.» Bwə́ mú shísh nyədí kə kúdəw shí bií nyə məkuú, yə nyə gúmə.

¹⁰ Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə. Kəgá ci nə bwáəng ná bwə́ kəg Galilê. Nûṅ wə́ sánónḡ bwo sá é dúgya yé.»

¹¹ Budá bwə́ njúl ná zhíd íí, bíl isándələ́ í mə ləel kə ngwəla kə jaaw mílúlúú myâ ofada sâ jêsh í á mə s̄y yí.

¹² Milúlúú myâ ofada mí mú kə s̄eṅgya nə ocúmbá buud, bwə́ mú yə isándələ́ fwámé bímbí lú *mwaanê,

¹³ bwá nə bwo ná: «Bi ɔ bá ηgə jaaw ná: “Wey éne ompwíin bé bwá á mə zə mpwó-bulú zə júwo nyə, sá njúl ígwád”.

¹⁴ Nkí lân wəɔηg í gwíig málwê má ηgwámuna dí, sá wə má bá cweel nyə lâm, bi bâg bə kú bwəma nə intúgúlí.»

¹⁵ Isándalé í mú ηwa mwaaanê né ndeé bwá mú námə kə ηgə jaaw nda í á ciy ná bwá ηgəg nə jaaw ná. *Oyúden bwá á ηgə kala lân wəɔηgú zə wósós múús.

Lwámá má Yésus

(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Yuá 20.19-23; Mis 1.6-8)

¹⁶ *Ompwíin wúm nə ηgwúd bwá á ka kə Galilê, kə kumə mbúnj Yésus nyə á ci ná bwá bâg kə yí.

¹⁷ Ja bwá á dúg nyə yí, bwá á kúd mámpwoombú shí, yə nyə gúamá. Nji, bwá á ηgə bə kú fwo mpu *búgula ná jisə nyə.

¹⁸ Yésus músə shísh bwádí kúná-kúnə, zə ci nə bwo ná: «Dá Zembî má yə mə ηkul ná mə jwúg nə isá byêsh, təɔ ya jəɔj dí, təɔ ya shî ga.

¹⁹ Ntó, kagá ηgə sá ná mə bəg nə ompwíin ikúl nə ilwonj byêsh dí, bi ηgə duu bwo jíná má Zembî Sósəngú, nə Mwân, nə Nkəηkê Shíshim dí,

²⁰ bi ηgə jíguli bwo ná bwá bég sâ jêsh má á ci nə bí yí. Mpugá ná mə ji nə bí jwôw dêsh kə kumə məshíne má shí.»

28:13 27.64   **28:16** 5.1; 26.32; 28.10   **28:17** 14.31   **28:18**
 Dan 7.14; Mat 11.27   **28:19** ikúl nə ilwonj byêsh: 10.5-6; 24.14;
 Mak 16.15; Luk 24.47; Mis 1.8; Mbú 7.9 **duu**: Mat 3.15; Mak 16.16;
 Mis 2.38; 8.36; 1Kr 1.13-16; Ifz 4.5; Yuá 3.22; 4.1-2; Rom 6.3-4 **jíná má**
Zembî Sósəngú, nə Mwân, nə Nkəηkê Shíshim dí: 2Kr 13.13; Mis 2.38;
 8.16; Rom 6.3, 4; Gal 3.27; Kol 2.12   **28:20** 1.23; 5.2-7, 27; 11.28-30;
 18.20

Kálaad Zεmbî : Sə́ á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495